

UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

**Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 811.111'37(043.3)**

BANU FELICIA

**PARTICULARITĂȚI STRUCTURAL-SEMANTICE ALE UNITĂȚILOR
FRAZELOGICE ÎN LIMBA ENGLEZĂ (ÎN BAZA ZONIMELOR)**

**SPECIALITATEA 621.04. LEXICOLOGIE ȘI LEXICOGRAFIE, TERMINOLOGIE ȘI
LIMBAJE SPECIALIZATE, TRADUCTOLOGIE (LIMBA ENGLEZĂ)**

Teză de doctor în filologie

Conducător științific

Melenciuc Dumitru
dr. în filologie, conf. univ.

Autor

Banu Felicia

Chișinău, 2021

© Banu Felicia, 2021

Cuprins

ADNOTARE (în română, rusă și engleză)	4
INTRODUCERE	7
1. VIZIUNEA ȘCOLILOR LINGVISTICE DESPRE FRAZELOGIE	14
1.1. Stadiul actual al cercetării frazeologiei ca disciplină a lingvisticii	14
1.2. Abordări ale conceptului de unitate frazeologică și zoonim	30
1.3. Unități frazeologice cu componente zoonime și caracteristicile lor distinctive în limba engleză.....	37
1.4. Căile și sursele apariției unităților frazeologice în limba engleză.....	43
1.5. Frazeologia din perspectiva cercetărilor cognitive.....	51
1.6. Modele cognitive ale unităților frazeologice. Stereotipurile elemente de formare a conceptului.....	58
1.7. Concluzii la capitolul 1	64
2. PARTICULARITĂȚI STRUCTURALE ALE UNITĂȚILOR FRAZELOGICE CU COMPONENTE ZONIME	67
2.1. Observații asupra modelelor lexico-structurale și gramaticale ale unităților frazeologice cu componente zoonime.....	67
2.1.1. Unități frazeologice verbale	74
2.1.2. Unități frazeologice substantivale	83
2.1.3. Unități frazeologice adjectivale	86
2.1.4. Unități frazeologice adverbiale.....	88
2.2. Unități frazeologice cu structură de propoziție (propozițională).....	92
2.3. Concluzii la capitolul 2.....	94
3. ANALIZA PRAGMA-SEMANTICĂ A UNITĂȚILOR FRAZELOGICE CU COMPONENTE ZONIME	96
3.1. Clasificări semantice ale unităților frazeologice.	96
3.2. Analiza pragma-semantică a unităților frazeologice cu componente zoonime care reflectă lumea interioară a omului	104
3.3. Analiza pragma-semantică a unităților frazeologice cu componente zoonime care reflectă lumea exterioară a omului	125
3.4. Concluzii la capitolul 3.....	132
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	134
BIBLIOGRAFIE	137
ANEXE.....	151
DECLARAȚIE PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII	163
Curriculum Vitae	164
Glosar.....	167

ADNOTARE

Banu Felicia. „Particularități structural-semantice ale unităților frazeologice în limba engleză (în baza zoonimelor)”, teză de doctor în filologie, specialitatea 621.04. Lexicologie și lexicografie, terminologie și limbaje specializate, traductologie (limba engleză). Chișinău, 2021

Structura tezei cuprinde adnotările în limba română, rusă și engleză, lista abrevierilor, introducere, 3 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 215 de titluri, 145 pagini de text de bază. Rezultatele obținute sunt publicate în peste 10 lucrări științifice.

Cuvinte – cheie: frazeologie, unitate frazeologică, expresie idiomătică, semnificație, idiom, zoonim, zoomorfism, animalism, izolări, idiotisme, totism, lexem, cogniție, metaforă cognitivă, frame, locuțiune.

Scopul lucrării constă în identificarea, examinarea și analiza particularităților lexico-structurale, gramaticale și semantice ale unităților frazeologice cu componente zoonime în limba engleză în vederea determinării trăsăturilor care reflectă lumea interioară și exterioară a omului.

Obiectivele cercetării: prezentarea rezumativă a stadiului cercetării în domeniul frazeologiei ca ramură independentă a lingvisticii, abordarea conceptului de unitate frazeologică și zoonim, identificarea căilor și surselor apariției unităților frazeologice cu componente zoonime, analiza particularităților lexico-structurale și gramaticale ale unităților frazeologice cu componente zoonime, analiza pragma-semantică a unităților frazeologice cu componente zoonime care reflectă lumea interioară și exterioară a omului, identificarea unor modele cognitive care stau la baza formării unităților frazeologice cu componente zoonime.

Noutatea și originalitatea științifică. Cercetarea noastră reprezintă o primă încercare de a oferi o analiză complexă și exhaustivă a unităților frazeologice cu componente zoonime în baza inventarului frazeologic selectat, sub aspect structural-gramatical și pragma-semantic. Cu toate că obiectul investigației noastre îl constituie unitățile frazeologice cu componente zoonime, în lucrare expunem și unele reflecții asupra unor probleme conexe precum: caracterul sistemic al limbii, rolul pe care îl are societatea în procesul de evoluție și teaurizare a limbii, interconexiunile dintre limbă și cultură, specificul etnocultural al frazeologiei, stereotipuri naționale și culturale, locul și valoarea zoonimelor în sistemul frazeologic englez.

Problema științifică soluționată rezidă în realizarea unei cercetări complexe a unităților frazeologice cu componente zoonime în limba engleză care a permis obținerea informațiilor despre trăsăturile care reflectă lumea interioară și exterioară a omului, stabilirea rolului privind statutul unităților frazeologice cu componente zoonime, locul și valoarea elementului zoomorf în sistemul frazeologic englez.

Semnificația teoretică a investigației rezidă în sintetizarea principalelor teorii și concepte ale diferitor școli lingvistice cu referire la domeniul frazeologiei și la obiectul de cercetare a acesteia, (re)actualizarea și completarea metalimbajului de cercetare a frazeologiei, analiza și descrierea particularităților structurale și semantice ale unităților frazeologice cu componente zoonime. Considerarea unităților frazeologice cu componentă-zoonim ca o componentă autonomă a sistemului lexical al limbii engleze reliefează potențialul denominativ și comunicativ al limbii și capacitatea de a reprezenta metaforic realitatea. În consecință, în acest sens, relevanța studiului este legată de nevoia de analiză și descriere tipologică a modelelor generale și a celor specifice arealului anglofon de funcționare a zoonimelor în unitățile frazeologice ale limbii engleze, oferind informații despre tezaurul lingvistic și conceptual al vorbitorilor.

Valoarea aplicativă a cercetării.

Unitățile frazeologice cu componente zoonime, datorită particularităților structurale și semantice specifice pe care le posedă, pot prezenta anumite dificultăți la analiza lor în text, de aceea prezentul studiu este în măsură să faciliteze identificarea și interpretarea lor textuală corectă. Astfel, rezultatele investigațiilor pot fi utile în activitatea didactică la perfecționarea unor cursuri speciale pentru studenții instituțiilor de învățământ superior sau la predarea cursurilor și seminarelor de lexicologie a limbii engleze, de analiză a textului, de stilistica limbii engleze. Inventarul frazeologic analizat precum și concluziile expuse în lucrare ar putea fi luate în calcul, de asemenea, și în practica lexicografică.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice ale investigației noastre au fost expuse în comunicările prezentate în cadrul conferințelor științifice naționale și internaționale, axate pe problematica în cauză. În total, la temă sunt publicate peste 10 comunicări sub forma de: articole în reviste de specialitate, articole și rezumate în materialele conferințelor naționale și internaționale, articole în analele științifice și manuale universitare.

АННОТАЦИЯ

Бану Феличия. „Структурно-семантические особенности фразеологизмов английского языка (на основе зоонимов)”, диссертация на соискание ученой степени кандидат филологических наук, специальность 621.04. Лексикология и лексикография, терминология и специализированные языки, перевод (английский). Кишинев 2021.

Структура диссертации включает: аннотации на румынском, русском и английском языках, список сокращений, введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 215 наименований, 145 страниц основного текста. Полученные результаты опубликованы в более 10 научных статьях.

Ключевые слова: фразеология, фразеологизм, идиоматическое выражение, значение, идиома, зооним, зооморфизм, анимализм, изоляция, идиотизм, тотизм, зоолексем, познание, когнитивная метафора, фрейм.

Цель и задачи исследования: Целью данной диссертации является выявление, изучение и анализ лексических, структурных, грамматических и семантических особенностей фразеологизмов с зоонимическими компонентами в английском языке с целью определения особенностей, отражающих внутренний и внешний мир человека. **Задачи исследования** направлены на краткую презентацию истории исследования в области фразеологии как самостоятельной отрасли лингвистики; анализ понятий: фразеологизм и зооним, выявление путей и источников появления фразеологизмов с компонентом-зоонимом, изучение лексических, структурных, грамматических и семантических особенностей фразеологизмов с компонентом-зоонимом, анализ фразеологизмов с компонентом-зоонимом отражающими внутренний и внешний мир человека; выявление когнитивных моделей, лежащих в основе формирования фразеологизмов с компонентом-зоонимом.

Научная новизна и оригинальность диссертации. Результаты исследования представляют собой первую попытку провести комплексное исследование, основанное на изученных работах, относительно структурный и прагма-семантический анализ фразеологизмов с компонентом-зоонимом. Несмотря на то, что объектом нашего исследования являются фразеологизмы с компонентом-зоонимом, мы также представляем некоторые размышления по таким смежным вопросам как: системный характер языка, роль общества в процессе языковой эволюции, взаимосвязи между языком и культурой, этнокультурная специфика фразеологии, национально-культурные стереотипы, место и значение зоонимов в английской фразеологии.

Научные результаты, способствующие решению научной проблемы. Результатом стало комплексное исследование фразеологизмов с компонентом-зоонимом в английском языке, что позволило получить информацию об особенностях, отражающих внутренний и внешний мир человека, установив роль фразеологизмов с зоонимическими компонентами, место и значение зоонимических элементов в английской фразеологической системе.

Теоретическая значимость исследования заключается в синтезе основных теорий и концепций различных языковых школ применительно к области фразеологии и ее объекта исследования, обновлении и дополнении метаязыка исследования фразеологии, анализе и описании структурных и семантических особенностей фразеологизмов с зоонимическими компонентами. Рассмотрение фразеологизмов с компонентом-зоонимом как автономного компонента лексической системы английского языка подчеркивает деноминационный и коммуникативный потенциал языка и способность метафорически представлять реальность. Следовательно, актуальность исследования определяется необходимостью анализа и описания общих и национальных специфических моделей функционирования зоонима в фразеологических единицах английского языка, распространения информации о менталитете нации и представлениях о жизни англичан.

Практическая значимость исследования. Фразеологические единицы с компонентом-зоонимом в силу специфических структурных и семантических особенностей, которыми они обладают, могут представлять определенные трудности при их анализе в тексте. Результаты исследований могут быть использованы в дидактической деятельности при разработке специальных курсов для студентов высших учебных заведений или при преподавании курсов и семинаров по лексикологии английского языка, анализу текста, стилистике английского языка. Анализ фактического материала и выводы, также могут быть применены в лексикографической практике.

Внедрение научных результатов. Результаты диссертации были включены в несколько статей, опубликованных в журналах, и представлены в научных статьях, представленных на национальных и международных конференциях.

ANNOTATION

Banu Felicia. ” **Structural and semantic peculiarities of phraseological units in English (based on zoonyms), PhD thesis in Philology**, specialty 621.04. Lexicology and lexicography, terminology and specialized languages, translation (English). Chişinău 2021.

The structure of the thesis includes: annotations in Romanian, Russian and English, the abbreviations list, introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 215 titles, 145 pages of basic text. The research was reflected in over 10 scientific publications.

Keywords: phraseology, phraseological unit, idiomatic expression, meaning, idiom, zoonym, zoomorphism, animalism, isolation, totism, zoolexem, cognition, cognitive metaphor, frame, locution.

Research goal and objectives: **The goal** of this dissertation is to identify, examine and analyze the lexical, structural, grammatical and semantic features of phraseological units with zoonymic components in English in order to determine the features that reflect the inner and outer world of a person.

The objectives of the research are: presentation of the research stage in the field of phraseology as an independent branch of linguistics; analysis of the concepts: phraseological unit and zoonym; identification of ways and sources of occurrence of phraseological units with zoonymic components; examination of lexical, structural, grammatical and semantic particularities of phraseological units with zoonymic components, analysis of phraseological units with zoonymic components that reflect the inner and outer world of man; identification of cognitive models that underlie the formation of phraseological units with zoonymic components.

The scientific novelty and the originality of dissertation. The thesis represents a first attempt to provide a complex and exhaustive structural and pragma-semantic analysis of phraseological units with zoonymic components. Although the object of our investigation is the phraseological units with zoonymic components, in the thesis we also present some reflections on related issues such as: the systemic character of language, the role of society in the process of language evolution, the interconnections between language and culture, the ethnocultural specificity of phraseology, national and cultural stereotypes, the place and value of zoonyms in the English phraseological system.

The scientific results that contributed to the solution of the scientific problem. The results lie in a complex research of phraseological units with zoonymic components in English that allowed to obtain information about the features that reflect the inner and outer world of person, establishing the role of phraseological units with zoonymic components, the place and value of the zoomorphic element in the English phraseological system.

The theoretical significance of the investigation lies in the synthesis of the main theories and concepts of different language schools with reference to the field of phraseology and its research object, updating and completing the metalanguage of phraseology research, analysis and description of structural and semantic features of phraseological units with zoonymic components. The consideration of phraseological units with zoonymic component as an autonomous component of the lexical system of the English language highlights the denominative and communicative potential of the language and the ability to metaphorically represent reality. Consequently, in this sense, the relevance of the study is related to the need for analysis and description of general models and those specific to the English-speaking area of zoonyms in the phraseological units of English, providing information about the linguistic and conceptual treasure of speakers.

The applicative value of the investigation. Phraseological units with zoonymic components, due to the specific structural and semantic features they possess, may present certain difficulties in their analysis in the text. This study is able to facilitate their correct textual identification and interpretation. Thus, the results of the investigations can be used in the didactic activity when completing special courses for students of higher education institutions or when teaching courses and seminars on English lexicology, Text analysis, English stylistics. The factual material analyzed and the conclusions presented in this paper could also be applied in lexicographic practice.

Implementation of scientific results. The results of the PhD thesis were included in several articles published in national specialized journals and presented in scientific papers presented at national and international conferences.

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța cercetării. Evoluția societății și schimbările care se produc în realitatea înconjurătoare presupun și modificări continue ale mijloacelor de expresie verbală a unei limbi. Astfel, limba este un fenomen foarte complex, susceptibil de evoluție și schimbare, care se derulează firește foarte încet și conduce la apariția atât a unor cuvinte noi, cât și a unor structuri sintactice paralele cu cele tradiționale. În dinamica ei neîntreruptă, ea își sporește mijloacele pe care ni le pune la îndemână pentru a ne exprima mai clar, concis și expresiv ideile și sentimentele. Totodată, limba este principalul mijloc de exprimare a spiritualității umane la nivelul căreia se păstrează, ca într-un tezaur, atât specificul, cât și toate modificările intervenite în mentalitatea unui popor de-a lungul timpului. Henri Wald consideră că făurirea limbajului este „cel mai profund act de cultură îndeplinit de om”, deoarece limbajul și cultura rețin anumite aspecte din natură, pe care le includ într-o ordine simbolică și le transformă în semnificați (apud. Dumistrăcel, 2001). Este important a conștientiza faptul că vocabularul este un sistem structurat, care dispune de organizare proprie și că unitățile lui nu există izolat, ci sunt în corelație și conexiune cu celelalte elemente și micro sisteme ale limbii.

Actualitatea cercetării unităților frazeologice cu componente zoonime este determinată, în primul rând, de faptul că frazeologia este o ramură relativ nouă a științei care deschide mereu noi direcții de cercetare. Chiar dacă în literatura de specialitate pot fi identificate un număr mare de lucrări ce tratează diverse aspecte ale frazeologiei diferitor limbi, această ramură a lingvisticii continuă și în prezent să constituie obiectul unor ample studii și discuții controversate. Acesta se datorează faptului că în frazeologie există încă diverse aspecte de investigație neelucidate, iar unele puncte de vedere necesită anumite precizări. În al doilea rând, actualitatea cercetării este motivată de faptul că vocabularul zoonimic ca obiect de studiu merită o atenție specială pentru că, respectând normele limbajului, el formează un subsistem specific în cadrul căruia apar propriile legi.

Potrivit cercetătorului român Th. Hristea, frazeologia ca ramură distinctă de cercetare poate contribui mai mult decât orice altă ramură a lingvisticii la evidențierea bogăției lexicale a unei limbi, și chiar la rezolvarea unor probleme ce vizează etimologia, individualizarea stilurilor funcționale și valorificarea expresivă: „... adevărata bogăție a unei limbi este dată, în mare măsură, și de bogăția ei frazeologică” (Hristea, 1984). Același lingvist român, Th. Hristea, afirmă că „tezaurul frazeologic” ne permite să clasăm o limbă printre „idiomurile sărace, bogate sau foarte bogate” (Hristea, 1984).

În altă ordine de idei, vocabularul zoonimic ca obiect de studiu merită o atenție specială pentru că, respectând normele limbajului, formează un subsistem specific în cadrul căruia apar

propriile legi. Este știut că limba fixează doar acele expresii figurate care sunt asociate cu standardele culturale și stereotipurile naționale ale poporului, și care, atunci când sunt utilizate în vorbire, reproduc mentalitatea caracteristică unei anumite comunități lingvistice. În limba engleză există un număr mare de componente zoonime care prezintă semne ale identității culturale, lingvistice, geografice, etnice și sociale ale comunității lingvistice engleze.

Examinarea unităților frazeologice, inclusiv a cuvintelor ce denumesc specii ale regnului animal este importantă atât din punct de vedere lexico-semantic (aspecte studiate și descrise de lingviști ca G. Mounin, A. Bidu-Vrănceanu, S. Dumistrăcel, C. Munteanu, V. Kunin, Gh. Popa, A. Savin, Z. Camenev), cât și de pe poziții sociolingvistice, stilistice și artistice. Omul, el însuși un animal, dar un animal social, conform filozofilor antici, are o existență comună cu celelalte animale, care l-au fascinat mereu, i-au trezit interesul de a efectua observații asupra lor, evocându-le în reprezentările lor despre lume și atribuindu-le valori simbolice. Antropologii, psihanaliztii par a fi îndreptățiți să spună că animalele sunt simbolurile vii ale pasiunilor oamenilor. Și dacă în fiecare om sălășluiește un animal este pentru că omul recunoaște în fiecare animal câte ceva uman (Ghindă, 2015).

În cercetarea noastră vom examina inventarul frazeologic englez cu componente zoonime și din perspectiva paradigmei antropologice, care permite studierea „omului în limbă”. Se cunoaște faptul că antropologia lingvistică examinează modul în care limbajul uman influențează, evaluează și chiar modelează identitatea socială și culturală, reflectă relația dintre cultură și diferite forme de organizare socială. Unitățile frazeologice cu componente zoonime prezintă un interes deosebit în legătură cu universalitatea, frecvența de utilizare, productivitatea proceselor frazeologice, precum și varietatea de semnificații culturale care pot fi „codificate”.

Studiul acestui grup de unități frazeologice permite identificarea principalelor mecanisme și caracteristici ale înțelegerii lumii interioare și exterioare ale omului, a comportamentului acestuia, a relației dintre oameni în societate. Prin unități frazeologice cu componente zoonime ne referim la structuri stabile de lexeme cu sens total sau parțial reconstituit. Analiza conceptualizării lumii externe și interne a omului prin intermediul unităților frazeologice cu o componente-zoonime ne permite să dezvăluim specificul lor național-cultural.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare.

Unitățile frazeologice au fost obiectul unor discuții îndelungate, uneori contradictorii, pe marginea lor pronunțându-se în ultima jumătate de secol, specialiști din diferite domenii ale limbii. Până în prezent, în cercetările de lingvistică engleză, franceză, germană rusă și română unităților frazeologice, inclusiv celor din grupul cu componente zoonime nu i-au fost consacrate studii speciale, deși se întâlnesc analize tangențiale. În acest sens menționăm cercetările

întreprinse până în prezent de mai mulți autori, precum K. Abdullah, H. Jackson, A. Cowie, F. Chitra, F. Boers, V. Collins, G. Lakoff, M. Johnson, Z. Kövecses, C. J. Fillmore, M. Turner, G. Rosemarie, A. Makkai, R. Moon, S. Fiedler, B. Fraser, R. Gläser, Ch. Bally, W. Anderson, E. Coșeriu, V.V. Vinogradov, N.N. Amosova, A.V. Kunin, A.I. Smirnițchi, V.N. Telia, St. Dumistrăcel, I. Boroianu, C. Munteanu, M. Bilauca, M. Cernea, L. Groza, A. Savin, Gh. Popa, V. Molea, Gh. Colțun, E. Slave, T. Bushnaq, I. Stoianova, O. Buzea, C. Zaharia, V. Lifari, G. Șaganean, Z. Camenev.

Totodată, menționăm că cercetările efectuate până în prezent de către lingviști în domeniul frazeologiei necesită a fi completate cu analize mult mai complexe. Lipsa unor lucrări, în care s-ar face o analiză complexă și exhaustivă a unităților frazeologice cu componente zoonime sub aspect lexico-semantic și structural-gramatical, ne-a determinat să constatăm insuficiența investigării problemei și să efectuăm prezentul studiu. Astfel că, am identificat următoarele probleme de cercetare:

1. care sunt căile și sursele apariției unităților frazeologice în limba engleză?;
2. care sunt caracteristicile distinctive ale unităților frazeologice cu componente zoonime?;
3. care sunt particularitățile structurale ale unităților frazeologice cu componente zoonime?;
4. care sunt particularitățile pragma-semantice ale unităților frazeologice cu componente zoonime?;
5. care sunt modelele cognitive care permit observarea celor mai frecvente și semnificative caracteristici ale conceptelor avute în vedere.

În procesul de examinare a temei de cercetare vom mai reflecta următoarele aspecte:

1. Termenul „zoonim” este cel mai convenabil în descrierea tipologică a specificului cultural-național. El include numele tuturor animalelor: sălbatice, domestice și de companie, a păsărilor sălbatice și domestice, a reptilelor și amfibielor, a rozătoarelor, precum și a animalelor mitologice.
2. Animalele, apropiate de viața și activitatea omului, influențează formarea concepțiilor de viață și estetice ale societății, constituind elemente indisolubile ale culturii unei comunități lingvistice.
3. Specificul național de percepție a realității nu se datorează doar modului de gândire al oamenilor, ci și dezvoltării istorice, tradițiilor, obiceiurilor și culturii oricărui popor.
4. În abordarea cognitivă, unitatea de sens nu reprezintă sensul unui singur cuvânt, ci a unui câmp semantic organizat sistemic, care este structurat în funcție de un gestalt lingvistic (cadru/frame).

5. Identificarea modelelor cognitive (modelelor invariante) permite observarea celor mai frecvente și, prin urmare, a caracteristicilor semnificative ale conceptelor avute în vedere.

Obiectul de cercetare al tezei îl constituie inventarul frazeologic cu componente-zoonime din limba engleză, realizat în urma consultării dicționarelor de specialitate.

Scopul lucrării constă în identificarea, examinarea și analiza particularităților lexico-structurale, gramaticale și semantice ale unităților frazeologice cu componente zoonime în limba engleză în vederea determinării trăsăturilor care reflectă lumea interioară și exterioară a omului.

Obiectivele cercetării sunt:

- prezentarea rezumativă a stadiului cercetării în domeniul frazeologiei ca ramură independentă a lingvisticii;
- abordarea conceptului de unitate frazeologică și zoonim;
- identificarea căilor și surselor apariției unităților frazeologice cu componente zoonime;
- analiza particularităților lexico-structurale și gramaticale ale unităților frazeologice cu componente zoonime;
- analiza pragma-semantică a unităților frazeologice cu componente zoonime care reflectă lumea interioară și exterioară a omului;
- identificarea unor modele cognitive care stau la baza formării unităților frazeologice cu componente zoonime.

Cercetarea efectuată pleacă de la **ipoteza** că unitățile frazeologice cu componente zoonime ale oricărei limbi reprezintă sursa lingvistică de bază a vocabularului care „codifică” și transmite cel mai clar și mai exact realitățile etnoculturale, atributele vieții omenești și a tot ceea ce determină identitatea lingvistică a unei persoane și a unui popor.

Metodologia cercetării științifice. În scopul examinării obiectului de studiu am apelat atât la metode de cercetare general-științifice cât și la unele metode specifice cercetării subiectului în discuție. La etapa primară am aplicat *metode teoretice* care vizează examinarea, analiza, generalizarea și sinteza informației din literatura de specialitate, care abordează problema studierii unităților frazeologice cu componente zoonime, insistând în mod particular asupra aspectelor mai puțin elucidate ale problemei.

În procesul de triere a corpusului unităților frazeologice engleze cu componente zoonime am folosit metode de colectare și prelucrare a datelor. Un loc important în examinarea inventarului frazeologic îl ocupă metodele de identificare frazeologică și de analiză cantitativă calitativă propuse de cercetătorul rus A.V. Kunin.

Noutatea și originalitatea științifică. Cercetarea noastră reprezintă o primă încercare de a oferi o analiză complexă și exhaustivă a unităților frazeologice cu componente zoonime în baza

inventarului frazeologic selectat, sub aspect structural-gramatical și pragma-semantic. Cu toate că obiectul investigației noastre îl constituie unitățile frazeologice cu componente zoonime, în lucrare expunem și unele reflecții asupra unor probleme conexe precum: caracterul sistemic al limbii, rolul pe care îl are societatea în procesul de evoluție și tezurizare a limbii, interconexiunile dintre limbă și cultură, specificul etnocultural al frazeologiei, stereotipuri naționale și culturale, locul și valoarea zoonimelor în sistemul frazeologic englez.

Semnificația teoretică a investigației rezidă în sintetizarea principalelor teorii și concepte ale diferitor școli lingvistice cu referire la domeniul frazeologiei și la obiectul de cercetare a acesteia, (re)actualizarea și completarea metalimbajului de cercetare a frazeologiei, analiza și descrierea particularităților structurale și semantice ale unităților frazeologice cu componente zoonime.

Considerarea unităților frazeologice cu componentă-zoonim ca o componentă autonomă a sistemului lexical al limbii engleze reliefează potențialul denominativ și comunicativ al limbii și capacitatea de a reprezenta metaforic realitatea. În consecință, în acest sens, relevanța studiului este legată de nevoia de analiză și descriere tipologică a modelelor generale și a celor specifice arealului anglofon de funcționare a zoonimelor în unitățile frazeologice ale limbii engleze, oferind informații despre tezaurul lingvistic și conceptual al vorbitorilor.

Problema științifică soluționată rezidă în realizarea unei cercetări complexe a unităților frazeologice cu componente zoonime în limba engleză care a permis obținerea informațiilor despre trăsăturile care reflectă lumea interioară și exterioară a omului, stabilirea rolului privind statutul unităților frazeologice cu componente zoonime, locul și valoarea elementului zoomorf în sistemul frazeologic englez.

Valoarea aplicativă a cercetării. Unitățile frazeologice cu componente zoonime, datorită particularităților structurale și semantice specifice pe care le posedă, pot prezenta anumite dificultăți la analiza lor în text, de aceea prezentul studiu este în măsură să faciliteze identificarea și interpretarea lor textuală corectă. Astfel, rezultatele investigațiilor pot fi utile în activitatea didactică la perfectarea unor cursuri speciale pentru studenții instituțiilor de învățământ superior sau la predarea cursurilor și seminarelor de lexicologie a limbii engleze, de analiză a textului, de stilistica limbii engleze. Inventarul frazeologic analizat precum și concluziile expuse în lucrare ar putea fi luate în calcul, de asemenea, și în practica lexicografică.

Rezultatele științifice înaintate spre susținere:

1. a fost examinat stadiul actual al cercetării frazeologiei ca disciplină a lingvisticii și conceptele: unitate frazeologică și zoonim;
3. au fost evidențiate căile și sursele apariției unităților frazeologice cu componente zoonime;

4. au fost identificate caracteristicile unităților frazeologice cu componente zoonime;
5. au fost analizate sub aspect structural și pragma – semantic unitățile frazeologice cu componente zoonime;
6. au fost determinate modele cognitive care au stat la baza apariției unităților frazeologice cu componente zoonime.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice ale investigației noastre au fost expuse în comunicările prezentate în cadrul conferințelor științifice naționale și internaționale, axate pe problematica în cauză. La temă au fost publicate mai mult de 10 articole în reviste de specialitate, studii și rezumate în materialele conferințelor naționale și internaționale, articole în analele științifice și manuale universitare.

Astfel, unele aspecte ale cercetării noastre au fost parțial reflectate în comunicările prezentate în cadrul a diferitor conferințe științifice naționale și internaționale (Conferința Științifică Internațională „Bright Ideas: English Language Teaching” (Cahul, 15-16 aprilie 2005), Conferința Științifică Internațională dedicată jubileului de 60 de ani la fondarea Universității de Stat din Moldova „Învățământul superior și cercetarea – piloni ai societății bazate pe cunoaștere” (Chișinău, 28 septembrie 2006), Conferința Științifică de totalizare a activității de cercetare a cadrelor didactice (Cahul, 20 aprilie 2007), Conferința Științifică Internațională „Lexic comun/Lexic specializat ” (Galați, 17 - 18 septembrie 2008), Conferința Științifică Internațională „Cultura și Presa în spațiul european ” (Galați, 17 - 18 octombrie 2008), Conferința Științifică de totalizare a activității de cercetare a cadrelor didactice (Cahul, 16-17 aprilie 2008), Conferința Științifică de totalizare a activității de cercetare a cadrelor didactice (Cahul, 30 aprilie 2009), Conferința Științifică Internațională „Cultura și Presa în spațiul european” (Galați, 30 - 31 octombrie 2009), Colocviul internațional de științe ale limbajului „Formes textuelles de la communication. De la Production a la reception” (Galați, 27-29 martie 2009) axate pe problematica în cauză, în cursurile predate la Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.

Volumul și structura tezei. Teza conține 145 de pagini de text, adnotări în limbile română, engleză și rusă, lista abrevierilor, introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie (215 titluri), declarația privind asumarea răspunderii și CV-ul autoarei.

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța temei de cercetare, se precizează scopul, obiectivele și metodologia cercetării, este menționată importanța teoretică și valoarea aplicativă a investigației, noutatea și originalitatea științifică a acesteia, inclusiv aprobarea și implementarea rezultatelor științifice obținute.

Capitolul I, intitulat „**Viziunea școlilor lingvistice despre frazeologie**”, cuprinde 6 subcapitole și este preconizat fundamentării teoretice a lucrării. Aici se analizează și se sintetizează cele mai importante contribuții ale savanților care au făcut cercetări în domeniul frazeologiei ruse, vest-europene, americane și românești, sinteză pe care se bazează cadrul teoretic al problemelor luate în dezbatere. În acest capitol constatăm existența unui număr mare de termeni folosiți de către lingviști în cercetările lor și precizăm diverse aspecte privind terminologia utilizată în domeniu: unitate frazeologică, zoonim, zoolexem, animalism etc. În continuare sunt descrise caracteristicile distinctive ale unităților frazeologice cu componente zoonime și sunt identificate și analizate căile și sursele apariției acestora. unităților frazeologice în limba engleză, specificul etno-cultural al unităților frazeologice cu componente zoonime. În acest capitol aducem în discuție și subiecte privind: fenomenul constituirii frazeologismelor din perspectiva cercetărilor cognitive, modelele cognitive de studiere a unităților frazeologice, stereotipurile ca elementele de formare a conceptului.

Capitolul II, intitulat „**Particularități structurale ale unităților frazeologice cu componente zoonime**”, este dedicat analizei structurale a unităților frazeologice cu componente zoonime. După prezentarea unor observații generale referitoare la clasificările unităților frazeologice, propuse de lingviști, sunt analizate tipurile de unități frazeologice cu componente zoonime identificate în limba engleză. Acestea sunt descrise și interpretate în funcție de clasa lexico-gramaticală a elementului constituent. Astfel, analizând din punct de vedere structural inventarul frazeologic selectat din dicționarele de specialitate, au fost identificate, în funcție de componenta de bază, următoarele tipuri de unități frazeologice: verbale, substantivale, adjectivale, adverbiale și cu structură de propoziție (propoziționale).

Capitolul III, intitulat „**Analiza pragma-semantică a unităților frazeologice cu componente zoonime**”, conține analiza pragma-semantică a unităților frazeologice cu componente zoonime și impactul acestora asupra expresivității comunicării. Este efectuată analiza ordonată, din perspectiva structurii semantice, a unităților frazeologice, se descriu punctual trăsăturile care reflectă lumea interioară și exterioară a omului. Tot aici se conturează tendințele de evoluție ale acestora, operându-se cu exemple concludente din domenii reprezentative ale preocupărilor spirituale și materiale din istoria, cultura materială, sociologia și psihologia populară engleză.

În **Concluzii generale și recomandări** sunt formulate rezultatele principale ale cercetării și sunt propuse unele direcții noi de cercetare. **Bibliografia** conține un număr de 215 titluri care reprezintă: lucrări cu privire la problematica abordată în teză, dicționare de specialitate din care au fost identificate inventarul frazeologic analizat.

1. VIZIUNEA ȘCOLILOR LINGVISTICE DESPRE FRAZEOLOGIE

1.1. Stadiul actual al cercetării frazeologiei ca disciplină a lingvisticii

Frazeologia este o disciplină lingvistică a cărei abordare generează de multe ori discuții în controversă, întrucât cercetătorii încă mai au puncte de vedere diferite cu privire la definirea, stabilirea terminologiei și clasificarea unităților frazeologice. După numărul mare de monografii, articole și dicționare apărute în ultimii ani, la care se adaugă o serie de colocvii și congrese internaționale, se poate afirma că frazeologia se bucură de o atenție deosebită din partea lingviștilor. Crearea, în anul 1999, a Societății Europene de Frazeologie (EUROPHRAS), reprezintă un salt important în conturarea și consolidarea, la nivel european, a frazeologiei ca ramură independentă a lingvisticii și reprezintă o oportunitate de comunicare pentru cercetătorii din domeniul de a-și prezenta anual studiile cu privire la problematica din domeniul frazeologiei.

Cercetătoarea română Doina Hebedean menționează în articolul *Frazeologia - considerații teoretice* că „termenul „frazeologie” a fost atestat pentru prima dată în anul 1558, în latina Renașterii”, iar ulterior „a fost împrumutat în franceză și engleză, iar apoi în aproape toate limbile europene” (Hebedean, 2014). Un alt lingvist român Liviu Groza consideră că „acest termen face referire la totalitatea construcțiilor (îmbinări de cuvinte) tipice unei limbi” și „era utilizat în lucrările destinate studierii limbilor clasice (greacă și latină) sau a unor limbi străine, în general” (Groza, 2011).

Cercetarea frazeologiei, ca disciplină, este consemnată în lingvistică de peste o sută de ani. Se pot urmări două direcții esențiale. Lingviștii s-au ocupat mai întâi de reprezentarea lexicografică a frazeologismelor, de clasificări (structurale, semantice și funcționale) și de interpretarea valorilor stilistice ale acestora în diferitele tipuri de texte. Traseul investigațiilor în frazeologie debutează cu unele constatări generale asupra conceptului de frazeologism și continuă cu diverse studii consacrate, în mod particular, diferitor tipuri de locuțiuni. Interesul major al cercetătorilor a dus la formarea, în cadrul frazeologiei, a unor secțiuni interne: semantica frazeologică, stilistica frazeologică, pragmatica frazeologică.

În acest capitol vom menționa cele mai importante contribuții din domeniul frazeologiei. Examinarea viziunii reprezentanților principalelor școli lingvistice ce au avut ca obiect de studiu frazeologia este realizată în ordinea apartenenței geografice și/sau lingvistice.

În spațiul fostei Uniuni Sovietice, precum și în Federația Rusă actuală, frazeologia a fost considerată din totdeauna o disciplină lingvistică de sine stătătoare, de aceea, la început ne vom referi la școala sovietică/rusească.

Reprezentanții școlii de lingvistică nord-americană cât și cei a școlilor din Europa occidentală nu consideră frazeologia un domeniu lingvistic independent. Ei se interesează cu

precădere de includerea unităților frazeologice în modelul lingvistic generativ al lui N. Chomsky. Fundamentele cercetărilor frazeologice nord-americane se regăsesc, în bună parte, în lucrările savanților ex-sovietici.

În spațiul de limbă germană, interesul pentru frazeologie cunoaște o creștere constantă. Școala de limbă germană ia în considerare atât rezultatele cercetărilor din lingvistica rusească, cât și cele generativ-transformaționale nord-americane.

În spațiul romanic, mai ales în Franța, preocupările în acest domeniu nu au cunoscut o intensitate atât de mare ca școlile amintite mai sus. În Franța, tezele lui Ch. Bally, atât de importante pentru frazeologia sovietică și germană, nu au avut un ecou deosebit. Ca parte a arealului lingvistic romanic, lingvistica românească a abordat din perspective diferite acest subiect și în lucrarea noastră vom pune în valoare contribuțiile cercetătorilor români în domeniul frazeologiei românești.

În prezentarea contribuțiilor frazeologice ale diferitelor școli lingvistice din perspectiva celor trei aspecte care ne interesează: *teoretic, descriptiv și analitic* - vom folosi metalimbajul și termenii utilizați de autori.

Viziunea reprezentanților școlii ruse despre frazeologie

Începuturile cercetărilor în domeniul frazeologiei ca disciplină independentă se află în anii '40 al secolului al XX-lea, în lucrările lui V.V. Vinogradov. Domeniul frazeologiei a fost abordat și până la V.V. Vinogradov de o serie de lingviști, printre care menționăm pe: F.I. Buslaev, I.I. F.F. Fortunatov, A.A. Șahmatov. Asupra studiului frazeologiei s-au oprit și alți cercetători, printre care și L.V. Șcerba, B.A. Larin, S.I. Ojegov și, mai recent, M.I. Fomina, A.M. Babkin, A.I. Molotkov, N.M. Șanski, V.G. Kostomarov, E.M. Vereșciaghin, E.G. Borisova ș.a. Dacă la început frazeologia era considerată o parte a lexicologiei, pentru majoritatea cercetătorilor de astăzi ea este un domeniu lingvistic de sine stătător, fapt declarat în lucrările fundamentale sovietice precum și în numărul impresionant de dicționare frazeologice monolingve sau bilingve.

Cei mai mulți cercetători ruși consideră frazeologia ca fiind știința despre îmbinările stabile de cuvinte, cuprinzând aici totalitatea unităților lingvistice care formează obiectul acestei discipline, adică unitățile frazeologice. În centrul cercetărilor frazeologice rusești de dată mai recentă se află:

- descrierea criteriilor posibile de definire (reproductibilitate, stabilitate, idiomatitate);
- clasificarea unităților frazeologice;
- interpretarea și valorificarea structurii lor semantice;

- criteriile de delimitare față de cuvânt și sintagmă;
- locul frazeologiei în lingvistică,
- frazeografia;
- stilistica unităților frazeologice;
- frazeologia contrastivă.

Lingviștii-frazeologi ruși îl consideră pe V.V. Vinogradov părintele acestui domeniu de cercetare. Unitățile frazeologice cercetate de el sunt întotdeauna îmbinări de cuvinte care funcționează ca parte de propoziție. V.V. Vinogradov clasifică aceste unități în funcție de următoarele criterii: capacitatea lor de descompunere semantică și sintactică în părți componente și capacitatea părților componente de a forma legături (Vinogradov, 1960).

În funcție de aceste criterii, lingvistul se bazează pe criteriile enunțate și distinge trei tipuri de îmbinări de cuvinte. Primul și al doilea tip - „unități frazeologice concrescute” și al treilea tip - „unități frazeologice”. „Unitățile frazeologice concrescute” nu pot fi descompuse nici semantic, nici sintactic. Nici „unitățile frazeologice” nu pot fi descompuse semantic, în schimb, semnificația lor generală provine din sensul cuvintelor componente și este, astfel, motivată.

Altă reprezentantă a școlii ruse, N.N. Amosova, propune „metoda contextologică” de examinare a unităților frazeologice. În lucrarea sa „*Bazele frazeologiei engleze*” ea împarte unitățile frazeologice în două subgrupe, în „frazeme” (unități cu semnificație frazeologică, cu cuvânt-cheie,) și „idiomuri” (unități lipsite de minimumul de referință, respectiv fără cuvânt-cheie). Cercetătoarea folosește exemple de locuțiuni frazeologice franceze în locul celor rusești. Folosind criteriul contextului variabil și invariabil, N.N. Amosova reușește o delimitare relativ acceptabilă a îmbinărilor de „cuvinte stabile” (frazeologice) de cele libere. (Amosova, 1963).

Cercetătorul rus I.A. Melciuc, în articolul „Despre termenii stabilitate și idiomaticitate”, încearcă să clasifice îmbinările de cuvinte aplicând analiza distribuțională, în funcție de gradul de stabilitate și idiomaticitate. El mai introduce o noțiune în clasificarea îmbinărilor de cuvinte, și anume „proprietatea de a forma îmbinări”. Lingvistul rus consideră că cu cât se leagă mai multe elemente de un cuvânt, cu atât mai mare este capacitatea sa de a forma îmbinări și propune următoarele clasificări:

- a. Îmbinări idiomatice stabile;
- b. Îmbinări idiomatice nestabile;
- c. Îmbinări stabile neidiomatice;
- d. Îmbinări nestabile, neidiomatice, cu subgrupele îmbinări libere;

e. Îmbinări nelibere, cum sunt termenii compuși, șabloanele, clișeele, proverbele, cuvintele înaripate.

Prima cercetătoare din cadrul școlii lingvistice rusești care a folosit pentru exemplificare material din limba germană a fost lingvista I.I. Cernișeva. Autoarea definește frazeologia ca știința „despre complexe stabile de cuvinte” (Cernișeva, 1998). În clasificarea structural-semantică propusă, I.I. Cernișeva distinge între frazeologismele propriu-zise și complexe stabile de cuvinte nefrazeologice. Frazeologismele propriu-zise sunt clasificate în:

- a. „unități frazeologice”: semnificație unitară, transformarea semantică a tuturor componentelor (metaforizare);
- b. „îmbinări frazeologice”: o componentă are o semnificație figurată;
- c. „expresii frazeologice” respectiv „propoziții stabile”: proverbe, cuvinte înaripate, expresii idiomatice, expresii interjecționale sau modale.

Cercetătoarea rusă I.I. Cernișeva evidențiază că frazeologismele se deosebesc de toate celelalte îmbinări stabile de cuvinte prin „transformarea semantică a componentelor” precum și prin „legăturile irepetabile” (Cernișeva, 1998). Îmbinările stabile de cuvinte nefrazeologice sunt împărțite în trei clase:

- a. „îmbinări idiomatizate”: o componentă are o semnificație figurată și poate fi legată în serie de cuvintele unei anumite clase;
- b. „formațiuni modelate”: modele structural-semantică cu componentă lexicală care poate fi completată liber. Autoarea include aici și construcțiile cu verb-suport;
- c. „unități lexicale”: complexe semantice fără transformări de sens la nivelul componentelor.

Cercetătorii ruși au despărțit frazeologia de sintaxă și lexicologie, fiind primii care au considerat-o disciplină independentă.

Cercetătoare rusă V.N. Telia consideră că conturarea frazeologiei ruse ca ramură independentă s-a realizat în trei perioade pe care le numește „perioada clasică”, „perioada nonclasică” și „perioada post-non-clasică” (Telia, 1996).

Perioada „clasică”, datează cu anii 1930 - 1970, și reprezintă perioada în care frazeologia rusă s-a constituit ca ramură independentă a lingvisticii. Cercetările lingviștilor ruși din această perioadă s-au axat preponderent pe identificarea obiectului de cercetare a frazeologiei, a tipurilor de frazeologisme, examinarea particularităților acestora, stabilirea granițelor frazeologiei, delimitarea frazeologismelor de alte structuri. În perioada clasică cercetătorii ruși s-au preocupat, de asemenea, și de analiza particularităților frazeologismelor din cadrul altor limbi, astfel contribuind semnificativ la conturarea frazeologiei ca disciplină lingvistică independentă.

Cei mai reprezentativi lingviști ruși din această perioadă sunt: V.V. Vinogradov, V.A. Larin, A.V. Kunin, N.M. Șanschi.

Perioada „nonclasică” a frazeologiei ruse datează cu anii 1960 - 1990 și reprezintă perioada în care în frazeologia rusă nu se mai axează preponderent pe analiza obiectului din exterior, ci pe analiza obiectului din interior. Astfel, cercetătorii ruși trec treptat de la descrierea structurii diferitor frazeologisme la explicarea fenomenului frazeologic.

Odată cu apariția în lingvistică, în perioada 1950 - 1960 a gramaticii generativ-transformaționale dezvoltate de N. Chomsky, se produc schimbări majore, chiar radicale în domeniul cercetărilor frazeologice la nivel mondial (SUA, Europa Occidentală). Unele postulate ale gramaticii generative se regăsesc și în studiile cercetătorilor ruși I.A. Melciuc, A.V. Kunin și alții.

Totodată, menționăm că în perioada nonclasică de formare a frazeologiei ca ramură independentă studiile cercetătorilor poartă un caracter interdisciplinar. Aria preocupărilor cercetărilor se orientează spre teorii ale paradigmelor psihologiei gestaltiste și cognitive, referitoare la mecanismul de cunoaștere, la legătura între procesele cognitive și procesele creierului, de memorie, percepție etc. Frazeologia începe să se extindă și spre alte științe umaniste, cum ar fi antropologia, etnologia, istoria, sociologia și altele.

Perioada „post-non-clasică” începe în anii 1990 ai secolului XX și constituie etapa modernă din istoria dezvoltării frazeologiei. În această perioadă se intensifică interacțiunea frazeologiei nu doar cu alte domenii ale lingvisticii, dar și cu științele sociale și ale filozofiei, cu științele naturii, cu matematica.

Actualmente, una dintre direcțiile de dezvoltare a frazeologiei ruse este cea lingvoculturologică. Aspecte ale acestei direcții sunt descrise în lucrările lui V.G. Kostomarov (2005), V.N. Telia (2005), M.L. Kovșova (2012), V.A. Maslova (2004) ș.a. Particularitățile acestei direcții constau în faptul că ea are ca punct de pornire premisa conform căreia cultura și limba se află într-o „interacțiune” continuă. În rezultatul acestei interacțiuni se formează un subsistem frazeologic, în care fiecare frazeologism dobândește statutul de semn al „limbajului” culturii. Pentru cercetarea acestei interacțiuni a fost necesară studierea unor noțiuni din sfera lingvoculturologică actuală, cum ar fi „conotație culturală”, „competență cultural-lingvistică”, „coduri culturale”, „referință culturală”, „lingvocultură”, „concept cultural”, „sferă conceptuală culturală”, „memorie culturală” și altele.

Viziunea reprezentanților școlii nord-americane despre frazeologie

Lingviștii americani s-au ocupat de studierea unităților frazeologice mai ales în cadrul gramaticii generativ-transformaționale. Marea majoritate a lingviștilor utilizează termenul „idiom”. Noțiunea de „structură” este aici foarte vastă și, în consecință, prea vagă, de aceea, permite definirea structurală a idiomurilor. Conform definiției date de Ch.F. Hockett, idiomuri sunt atât lexemele individuale (deoarece semnificațiile lor nu se deduc din structura lor fonologică, fiind, în sens saussurean, arbitrară), cât și îmbinările de lexeme (când semnificația lor nu se constituie din semnificațiile componentelor, dacă nu sunt motivate secundar), și textele întregi (în măsura în care toate acestea au o semnificație care nu poate fi explicată prin structură).

Primii care și-au pus întrebarea cum trebuie tratate idiomurile în cadrul gramaticii transformaționale au fost J.J. Katz și P.M. Postal. Ei demonstrează că anumite idiomuri funcționează ca lexeme individuale și, în consecință, pot fi folosite ca un întreg în modelul gramatical. Cercetătorii propun generarea expresiilor ca „înlănțuiri” de cuvinte normale (de ex., legătura verb-substantiv) și atribuirea semnificației idiomatice interpretării semantice. Pentru aceasta, vocabularul ar trebui împărțit în „lexical item part” și „phrase-idiom part”, această din urmă parte conținând informația semantică care corespunde întregii expresii idiomatice (Katz, J.J. și P. Postal, 1964).

Problema deficiențelor transformaționale la idiomuri a fost cercetată și de J. Fraser care, în studiul său, pornește exclusiv de la gramaticienii transformaționiști (N. Chomsky, J. Katz, U. Weinreich). Chiar dacă și acest cercetător, ca și Ch.F. Hockett, consideră că idiomuri pot fi și cuvinte simple, cercetarea lui pleacă de la îmbinări a mai multor cuvinte. Aceste îmbinări sunt numite de către autor „phrasal idioms” (Fraser, 2008).

J. Fraser observă că numărul deficiențelor transformaționale variază de la idiom la idiom. Totul se află în legătură cu gradul de „sudare” a idiomului: cu cât sunt posibile mai puține transformări, cu atât mai încheată este îmbinarea. Lingvistul american ierarhizează îmbinările în funcție de numărul transformărilor posibile, pe o scală de la 0 la 6, unde treapta „6” („unrestricted”) permite toate transformările și nu conține, în consecință, niciun idiom. Pe treapta „0” nu mai sunt posibile nici un fel de transformări, iar idiomurile aflate pe acest nivel sunt complet „împietrite”. Schematic, treptele de clasificare ierarhică ale lui J. Fraser se prezintă astfel:

clasa 6: „unrestricted” (-);

clasa 5: „reconstitution” (ex.: *cast perls before swine, keep one's word*);

clasa 4: „extraction” (ex.: *ask for, bit the nail on the head*);

clasa 3: „permutation” (ex.: *put on a good face, teach new tricks to an old dog*);

clasa 2: „insertion” (ex.: *drop a line to, give the back of one’s hand to*);

clasa 1: „adjunction” (ex.: *kick the bucket, bum the candle at both ends*);

clasa 0: „completely frozen” (ex.: *bite off one’s tongue, sit on pins and needles*).

Un idiom de pe o anumită treaptă ține, automat, și de treptele inferioare, adică, dacă un idiom aparține de nivelul 3, atunci este posibilă permutarea a doi constituenți succesivi („permutation”). Concomitent sunt însă permise și transformările treptelor 2 („insertion”: introducerea unui constituent neidiomatic în idiom) și 1 („adjunction”: adăugarea unei componente libere în idiom). Asemenea structurare este însă problematică din cauza variabilității, de la vorbitor la vorbitor, a gradului de acceptare a transformărilor. Cu toate acestea, modelul lui J. Fraser reprezintă o propunere viabilă, atât pentru frazeologie, cât și pentru gramatica transformațională.

Considerând insuficientă tratarea expresiilor idiomatice doar din punctul de vedere al sintaxei structurii idiomurilor, W. Chafe dezvoltă un concept de semantică generativă în care baza procesului o reprezintă componenta semantică (Chafe, 1987). Autorul concepe idiomatizarea ca pe un proces istoric. În viziunea acestui cercetător, o teorie lingvistică adecvată trebuie să explice următoarele caracteristici ale idiomurilor:

- a. semnificația idiomurilor nu este un amalgam de semnificații ale componentelor;
- b. cele mai multe idiomuri prezintă deficiențe transformaționale;
- c. unele idiomuri nu sunt construite „corect”;
- d. idiomurile cu structură sintactică regulată sunt folosite mai des în înțelesul lor idiomat decât în cel literal.

Lingvistul american L. Makkai descrie și clasifică idiomurile englezești pornind de la teoria gramaticii stratificate, teorie pe care o prezintă în prima parte a lucrării sale. Conform acestei teorii, limba engleză poate fi divizată în șase straturi aflate în relație de reciprocitate unele față de celelalte. Straturile doi și trei (sememic și lexemic) sunt identificate de lingvistul american ca fiind „idiomacity areas” (Zaharia, 2004).

După același autor, clasa idiomurilor lexemice cuprinde unități mai mici decât o propoziție, în timp ce clasa idiomurilor sememice prezintă, în general, o structură asemănătoare propoziției. Ambele tipuri se ramifică în subclase. Idiomurile lexemice cuprind subclasele „phrasal verb idioms” (ex.: *look for*), „tournure idioms” (constând din cel puțin trei componente: *kick the bucket*), „irreversible binominals” (ex.: *time and again*), „phrasal compound idioms” (ex.: *redcap*), „incorporating verb idioms” (ex.: *to baby-sit*), „pseudo-idioms” (cel puțin o componentă nu poate funcționa ca lexem liber: *ping-pong*).

Clasa idiomurilor sememice este și mai bogată, între cele nouă subclase numărându-se „idioms of institutionalized greeting” (ex.: *How do you do?*), „proverbial idioms with a moral” (ex.: *don't count your chickens before they're hatched*), ori „familiar quotations as idioms”.

Clasificarea lui L. Makkai rămâne, în pofida eterogenității tipurilor, cea mai completă clasificare din cercetarea idiomatică americană. Ea permite evaluarea utilizării unităților frazeologice în funcție de situație și context.

Discuția în jurul noțiunii de „idiom” din cadrul gramaticii transformaționale este purtată de către lingviștii americani (în special, dar și de către unii englezi) nu atât în ideea clarificării acestui termen, cât, mai ales, în scopul spiritualizării mecanismelor de descriere a fazelor asemantice.

Pe lângă lucrările amintite mai sus, menționăm și lucrările altor cercetători englezi și americani referitoare la obiectul nostru de studiu:

1. F.W. Householder, „On Linguistic Primes”. Autorul folosește termenul „idiom”, din lipsa unui termen mai potrivit, pentru unitatea minimală („prime”) din gramatica frazei.
2. A. Healey, „English Idioms”. Studiul prezintă un model amplu de clasificare a idiomurilor engleze.
3. A. Balint, „Sector Analyses and Idioms”. Autorul limitează noțiunea de idiom la „phraseological units” de la care exclude „word-level idioms”, inclusiv cuvintele compuse scrise legat.
4. W. Schmidt-Hidding, *Englische Idiomatik in Stillehre und Literatur*. Acest lingvist clasifică idiomurile în cinci clase ale idiomaticii: expresii stabile tradiționale, idiomuri negramaticale, idiomuri ilogice, formulări inexplicabile și propoziții prin analogie.
5. L. Lipka, *Semantic Structure and Word-Formation. Verb-Particle in Construction in Contemporary English*. Prin idiom autorul înțelege, mai ales, expresii idiomatice, iar idiomaticitatea o plasează pe același palier cu figurativitatea.

Așadar, cercetătorii școlii nord-americane și-au focalizat atenția în mare măsură asupra clasificării structurale a unităților frazeologice, denumite de ei *idiomuri*, și mai puțin asupra aspectului semantic, asupra specificului etnocultural și asupra analizei tematice a acestora.

Viziunea reprezentanților școlii germane și franceze asupra frazeologiei

Prima lucrare din sfera paremiologiei și frazeologiei germane datează din anul 1836 și aparține lui K. Wander. Fără a avea o întindere prea mare, studiul lui K. Wander arată premisele de la care a plecat celebrul lexicograf în construirea dicționarului, rămas până astăzi cea mai importantă culegere de proverbe și frazeologisme germane. În lucrarea sa, K. Wander a făcut o

clasificare funcțional-structurală și a încercat diferențierea expresiilor cu valoare de propoziție, acordând atenție în special expresiilor verbale.

La rândul său, H. Seiler deschide calea cercetării paremiologice și frazeologice de amploare, aceasta depășind aria limbii germane. Pornind de la apropierea dintre proverb și expresie, marcată mai ales de componenta comună – figurativitatea, autorul constată că delimitarea „în sus”, spre proverb, este stabilă și sigură. Optând pentru perspectiva diacronică, H. Seiler efectuează clasificarea socio-cultural-istorică a unităților frazeologice acolo unde se simte nevoia și unde sunt posibile explicațiile de istorie culturală și istorie a limbii. Lingvistul distinge douăsprezece domenii de proveniență a unităților frazeologice: domeniul juridic, luptele și exercițiul armelor, vânătoarea, prinderea păsărilor și pescuitul, banii și afacerile, jocul, munca și ocupațiile, transportul, școala și universitatea, artele și științele, biserica și slujba religioasă, mâncarea și băutura, îmbrăcămintea (Seiler, 1972). Prin aplicarea perspectivei cultural-istorice, H. Seiler urmărește identificarea provenienței și a semnificației inițiale, comentează numeroase exemple reușind să facă referințe despre contextul în care acestea pot fi folosite.

Pe de altă parte, investigând același subiect, Th. Schippan se bazează, în linii mari, pe cercetările lingviștilor sovietici și est-germani, cu precădere pe rezultatele obținute de J. Schmidt. Pentru toate tipurile de frazeologisme autoarea stabilește următoarele caracteristici:

- frazeologismele formează o unitate semantică;
- frazeologismele pot înlocui cuvinte, preluând locul acestora în structurile sintactice;
- semnificația frazeologismelor nu se deduce din semnificațiile componentelor;
- multe dintre frazeologisme au aspect istoric.

Th. Schippan construiește o clasificare după considerente formale care cuprinde, în linii mari, două direcții: unități frazeologice și îmbinări stabile. Prin unități frazeologice autoarea înțelege grupuri de cuvinte cu nucleu verbal, perechi de cuvinte, grupuri de cuvinte cu nucleu nominal și grupuri de cuvinte care funcționează ca exclamații, fără nucleu verbal.

Totuși conturarea frazeologiei ca disciplină științifică independentă în cadrul lingvisticii germane a început prin contribuția cercetătorului elvețian Harald Burger. El a delimitat îmbinările libere de cuvinte de cele stabile, pornind de la premisa că limba este un inventar de moneme și un inventar de reguli gramaticale, procesul vorbirii concretizându-se prin înșiruire de cuvinte, proces numit de Burger „Produktion” (Burger, 1989).

Într-o altă lucrare, H. Burger/Buhofer/Sialm stabilesc trei caracteristici ale unităților frazeologice, dintre care doar prima corespunde tuturor îmbinărilor frazeologice, celelalte două având o valabilitate parțială:

- stabilitatea (aspect lexical): unitățile frazeologice sunt compuse din unități lexematice individuale care formează, la rândul lor, o altă unitate lexematică;
- capacitatea redusă de transformare (aspect sintactic);
- semnificația frazeologică (aspect semantic): semnificația totală nu corespunde sumei semnificațiilor cuvintelor componente.

Pentru a distinge unitatea frazeologică de idiom, acești lingviști introduc noțiunile de „frazologie în sens larg” și „frazologie în sens restrâns”. Cea dintâi se definește prin polilexicalitate și stabilitate, cea de a doua conținând și componenta idiomatică. Dacă **polilexicalitatea** nu ridică probleme deosebite, considerându-se, în general, că o unitate frazeologică este compusă din, cel puțin, două cuvinte, **stabilitatea** presupune că unitățile frazeologice sunt:

- unități psiholingvistice (fiind memorate ca unități, asemenea cuvintelor);
 - structural relativ stabile (semnificația frazeologică realizându-se numai atunci când îmbinarea de cuvinte este formulată într-o anumită formă morfosintactică și într-o anumită componentă lexicală)
 - cu aspect pragmatic (multe unități frazeologice fiind formule uzuale în procesul comunicării).
- Această caracteristică – idiomaticitatea - este o proprietate distinctivă a unităților frazeologice. Prin aceasta înțelegem că un frazeologism este cu atât mai idiomatic, cu cât este mai mare discrepanța dintre semnificația frazeologică și semnificația literală.

Cercetătorul H. Burger constată că cercetătorii au ajuns la un oarecare consens asupra criteriilor de clasificare a unităților frazeologice, acestea fiind:

- sintactice: unități frazeologice structurale cu funcție „doar” de realizare a relațiilor gramaticale;
- semantice: unități frazeologice referențiale - care se referă la obiecte, acțiuni, stări ale realității concrete sau fictive;
- pragmatice: unități frazeologice comunicative, cu funcție de definire, realizare și încheiere a acțiunii comunicative.

Pe lângă aceste criterii de bază, lingvistul evidențiază și o clasă specială care cuprinde:

- (a) expresii formulate după un model;
- (b) formule pereche;
- (c) comparații;
- (d) kinegrame;
- (e) cuvinte înaripate;
- (f) creații ale scriitorilor.

Alt lingvist german, A. Rohrich, se ocupă de delimitări, definiții și de capacitatea de înlocuire reciprocă a expresiilor idiomatice și proverbelor, pe de o parte, și a expresiilor și cuvintelor metaforice, pe de altă parte. El aduce în discuție caracteristicile structurale ale grupelor menționate, se oprește pe larg asupra etimologiei acestora și necesității de explicare a vechilor expresii idiomatice etc. (Rohrich, 2001).

Există însă un număr relativ redus de expresii idiomatice cu formă fixă care formează o propoziție și care nu pot fi asimilate proverbelor, precum „exclamațiile”. Acestea intră în grupa numită de A. Rohrich „îmbinări frazeologice rigide”. Delimitarea expresiei idiomatice de cuvânt este un demers dificil, cu atât mai mult cu cât, pentru limba germană, compunerea cuvintelor este un mijloc foarte productiv de îmbogățire a vocabularului.

Explicarea din perspectiva istoriei culturale a fiecărei expresii idiomatice nu presupune, obligatoriu, și o claritate terminologică absolută, așa încât A. Rohrich, asemenea multor altor frazeologi și frazeografi, s-a limitat în a semnală problemele cu care s-a confruntat și a identificat soluții pentru demersului său lexicografic.

A. Rothkegel descrie și clasifică îmbinările frazeologice din necesitatea traducerii lor cu mijloace mecanice. Lingvista cercetează îmbinările de cuvinte stabile mai mici decât o propoziție, numindu-le „sintagme stabile”. Ea pornește de la un concept contextual al semnificației și distinge patru clase principale de sintagme stabile, și anume sintagme nominale, adverbiale, prepoziționale și verbale pe care le subîmparte în nouăsprezece tipuri de bază.

În Franța nu există decât lucrări izolate de descriere și clasificare a unităților frazeologice. Denumite „locutions”, „expressions idiomatiques”, „idiotismes” ele sunt amintite mai ales în lucrări de semantică și lexicologie.

Primele descrieri importante ale expresiilor idiomatice apar în tratatele de stilistică. Este vorba de cercetările lingvistului Ch. Bally, ale cărui eforturi s-au îndreptat spre definirea, delimitarea și clasificarea locuțiunilor și doar apoi spre aspectele lor stilistice. El formulează următoarele legități: cuvintele pot forma grupuri care exprimă o singură idee sau o „*unité de pensée*” și prezintă, în consecință, un singur „*signifié*”. Asemenea grupuri de cuvinte pot fi îmbinări unice sau stabile (prin folosire repetată). Între aceste două extreme se pot găsi și alte posibilități, astfel încât Ch. Bally (2008) ajunge să definească trei tipuri de grupuri de cuvinte:

1. „*groupements passagers*” sau „*associations libres et occasionelles*”. Aici este vorba de îmbinări accidentale în care elementele își păstrează o autonomie totală și se pot combina oricând cu alte cuvinte.

2. „*séries phraséologiques*” sau „*groupements usuels*”: Constituenții grupurilor de cuvinte își

păstrează și aici autonomia (semantică), dar prezintă și anumite afinități unele față de altele. În această categorie se găsesc două clase: „séries d'intensité” (ex.: *chaleur suffoquante, refuser catégoriquement*) și „séries verbales” (ex.: *prendre une décision*). Cele din urmă formează trecerea spre tipul 3.

3. „unités phraséologiques” (ex.: *avoir maille à partir*) sunt definite de autor – prin luarea în considerație a unității de gândire exprimate în vorbire printr-un grup de cuvinte.

În lucrarea sa „Les locutions françaises”, Pierre Guiraud face o trecere în revistă a fundamentului social și cultural pentru un număr de locuțiuni și explică arhaismele lexicale conținute de acele expresii, neregularitățile gramaticale, precum și caracteristicile stilistice și de joc de cuvinte. Lingvistul este foarte preocupat să găsească noi interpretări pentru expresiile încă insuficient explicate. Locuțiunea o definește ca „expresie constituită din uniunea mai multor cuvinte care formează unitatea „sintactică și lexicală”. În plus, locuțiunea are și următoarele caracteristici constitutive:

- formează o unitate sintactică și semantică,
- se remarcă printr-un „écart de la norme grammaticale ou lexicales”
- este înțeleasă, cel mai adesea, în sens metaforic.

Lingvistul consideră, asemenea majorității reprezentanților școlii franceze, că locuțiunile sunt manifestări lingvistice periferice și abateri de la normă. Lucrarea lui P. Guiraud reprezintă, în același timp, și o culegere de circa 500 de expresii idiomatice, fără a distinge însă între forme generale și dialectale sau între cele curente și cele arhaice. Concepția cărții se întemeiază, în principal, pe locuțiuni neobișnuite, chiar surprinzătoare, nemotivate și cu o etimologie neclară.

Viziunea reprezentanților școlii românești asupra frazeologiei

În spațiul românesc lingviștii români și-au manifestat interesul față de studierea unităților frazeologice la diferite etape și din diverse perspective. Dacă în limba rusă, frazeologia s-a constituit ca ramură de sine stătătoare în anii '40 ai secolului al XX-lea, în spațiul românesc începe să se discute despre frazeologie ca disciplină autonomă de-abia începând cu anii '80 ai aceluiași secol, când lingvistul S. Dumistrăcel spunea că „frazeologia tinde să fie considerată chiar ca o disciplină autonomă” (Dumistrăcel, 2004), iar Th. Hristea o vedea ca pe o disciplină „în curs de constituire” (Hristea, 1984).

Interes pentru studiul frazeologismelor au manifestat și alți lingviști înainte de această perioadă și aici îi menționăm pe B.P. Hașdeu, L. Șăineanu, care, mai mult, semnala și influența foarte mare a creștinismului asupra limbii, afirmând că „religiunea creștină a produs o adevărată revoluțiune în modul de a cugeta și a simți al popoarelor creștine” (Șăineanu, 1999).

Lingviștii români s-au confruntat la început cu două probleme majore: prima problemă fiind cea terminologică - care ar fi termenii cei mai potriviți pentru a desemna îmbinările stabile de cuvinte, iar cea de-a doua fiind legată de granițele domeniului frazeologiei - care sunt unitățile stabile de cuvinte care reprezintă obiectul de cercetare al frazeologiei (dacă trebuie incluse aici proverbele și zicătorile sau ele constituie obiectul unei ramuri aparte „frazologia paremiologică”). Până în prezent putem regăsi în literatura de specialitate o paleta largă de termeni precum „sintagme stabile”, „unități sintagmatice”, „grupuri frazeologice”, „izolări”, „unități propoziționale sau frazeologice nepredicative”, „idiotisme sau expresii idiomatice”, sau pur și simplu expresii, iar fondul frazeologic rămâne încă neconturat clar (dacă trebuie să includă sau nu și unitățile paremiologice, proverbe, zicători în frazeologie). În special în ultimele decenii, cei mai mulți dintre lingviști au utilizat termenii de „unități frazeologice”, „frazelogisme” și unități idiomatice.

Discuțiile teoretice s-au axat, cu puține, dar notabile excepții, pe descrierea noțiunii de expresie idiomatică pentru care lingviștii români au folosit o diversitate de termeni, și mai puțin pe clasificarea acestora.

În lucrarea sa asupra semasiologiei românești, L. Șăineanu dedică un capitol întreg expresiilor metaforice. Bogăția ori sărăcia unei limbi, comparată cu alte limbi, nu constă în numărul cuvintelor, ci în „expresiunile sale particulare și ingenioase, care ar fi intraductibile în limba cea mai cultă” (Șăineanu, 1999).

Printre studiile de referință ale frazeologiei românești se numără cele întreprinse de: Fl. Dimitrescu, *Locuțiunile verbale* (București, 1958); Stelian Dumistrăcel, *Lexic românesc. Cuvinte. Metafore. Expresii* (București, 1980), D. Cojocaru *Frazeologia. Concepte de bază* (2004), I. Danilov, *Paremiologia rusă din perspectivă comunicativă, lingvistică și stilistică* (1995), C. Negreanu, *Structura proverbelor românești*, (1983), D. Irimia, *Dimensiunea stilistică a textului lingvistic. Introducere în stilistică* (1999), etc.

F. Dimitrescu tratează în mod deosebit „locuțiunile”, cu precădere cele verbale, dar, încă de la începutul lucrării, impune o diferențiere destul de clară între locuțiuni și expresii. Prin „locuțiune”, autoarea înțelege „un ansamblu de cuvinte mai mult sau mai puțin sudat, cu un înțeles unitar determinat, care se comportă din punct de vedere gramatical ca o singură parte de vorbire” (Dimitrescu, 1958).

Există diferite grupuri de locuțiuni care nu se pot delimita cu strictețe: obișnuite (ex.: *a băga de seamă* „*a observa*”), uzuale (ex.: *a se șterge pe bot* „*a pierde ocazia*”) și ocazionale (ex.: *a îmbrăca ușa* „*a fugi*”). Prin „expresii”, lingvistica înțelege îmbinări de cuvinte încărcate cu

conținut afectiv, proprii unei anumite limbi, care se caracterizează, printre altele, și prin aceea că sunt colorate (ex.: *a umbla după potcoave de cai morți*) (Dumitrescu, 1958).

Între expresii și locuțiuni există câteva trăsături comune, dar mai numeroase sunt deosebiri. Trăsătura comună a acestora este că ambele structuri nu sunt traductibile și reprezintă ansambluri frazeologice cu un sens general relativ independent. Printre deosebiri, cercetătoarea română menționează posibilitatea expresiilor de a fi disociate gramatical, autoarea analizând, din această perspectivă, locuțiunea *a o lua la fugă* și expresia *până la Dumnezeu te mănâncă sfinții*. În încheierea capitolului dedicat conceptului de locuțiune, lingvista ajunge la concluzia că „expresiile se caracterizează prin variabilitate, expresivitate și noutate a ansamblului de cuvinte”, în timp ce „locuțiunile sunt „îmbinări de cuvinte cu caracter permanent, înzestrate cu funcție gramaticală unitară”.

Ocupându-se pe larg de fenomenul calcului lingvistic, Th. Hristea acordă o atenție deosebită și calcului frazeologic, făcând diferențieri clare între „unitățile frazeologice” și „expresiile idiomatiche”. Prin calc frazeologic, lingvistul înțelege traducerea literală a unei unități frazeologice, iar unitățile frazeologice sunt „combinații stabile de cuvinte, în cadrul cărora elementele constitutive își păstrează independența semantică” (Hristea, 1984). Aceste unități frazeologice există deja în limbă, exprimând, de cele mai multe ori, o anumite idee. Ele pot avea caracter idiomatic sau neidiomatic. Atunci când elementele lor componente sunt atât de unite încât nu mai pot fi separate și sunt deci în întregime idiomatiche, se numesc „expresii idiomatiche” sau „idiotisme”.

Îmbinările frazeologice spre deosebire de expresiile idiomatiche au un înțeles figurat care aparține întregului idiotism, înțelesul unor astfel de unități frazeologice nu poate fi desprins din totalitatea elementelor componente. De aceea, traducerea lor literală, în alte limbi, este de cele mai multe ori imposibilă (ex.: *a spăla putina*). Th. Hristea consideră frazeologia ca „disciplină lingvistică în curs de constituire”, încercând, asemenea lingviștilor francezi pe care îi urmează, să-i determine locul în cadrul lingvisticii. Autorul face o împărțire în tipuri de unități frazeologice.

Mai întâi, prezintă locuțiunile și expresiile ca fiind principalele categorii de unități frazeologice:

- cu cât îmbinarea este mai expresivă, cu atât mai mult poate fi considerată expresie (ex.: *a tăia frunze la câini, a-i lipsi o doagă*);
- de locuțiuni se poate vorbi atunci când expresivitatea a dispărut aproape complet (ex.: *a-și aduce aminte*);

- expresiile idiomatice, numite în lucrarea lui Hristea idiotisme și chiar idiomatisme, au sens figurat.

Un alt grup îl reprezintă formulele și clișeele internaționale care, de obicei, conțin un nume propriu. La baza lor stau legende antice sau biblice, mai rar și întâmplări reale (ex.: *arca lui Noe, pânza Penelopei*); acestui grup i se adaugă sintagmele perifrastice (ex.: *bardul de la Mircești*). Th. Hristea decupează din sfera frazeologiei proverbele, zicătorile, maximele și sentințele pe care le numește „unități frastice” (ceea ce înseamnă fraze complete, deși foarte scurte sau lapidare).

Un capitol important al lucrării este dedicat surselor frazeologiei pe care autorul le clasifică în:

- creații interne ale limbii române (ex.: *a bate apa în piuă, a încresta în grindă*);
- împrumuturi din alte limbi (ex.: *highlife, dolce vita*);
- calcuri frazeologice și lexico-frazeologice (ex.: *piatra de încercare, a arunca mânușa cuiva*).

Th. Hristea e de părere că o limbă bogată în frazeologisme reprezintă o limbă cu mari resurse de expresivitate.

Stelian Dumistrăcel este lingvistul român contemporan care s-a ocupat de-a lungul timpului cu cea mai mare consecvență, de expresiile idiomatice și care și-a susținut tezele cu multe exemple în monografiile. Având în vedere strânsa legătură dintre metaforă și expresia idiomatică, lingvistul ieșean face frecvent trimiteri la această categorie stilistică. Clasificarea expresiilor idiomatice are loc în funcție de raportul dintre funcția de comunicare și cea expresivă. Autorul ieșean clasifică expresiile idiomatice în două categorii:

- imaginare care are la bază comparații ireale (ex.: *a-și lua inima în dinți, a se potrivi ca nuca de perete*);
- expresiile idiomatice numite de autor copii ale realității și care sunt expresii cu rădăcini în fapte reale (Dumistrăcel, 2004).

Gh. Colțun, după ce aduce în discuție natura sensului frazeologic, analizează, în primul rând, natura semantică a unităților frazeologice și, pentru aceasta, aduce în discuție polisemia, omonimia, sinonimia și antonimia frazeologică. Autorul distinge și analizează îndeaproape din punct de vedere structural următoarele categorii de frazeologisme: substantivale, adjectivale, verbale și adverbiale.

Frazeologismele sunt clasificate din două puncte de vedere:

1. După gradul de contopire semantică a elementelor componente. Autorul deosebește unități frazeologice cu fuziune semantică totală și unități frazeologice cu fuziune semantică parțială.
2. După structura gramaticală, unitățile frazeologice sunt clasificate în trei grupuri mari:

- a. unități frazeologice asemănătoare (după structură) cu îmbinările de cuvinte,
- b. unități frazeologice asemănătoare (după structură) cu propozițiile,
- c. unități frazeologice construite după modelul frazelor.

Alături de lingviștii menționați mai sus, am mai putea consemna și contribuțiile valoroase ale altor lingviști din Republica Moldova care au acordat atenție deosebită studiului unități frazeologice Angela Savin, Gheorghe Popa, Viorica Molea, Tatiana Bushnaq, Oana Buzea, Birtalan Ana-Maria, precum și Lilia Trinca în lucrările lor de doctorat.

Lingvistul Gh. Popa, în lucrarea sa de doctorat „Locuțiunile în sistemul unităților nominative ale limbii române”, își axează demersul științific pe analiza caracteristicilor locuțiunilor. Autorul distinge locuțiuni substantivale, adjectivale, verbale, adverbiale, pronominale, numerale, prepoziționale și conjuncționale, insistând, cu multă competență, asupra definiției locuțiunii, aspectului sintactic, semantic și funcțional al acestora. Deosebit de importante sunt observațiile, constatările și concluziile autorului referitoare la modelele lexico-structurale ale locuțiunilor și la componența lexicală a locuțiunilor și frazeologismelor, toate acestea fiind realizate prin prisma triadei coșeriene *desemnare – semnificație – sens*.

Studiul în cauză pune, în cele din urmă, problema reorientării modului de interpretare a mai multor fenomene și categorii gramaticale ale limbii române. Studiul lui Gheorghe Popa aduce o contribuție și în problema reinterpretării cuvântului ca principală unitate nominativă a sistemului lexical.

O altă personalitate de referință în filologia românească din Republica Moldova, care și-a adus aportul substanțial la dezvoltarea frazeologiei este Angela Savin. Cercetătoarea în teza de doctor *Valori lexico-gramaticale ale locuțiunilor verbale românești în plan sincron și diacronic* și în teza de doctor habilitat *Motivația unităților polilexicale stabile în limba română* este de asemenea preocupată de diverse aspecte ale unităților frazeologice din limba română. Autoarea constată că problema motivației semnului glotic, exprimată de un semnificat polilexical nu a fost investigată în complexitatea ei și aduce în discuție problema motivației sensului lexical și problema motivației unităților polilexicale stabile.

Cercetătoarea menționează următoarele: „... cu referire la cuvinte se poate vorbi de sens lexical și sens motivațional; în unitățile polilexicale stabile însă discutăm de sens frazeologic, sens motivațional și sens lexical. De ex., *găină plouată* – componentele își păstrează sensul lexical și cel motivațional, în întregime – sens lexical, sens frazeologic, sens motivațional; *a ține un discurs*, unde discurs are sens lexical, a ține – sens demotivat, iar în întregime putem vorbi de sens lexical și sens motivațional; în *a da ghes* ambele componente sunt demotivate, în cazul dat avem doar sens frazeologic (Savin, 2017).

În articolul *Revalorificarea tezaurului frazeologic în textul publicistic actual*, cercetătoarea Viorica Molea tratează problema utilizării expresiilor frazeologice în textul jurnalistic de opinie. Autoarea abordează frazeologia în sens larg „pentru a nu deruta funcționalitatea noțională, dar și pentru a nu deturna conceptul controversat al acestui domeniu” și constată că în textul publicistic actual, expresiile frazeologice sunt pe larg valorificate în virtutea caracterului metaforic profund al lor. Totodată, autoarea menționează că elementul definitoriu al frazeologismelor îl constituie metafora, cea care le și menține în uz de-a lungul timpului, și remarcă o perpetuă revalorificare a acestor structuri unitare prin transfigurare și renovare atât a structurii, cât și a sensului. Cercetătoarea referindu-se la presa actuală, observă o utilizare masivă a acestora în textul publicistic.

1.2. Abordări ale conceptului de unitate frazeologică și zoonim

Cu toate că, frazeologia s-a constituit ca disciplină lingvistică independentă, până în prezent, constituie obiectul unor discuții controversate, deoarece lingviștii împărtășesc puncte de vedere diferite cu privire la terminologie, granițele acestei ramuri, modalitățile de clasificare a frazeologismelor. Prezent în limbile romanice, germanice și slave, termenul latinesc *phraseologia* numește în limba română, în cea spaniolă și catalană, potrivit unei recente sinteze lexicografice:

- a) modalitate de individualizare a unei limbi sau a unui scriitor;
- b) disciplină lingvistică ce studiază unitățile frazeologice dintr-o limbă sau dintr-un grup de limbi;
- c) culegere de locuțiuni;
- d) ansamblu de expresii proprii unei limbi.

Primele informații cu privire la conceptul de „frazeologie” în limba engleză apare în lucrările cercetătorilor U. Weinreich (1969) și I. V. Arnold (1973). Cu toate că mai mulți lingviști consideră frazeologia ca ramură independentă a lingvisticii, încă nu s-a ajuns la o părere unanimă privind terminologia utilizată din acest domeniu. Printre varietatea termenilor utilizați menționăm: frazeologisme, îmbinări frazeologice, frazeme, paralexeme, expresii, unități frazeologice, grupuri sintactice stabile, expresii frazeologice, expresii idiomatice, formule înghețate etc. Inventarul denumirilor aferente frazeologiei a cunoscut, în timp, o mare diversitate, motivată de eterogenitatea criteriilor aplicate, generatoare de terminologie și de exigențele impuse de cercetători în formularea unor termeni cât mai preciși și mai expresivi.

Așadar, frazeologismele au fost cercetate de numeroși lingviști importanți, ale căror contribuții terminologice le vom semnala în continuare, respectând ordinea cronologică.

Cercetătorul Ch. Bally folosește doi termeni pentru a defini frazeologismele - serii și unități frazeologice. Lingviștii români Al. Philippide și I. Iordan utilizează termenul „izolare”, Gh. Colțun le numește frazeologisme, iar M. Avram, Fl. Dimitrescu, I. Iordan definesc aceste îmbinări de cuvinte drept locuțiuni. În lucrarea cercetătorului rus I. Evseev se întâlnesc termenii de idiom și expresie idiomătică. Aceeași terminologie este utilizată și de Casia Zaharia și N. Mitsis.

Tatiana Bushnaq în lucrarea sa de doctorat *Tehnologii comunicative de predare a frazeologismelor engleze în învățământul superior*, menționează despre diversitatea terminologică utilizată în literatura de specialitate de mai mulți lingviști precum: S. Granger și F. Meunier care utilizează termenul de îmbinare de cuvinte, A. Makkai, Ch. Hockett, L. Lipka, M. McCarthy, U. Weinreich care propun termenul de idiom sau expresie idiomătică și constată că „... în prezent, nu există o definiție acceptată univoc pentru termenul de „frazeologism” sau pentru cel de „expresie idiomătică” (Bushnaq, 2013).

Cercetătorii S. Granger și F. Meunier care au propus termenul de „îmbinare de cuvinte” consideră că de cele mai multe ori frazeologismele engleze sunt numite îmbinări stabile de cuvinte, iar din punct de vedere semantic acestea sunt echivalente ale lexemelor (Granger, Meunier, 2008). De exemplu: *to be helping Uncle Antony to kill dead mice* (ex.: *a tăia frunze la câini*) etc., corespunde lexemului a trândăvi.

În literatura de specialitate, se întâlnește mai întâi și termenul - perifrază, care este utilizat de C. Dimitriu (1979). Lingvistul consideră cel mai potrivit acest termen care datorită faptului că este sugestiv (grup de cuvinte) poate contribui la evitarea unor termeni precum cei de locuțiune, expresie etc.

La rândul său, A. Borș susține că „însăși entitatea lingvistică, așa-zisa unitate frazeologică, a fost numită în mai multe (ba chiar în foarte multe!) feluri – ceea ce vorbește și despre diversitatea de opinii în interpretarea fenomenului dat” (Borș, 2003).

Chiar dacă noțiunea de frazeologism/unitatea frazeologică este foarte răspândită, nu există încă o poziție unică cu privire la definirea acestui termen. Cercetătoarea Oana Buzea consideră că varietatea termenilor care definesc obiectul de studiu al frazeologiei este motivată de „varietatea metodelor de cercetare a materialului frazeologic, prin influența aspectelor care au fost investigate de un lingvist sau altul (structura internă sau externă a frazeologismelor, valoarea semantică, utilizarea în limbă sau în vorbire etc.)”. Cercetătoarea menționează următoarele: „*Dat fiind faptul că la definirea frazeologismelor se ține cont de metode diferite, este logic ca și definițiile să fie diverse*” și propune următoarea definiție pentru acestea „*Frazeologismele sunt îmbinări stabile de cuvinte (mai rar având structura unor propoziții sau fraze) al căror conținut*

general nu constituie o sumă a semnificațiilor elementelor componente, ci reprezintă un sens frazeologic, apărut în urma diverselor transferuri semantice ale componentelor” (Buzea, 2012)

P. Howarth susține că „principala cauză a lipsei de solidaritate rezultă din modul în care cei interesați de limbajul frazeologic s-au concentrat numai asupra unui aspect al acestuia, lăsând în umbră spectrul larg al fenomenelor generate de aceste expresii” (Howarth, 2005).

Definirea frazeologismelor și cuprinderea acestora într-o perspectivă unitară au generat interpretări marcate de o accentuată eterogenitate, care au dus la identificarea, de către diverși autori, prin această expresie, a următoarelor tipuri:

- frazeologisme propriu-zise, clasă în care este cuprins un număr mare de constituenți: unități frazeologice, unde toate elementele din structură sunt metaforizate (de ex.: *slab de înger*); îmbinări frazeologice, unde o componentă este metaforizată (de ex.: *vorbe de duh*); expresii frazeologice; proverbe (de ex.: *Păcatul intră râzând și iese plângând „greșeala este însoțită uneori de plăceri, dar urmările ei sunt neplăcute”*); expresii idiomatice, clasă deosebită de cea a îmbinărilor stabile prin modificarea semantică a termenilor și prin „legăturile nerepetabile” (Cernișeva, apud Zaharia, 2004);
- frazeologisme structurale, compuse din minimum două cuvinte, realizate numai la nivel gramatical (de ex.: *nu numai ..., ci și*); frazeologisme referențiale, ce trimit la realități concrete sau imaginare (de ex.: *de-a popa prostu „joc de cărți”*);
- frazeologisme comunicative, circumscrise procesului de comunicare (de ex.: *Doamne ajută!*), frazeologisme onimice (de ex.: *Crucea roșie*);
- frazeologisme idiomatice (ce cuprind „idiomuri în sens larg”, cu posibilitatea de recunoaștere în plan metaforizat a sensurilor de bază (de ex.: *tăcere mormântală*) și „idiomuri în sens restrâns”, unde recunoașterea sensurilor de bază este imposibilă (de ex.: *a-l fura pe cineva sfînții „a adormi, a ațipi”*);
- frazeologisme direct motivate (neidiomatice, de ex.: *a nu cunoaște moarte*), frazeologisme parțial motivate (de ex.: *a umbla pe la icoane „a merge la judecată”*); frazeologisme motivate metaforic (de ex.: *a se îmbrăca cu cămașa morții „a-și asuma riscul suprem”*);
- frazeologisme nemotivate (de ex.: *a fi în al șaptelea (nouălea) cer „a fi extrem de bucuros”*, unde motivația este o variabilă ce vizează gradul de înțelegere a semnificației generale din sensurile componentelor:

direct motivat – semnificația generală rezultă din semnificația componentelor; parțial motivate – prin recunoașterea sensului cel puțin a unui component; motivate metaforic – prin identificarea semnificației literale a elementelor în cadrul unei semnificații generale figurate;

nemotivate – prin nerecunoașterea unei semnificații generale rezultată din cumulumul semnificațiilor literale ale componentelor (Burger, apud Zaharia, 2004);

- frazeologisme cu fuziune semantică totală, frazeologisme cu fuziune semantică parțială, frazeologisme asemănătoare cu îmbinările de cuvinte, cu cuvintele și cu frazele (Colțun, 2000);
- frazeologisme complet idiomatiche, atunci când semnificația generală nu rezultă din semnificația literală a componentelor (de ex.: *a se uita ca mâța (pisica) în calendar* „a nu înțelege nimic”) și frazeologisme parțial idiomatiche, atunci când o componentă își păstrează sensul propriu (de ex.: *a bea zeamă de clopot* „a muri”) (Fleisher, apud Zaharia, 2004).

Considerăm că această varietatea de termeni din acest domeniu se datorează și modului de traducere dintr-o limbă în alta. Th. Hristea (1984) susține că Ch. Bally a preluat acest termen de la lingvistul rus A.V. Vinogradov și de la alți lingviști sovietici care utilizau termenul „фразеологическая единица” (unitate frazeologică) și au aderat la termenul de frazeologism. Noul termen are aceeași semnificație, doar că are avantajul de a fi mai scurt. Termenul de frazeologism a fost împrumutat din limba rusă de mai multe limbi europene.

Printre alte probleme actuale ale frazeologiei menționăm delimitarea termenului de unitate frazeologică de alte unități și structuri cu caracter figurat. Delimitarea locuțiunilor de frazeologisme este una dintre problemele cele mai discutate în ultimii ani în lingvistică în general, și în lingvistica românească în particular. Deosebirea dintre aceste unități sunt descrise și argumentate în teza de doctor habilitat în filologie „Locuțiunile în sistemul unităților nominative ale limbi române” de către profesorul universitar Gh. Popa (Popa, 2006).

Cercetătoarea Angela Savin în lucrările sale *Motivația unităților polilexicale stabile în limba română*, *Evoluția sensului unităților polilexicale stabile* și *Componentele unităților polilexicale stabile ce exprimă fenomene din domeniul superstițiilor* trece în revistă problema apariției unităților polilexicale stabile, originea acestora, modalitățile de diferențiere de alte structuri cu caracter figurat și modalitățile de clasificare a unităților polilexicale (Savin, 2010, 2020, 2021).

Gh. Colțun, la rândul său, propune delimitarea unităților frazeologice de proverbe și zicători. Lingvistul consideră că „proverbele au, de obicei, sens figurat, însă conținutul lor general poate fi dedus din sensul elementelor componente: cu o rândunică nu se face primăvara; după război, mulți viteji se arată etc.; frazeologismele au întotdeauna sens figurat, frazeologic, sens ce nu reiese din suma părților componente: a căuta nod în papură, a face din țânțar armăsar, picat din cer etc” (Colțun, 2000). Ideea lingvistului vine în contradicție cu afirmația lui A. Makkai potrivit căreia proverbele se înscriu în categoria frazeologismelor.

Analizând bibliografia de specialitate, concluzionăm că în spațiul românesc aceste expresii (unitățile frazeologice) sunt numite locuțiuni sau frazeologisme, în spațiul rusesc - expresii fixe sau unități frazeologice și în spațiul britanic/american - expresii idiomatice, idiom.

În lucrarea noastră, optăm pentru definiția propusă de A. Cowie: „unitatea frazeologică este un grup de cuvinte care poate fi lexicalizat, care poate fi reprodus bilexemic sau polilexemic, cu o sintaxă și semantică relativ stabilă, și poate da o expresivitate deosebită textului (Cowie, 2008). Pentru a nu crea confuzii în utilizarea termenilor, acceptăm noțiunile unitate frazeologică și frazeologism.

Însă problema nu constă doar în diversitatea opiniilor privind termenul *unitate frazeologică*. Există mai multe păreri și în ceea ce privește termenii utilizați pentru definirea fenomenului zoonimiei.

În limba engleză, zoonimele constituie clasa nominală care reprezintă fauna sunt o clasă puțin studiată din punctul de vedere al procedeeleor lingvistice, lexicale, de formare, precum și al semnificației acestora. Grupul lexico-semantic cu nume de animale este cel mai important segment care exprimă viziunea și mentalitatea națională. V.N. Telia în lucrarea „Conotațiile cultural-naționale ale unităților frazeologice” subliniază faptul că numele animalelor, ca unități nominative ale limbii „direct sau indirect, prin conotațiile lor culturale, sunt conectate la cultura spirituală și materială a oamenilor” (Telia, 1993).

În viziunea oamenilor din epoca de piatră animalele aveau putere supranaturală, erau considerate sacre, totemice. Aproximativ cu 10 mii de ani în urmă, animalele au fost domesticite și au devenit „prieteni buni” ai omului primitiv. Tradițiile, miturile, legendele, zicătorile și proverbele ne oferă o idee despre modul în care, observând animalele, oamenii au comparat comportamentul lor cu calitățile umane. Astfel, construcțiile mentale și conexiunile asociative care s-au dezvoltat în antichitate au avut o influență destul de puternică asupra oamenilor moderni, determinând importanța comunicativă și conotațiile specifice națiunilor prin intermediul numelor de animale - zoonime.

Studierea unităților frazeologice cu componente zoonime permite evidențierea particularităților culturale ale oricărui popor. Menționăm faptul că numele animalelor în diferite limbi conțin calități și caracteristici diferite, determină asocieri diferite. Lingvista rusă I.V. Kurazhova consideră că acest fapt atestă „individualitatea gândirii figurative a unui popor și este un proces asociativ-psihologic complex care arată, de asemenea, și diferențele de percepere de către diferite grupuri etnice a tabloului valoric al lumii (Kurazhova, 2007).

Din acest punct de vedere, considerăm că zoonimele acționează, pe de o parte, ca elemente ale unei culturi, iar pe de altă parte, ca elemente ale unei limbi. Deci, ele pot face

obiectul unei cercetări lingvo-culturologice. Natura duală a zoonimelor ca semn al unei limbi pentru o persoană care cunoaște limba este evidentă, deoarece, în același timp, are cunoștințe despre cultură, respectiv, semnele de limbă pe care le folosește reflectă cultura și servesc ca instrument principal pentru reprezentarea specificului național-cultural al poporului. Astfel, putem spune cu certitudine că în zoonime sunt codificate, într-un anumit mod, semnificațiile culturale ale unei comunități lingvistice. Aceasta este o manifestare a specificului etnocultural al percepției umane a realității pe care fiecare națiune l-a fixat în tabloul său lingvistic asupra lumii încă din cele mai vechi timpuri.

Atenția deosebită acordată grupului lexico-semantic care denumește animale, a dus la apariția diferitor termeni folosiți pentru nominalizarea acestui fapt lingvistic. În urma analizei surselor teoretice am constatat un număr mare de termeni, de criterii de nominalizare a acestui grup lexico-semantic precum și lipsa unei abordări unificate. În raport cu numele animalelor, cercetătorii folosesc diferiți termeni: *zoonim*, *zoologism*, *zoomorfism*, *zoosemism*, *componentă animalistică*, *animalism*, *component zoonimic*, *image zoomorfă*, *lexemă care conține zoonim*, *element zoomorf*. Vom lua în considerare diverse abordări lingvistice pentru definirea fenomenului multidimensional al zoonimiei și vom determina abordarea relevantă mai apropiată pentru studiul nostru.

Cercetătoarea rusă A.A. Kipriyanova folosește termenul „zoosemism” și consideră că principalul aspect al distingerei acestui grup lexical-semantic de alte grupuri este sensul metaforic. Metafora, datorită aspectului conotativ, se desprinde de sensul denominativ și, în aceste condiții, zoosemismul este explorat pe scară largă atât în literatură, cât și în frazeologie (Kipriyanova, 1999). Potrivit opiniei unei alte cercetătoare ruse, T.V. Khakhalkina, pentru denumirea directă a animalelor sunt utilizați termenii zoonime, animalisme și vocabular zoologic. Cu toate acestea, ea face distincție între zoosemism și zoomorfism, considerând că sunt utilizate metaforic și au un anumit sens conotativ care caracterizează oamenii (Khakhalkina, 2002).

Cercetătoarea maghiară A. Dengi consideră că conceptul de „animalism” include un substantiv (numele unui animal) sau un adjectiv derivat din acesta. Ea exclude cuvintele care descriu părți ale corpului unui animal și caracteristicile acestora. Potrivit cercetătoarei aceste unități lexicale chiar dacă nu conțin nume de animale sunt conectate cu obiceiurile și viața animalelor (Dengi, 2002).

I. A. Kurbanov observă că animalismul este un concept mai larg care include următorii termeni: zoonime, zoomorfisme sau zoosemisme. Zoonime și vocabular zoologic sunt sinonime și, potrivit lui, nominalizează direct animale. Zoomorfismele sau zoosemismele includ denumiri

de animale utilizate în sensul figurat, realizat în unitatea frazeologică pentru a caracteriza fenomenele și oamenii (Kurbanov, 2000).

Termenul „zoomorfism” este folosit de mai mulți oameni de știință pentru a denumi o metaforă care are la bază o „trăsătură caracteristică unui animal (sau atribuită acestuia de comunitatea lingvistică) și care este atribuită unui alt referent” (Litvin, 2007). Același autor prin zoosemism înțelege sensul nominal al zoonimului.

Termenul zoonim apare pentru prima dată în anii '60 ai secolului al XX-lea în literatura științifică rusă. Una dintre cele mai vechi interpretări a termenului zoonim a fost propusă de N.V. Podolskaya în dicționarul de terminologie onomastică rusească. Cercetătoarea înțelege prin termenul zoonim „**кличка животных, присвоенная людьми...**” (porecla unor animale, atribuită oamenilor...) (Podolskaya, 1978).

O.V. Lavrova, prin termenul zoonim, înțelege variante lexico-semantică de cuvinte care denumesc animale. De exemplu: **bear, fox, wolf, dog, cat**. Cuvintele și expresiile „vocabulary zoonim”, „vocabulary animalistic” și „animalism” au același sens (Lavrova, 2009).

I.V. Kurazhova consideră că zoonimele se referă la numele propriu-zis ale animalelor. Ea menționează că zoonimele, ca unități lexicale separate și ca componente ale expresiilor stabile, sunt reprezentate pe scară largă în toate limbile lumii și aparțin uneia dintre cele mai vechi și răspândite categorii (Kurazhova, 2007).

Prin urmare, în literatura de specialitate sunt expuse diferite puncte de vedere cu referire la terminologia și la statutul vocabularului zoomorf.

După ce am examinat diverse puncte de vedere, precum și definițiile date termenilor „*zoonim*”, „*zoologism*”, „*zoomorfism*”, „*zoomorf*”, „*animalism*”, considerăm termenul „*zoonim*” cel mai potrivit pentru studiul nostru. Vom folosi în lucrare următoarea definiție pentru termenul de zoonim: noțiune ce exprimă un concept larg și include cuvinte care sunt numele speciilor de animale. Aici am inclus numele de animale domestice, animale de companie, animale sălbatice, păsări domestice și sălbatice, rozătoare, reptile și amfibieni, precum și animale mitologice. Zoosemismul și zoologismul, fiind termeni identici, denotă numele animalelor folosite nu pentru nominalizarea primară, ci pentru a caracteriza o persoană sau un alt fenomen în sens figurat. Termenul component animalistic este cel mai extins și determină întreaga lume a faunei, incluzând ornitonime (păsări), entomonime (insecte), ihtionime (pești) și interpretarea metaforică a acestora.

Cu toate acestea, nu vom folosi termenul *animalism*, deoarece, în opinia noastră, utilizarea lui este justificată doar în cazul studierii anumitor tipuri de zoonime. De exemplu, O.B. Simakova a studiat grupul lexical-semantic de ornitonime (nume de păsări) pe baza materialului

limbilor rusă și franceză (Simakova, 2003). Există câteva lucrări despre studiul ihtionimelor (Khalyukov, 2008) și (Berezovskaya, 2006).

În ciuda numărului mare de lucrări dedicate zoonimelor, nu am atestat vreun studiu sistematic al caracteristicilor unice și specifice și un inventar al tuturor claselor de zoonime în lingvistica engleză modernă.

1.3. Unități frazeologice cu componente zoonime și caracteristicile lor distinctive în limba engleză

Cu toate că în centrul preocupărilor științifice ale lingviștilor englezi și americani se află studierea particularităților structurale și caracteristicile idiomurilor, investigarea tematică a acestora nu a luat amploare, decât tangențial în școala rusă. Cercetarea unităților frazeologice cu componente zoonime în Rusia a fost inițiată de către prof. A.V. Kunin.

Antropologii și psihanalistii par a fi îndreptățiți să spună că animalele sunt simbolurile vii ale pasiunilor oamenilor. Și dacă în fiecare om sălășluiește un animal este pentru că omul recunoaște în fiecare animal câte ceva uman (Ghindă, 2016).

O parte importantă a semnificațiilor simbolice ale zoonimelor își are originea în stadiile primare de dezvoltare a limbii. În ea și-au găsit reflectare concepțiile și viziunea despre lume a comunității lingvistice, condițiile de trai, credințele și tradițiile. În simbolizarea zoonimelor intervine un șir de factori extralingvistici cum ar fi răspândirea animalului în aria geografică a comunității lingvistice, particularitățile culturale ale dezvoltării poporului sau, pentru animalele domestice, rolul lor în gospodărie.

Conform savantului elvețian Ch. Bally, fiecare zoonim, ca și oricare alt cuvânt, creează un câmp asociativ în jurul său, asociații și conotații care apar în baza legăturii reale sau imaginare a animalului respectiv cu obiectele și fenomenele realității. Imaginea animalului s-a format prin îmbinarea concepțiilor totemice (totem - animal, plantă sau, rar, obiect considerat de unele triburi primitive ca strămoș și protector al populației respective și venerat ca atare) despre animale în tradițiile mitologice, religioase, folclorice. Astfel putem vorbi de două tipuri de semnificații simbolice ale zoonimelor:

- independente, care reprezintă sensuri metaforice ale cuvintelor fixate în dicționar. Cu aceste semnificații suplimentare cuvântul poate fi actualizat în diferite contexte;
- individuale, care reprezintă semnificații simbolice originale ce pot fi actualizate doar în contextul unei opere sau al unui sistem artistic.

Cercetările unităților frazeologice cu zoonime reflectă foarte clar trăsăturile etnoculturale ale diferitor popoare, atunci când concepția generală despre animale în diferite limbi este dotată

cu proprietăți motivate și nemotivate, bazate pe viziunea unor persoane. Unitățile frazeologice cu zoonime specifice limbii engleze sunt legate de tradițiile, obiceiurile și credințele poporului englez, precum și de realitățile, miturile, faptele istorice. De exemplu, *white elephant* semnifică o povară sau o risipă a proprietății, un dar de care nu știi cum să scapi, o sarcină. Originea expresiei este legată de legenda regelui Regatului Siam care, dorind să-l ruineze pe vreunul dintre subordonații săi, îi oferea un elefant alb, sacru, al cărui preț era foarte mare). Alt exemplu de felul acesta este *as well be hanged for a sheep as a lamb* (*A fi spânzurat pentru o oaie ca și pentru un miel*). Dacă este dat să fii spânzurat din cauza unei oi, de ce să nu furi în același timp și un miel (zicală veche în limba engleză care presupunea că furtul unei oi era pedepsit cu moartea prin spânzurare).

Zoomorfismul în diferite limbi descrie aspectul, caracterul și stilul comportamentului, activitatea profesională a unei persoane, atitudinea față de sexul opus, față de familie, față de copii. În limba engleză pentru a face referire la individualitatea, personalitatea unui om se pune accentul pe calități pozitive, cum ar fi competitivitate: independența, denunțarea fraudei și lipsa onestității. De exemplu, *tigrul* este un adversar periculos, un jucător puternic; *lupul singuratic* - o persoană care acționează singură; *știuca de mare* - om de afaceri egoist, necinstit, prădător; *rechinul* - escroc, șantajist, functionar vamal, hoț de buzunare; *nevăstuică* - slugarnică, lingușitoare.

Datorită coincidenței cartografierii mentale a realității purtătorilor de limbi diferite și a elementelor comune ale culturii - așa-numitele „universalii culturale” - un număr destul de mare de unități frazeologice engleze cu componente zoonime au echivalente totale sau parțiale în alte limbi.

Imaginea-simbol de identificare a animalului a fost influențată de diferite concepte. Ar putea exista două sau chiar mai multe percepții despre un anumit animal. În opinia noastră, un interes special îl reprezintă zoonimele de natură duală, acestea pot caracteriza o persoană atât din punct de vedere pozitiv cât și negativ. Analiza unităților frazeologice selectate conduce la concluzia că în limba engleză există numeroase zoonime care descriu persoana fie din punct de vedere pozitiv, fie negativ, având o dubla conotație evaluativă.

Următoarele zoonime reflectă trăsături pozitive ale omului:

lamb – *as innocent as a lamb*;

dove – *as harmless as a dove*;

hawk – *as watchful as a hawk* și altele.

Trăsăturile negative ale omului sunt reflectate de alte zoonime:

pig, hog – *behave like a hog, as fat as a pig* (gras ca un porc);

snake – *be lower than a snake's belly*;

wolf – *as greedy as a wolf*;

goat – *make a goat of one*;

monkey – *as tricky as a monkey*.

În limba engleză zoonimele utilizate cel mai frecvent sunt *cat, dog, horse, bird, goose*. Aceste zoonime reprezintă trăsături de caracter pozitive și negative ale unei persoane, prin urmare, un lucru foarte important îl constituie percepția anumitor tipuri de unități frazeologice și utilizarea corectă a acestora în comunicare.

Vom analiza câteva exemple de reprezentări opozitive ale aceluiași animal, utilizate frecvent de englezi. Din cele mai vechi timpuri, animalul prezent în aproape toate culturile este câinele, motiv pentru care comparația cu câinele este cea mai frecventă. Conotațiile negative ne oferă idei despre câine ca fiind o creatură oropsită, dependentă de stăpân, uneori trăind în cele mai grele condiții, antrenați pentru pază și vânatoare.

De exemplu: *lead a dog's life* (a duce o viață de câine) – a suferi, a se chinui;

treat like a dog (a fi tratat ca un câine) – a fi necăjit de oricine;

dressed up like a dog's dinner (îmbrăcat ca o paparudă) – îmbrăcat vulgar.

În același timp, britanicii au observat ca majoritatea câinilor sunt loiali, prietenoși, și rezistenți (ex.: *die for one dog* (câinele rămâne loial stăpânului lui până la sfârșitul vieții); *funny dog* – (tip amuzant)).

Analizând trăsăturile semantice ale zoonimului „cat” constatăm că și ea este considerată prietena omului. Pisica a câștigat încrederea și dragostea omului datorită blândeței, inteligenței și prudenței sale. De exemplu: *as tame as a cat* (blândă ca o pisica); *as wary as a cat* (foarte atentă). Fiind prin natura lor animale sălbatice, pisicile mai sunt și viclene, înșelătoare (“cat in the pan” înseamnă trădător/oare); *cat shuts its eyes when stealing cream* (oamenii au obiceiul să închidă ochii asupra propriilor lor greșeli).

Zoonimul „horse” are atât conotații pozitive, care sunt asociate cu rolul de a ajuta, ființă rezistentă (e.g. *strong as a horse strong as an ox. willing horse* (sănătos ca un cal/ puternic ca un cal, harnic ca un cal/ docil) – muncitor), cât și una negativă, de exemplu, a sări peste cal/ calul (*ride the fore horse is to be in front; a dark horse* – (oia neagra). Putem analiza multe alte unități frazeologice englezești structurate cu zoonime care, deasemenea, au o dublă semnificație.

În cultura britanică omul este adesea caracterizat prin activitatea sa profesională. Prin urmare, în limba engleză există unități frazeologice cu componente zoonime care se referă la jargonul profesional sau descriu activitățile politice și de afaceri ale omului, de exemplu: „**bull**” înseamnă speculant care joacă un anumit rol la majorarea/ creșterea taxelor; “**bear**” - agent de

bursă care joacă un rol în reducerea prețurilor; *“deer”* - speculator de valori mobiliare, care cumpără acțiunile vândute de o companie, cu intenția de a le revinde, *„duck”* - politician al cărui mandat se încheie și va părăsi fără onoruri politica, *“a fat cat”* - persoană bogată, privilegiată de soartă.

O altă concepție deosebită despre lume se manifestă în limba engleză sub forma etichetării figurilor istorice cu ajutorul următoarelor zoonime: *the Hog was Richard III*, *Richard the lion Heart* („Richard Inimă-de-Leu”), *the Swan of Avon* (“Lebăda de pe Avon”) - Shakespeare.

Caracteristicile naționale și culturale, severitatea și pedantismul britanic sunt exprimate prin următoarele unități frazeologice cu utilizarea zoonimelor:

De exemplu: *if wishes were horses, beggars would ride/ if wishes horses, beggars could ride a horse* (“Dacă toate muștele ar face miere, ar fi faguri pe toți pereții” (și la coada calului)); *pigs might fly* - (când vor zbura porcii); *if the sky falls we'll catch larks - if wishes were horses* („Porumbeii nu zboară fripiți în gură.”/ „, pară mălăiață în gura lui Nătăfleată”, „Nimănui nu-i pică mură-n gură.”).

Există, de asemenea, zoonime care denotă influența exagerată asupra cuiva, importanța a ceva sau cuiva, povești nemaiauzite, legende, munca temporară ireală. De exemplu:

<i>to have the wolf in the stomach/ to be hungry as a wolf</i>	<i>a hămesi/ a avea o foame de lup;</i>
<i>cock and bull story</i>	<i>poveste cusută cu ață albă, poveste ireală spusă cu scopul de a amăgi pe cineva/ gogoasă/ minciuni);</i>
<i>shoot (throw) the bull</i>	<i>a îndruga verzi și uscate/ a vorbi ca să treacă timpul/ a bârfi (argou)) - a vorbi prostii, a bate câmpii;</i>
<i>no room to swing a cat- no room to fall</i>	<i>nu e loc nici măcar să te învârtești;</i>
<i>enough to make a cat laugh - and the dead can laugh</i>	<i>să râzi să te prăpădești, foarte amuzant;</i>
<i>shaggy-dog story</i>	<i>o poveste fără început și fără sfârșit/ minciună/ o povestioară), glumă lungă cu un sfârșit absurd.</i>

Cultura engleză nu tinde să limiteze drepturile omului. El este considerat parte integrantă și independentă a societății, lucru observat prin astfel de frazeologisme. De exemplu:

<i>bring your own bears</i>	<i>fă ce dorești;</i>
<i>I'm not afraid, to be a bear for punishment</i>	<i>Nu mi-e frică de pedeapsă, a nu avea frică de pedeapsă, a merge înainte, în ciuda dificultăților.</i>

De exemplu, unitățile frazeologice cu utilizarea zoonimelor care descriu relația dintre bărbat și femeie, evidențiază modelele comportamentului lor. Limba engleză pune accentul în mod direct pe aspectul fizic, considerând bărbatul ca fiind preocupat de aspectul său fizic ale cărui atuuri le pune în practică: *horse* (armăsar) - bărbat activ; *wolf* (lup) - afemeiat, seducător, bărbat cu o viață sexuală activă, *jolly dog* (chefliu/ petrecăreț) - afemeiat, cuceritor/ idolul femeilor, tip amuzant/ tip ciudat/ caraghios/ haios.

Femeia în primul rând ca mamă, ca soție se aseamănă cu tigroaica care este o fire feroce (mai ales una care își protejează puii).

Un număr mare de unități frazeologice englezești cu utilizarea zoonimelor sunt legate de mitologie, istorie și literatura antică. Multe dintre aceste unități frazeologice sunt de uz internațional și se regăsesc în numeroase limbi. De exemplu, următoarele unități frazeologice provin din mitologia antică:

Man is a wolf to man (Plautus), man is a wolf (Plautus) - (Omul este lup pentru om (Plaut));

Trojan Horse (Calul Troian) - un cal troian, pericol ascuns.

Ex. *Achilles's death is supposed to occur well before the deployment of the Trojan Horse.*

O serie de expresii provin din fabulele lui Esop și din alte povești și legende grecești, de exemplu:

<i>kill the goose that laid (lays) the golden eggs</i>	<i>a ucide gâsca care face ouă de aur;</i>
<i>cry wolf too often (TJ. cry wolf)</i>	<i>a striga Vine lupul!) - a se da o alarmă falsă (din fabula despre baiatul păstor, care se distra pe seama satenilor, strigând "Lupul! Lupul!");</i>
<i>the lion's share</i>	<i>partea leului;</i>
<i>cherish (nourish or warm) a viper in one's bosom / to warm a snake on his chest</i>	<i>a încălzi un șarpe la sân;</i>
<i>an ass in lion's skin the donkey in the lion's skin</i>	<i>ca măgarul îmbrăcat în piele de leu;</i>
<i>a fly on the wheel</i>	<i>a fi mai mare daraua decât ocaua- oamenii care își supraestimează abilitățile (expresie preluată din fabula lui Esop "Musca și boul");</i>
<i>the mountain has brought forth a mouse</i>	<i>s-a scremut muntele și a născut un șoarece;</i>
<i>a dog in the manger</i>	<i>Câinele Grădinarului", persoană egoistă, meschină, cânoasă la inimă.</i>

De exemplu: *Young children are probably the best examples of dogs in the manger, refusing to let other children play with their toys even though they are not playing with them themselves. (Theidioms.com)*

De exemplu: *Can you believe the boss yelled at me because he thought—wrongly—that I'd handed in my budget late? Geez, he's such an ass in a lion's skin!*

Unele unități frazeologice cu utilizarea zoonimelor își au originea în lucrările scriitorilor romani, cum ar fi: *a snake in the grass* - e ceva necurat/ neplăcut la mijloc; un dușman ascuns. Această unitate frazeologică a fost folosită pentru prima dată de poetul roman Virgil în lucrarea sa „Bucolicele” pentru a face referire la un pericol ascuns.

De exemplu: *We used to be friends, but who knew he'd turn out to be such a snake in the grass?*

Anumite zoonime sunt mai des utilizate deoarece au o valoare simbolică. Un număr specific de zoonime devin simboluri asociate în primul rând cu particularitățile diferitelor trăsături de caracter ale unei persoane. Din aceste considerente, zoonimele sunt împărțite în două grupuri.

Primul grup include simbolurile referitoare la calitățile pozitive ale persoanei. Deci, în epoca modernă britanică pot numi pe cineva „hare” sau „tiger” referindu-se la acele interpretări care caracterizează o persoană care poate face ceva rapid. Zoonimele precum *ass, horse, bull și bear*, sunt folosite pentru a descrie o persoană puternică.

Al doilea grup constă din simboluri asociate cu trăsăturile de caracter negative. Dacă un englez numește pe cineva „bear”, atunci acesta face aluzie la tulburarea fizică și/sau mentală, sau la atitudinea grosolană a persoanei date. Numind pe cineva „lion”, britanicii se referă la imaginea stereotipică corespunzătoare acestui animal, a cărui trăsătură principală de caracter este cruzimea.

În limba engleză, există numeroase zoonime care în cultura engleză sunt asociate cu calități umane negative și sunt văzute de către britanici drept un defect grav al limbajului sau o abatere a comportamentului de la normele sociale de bază, acestea fiind utilizate pentru a insulta o persoană. Zoonimele care fac parte din acest grup sunt considerate a fi invective. Invectiva, ca regulă, se bazează pe caracterul cultural. Prin urmare, raportul dintre codificat și necodificat este întotdeauna specific la nivel național. Datorită semnificației emoționale expresive a invectivei, care exprimă judecăți extreme despre o persoană, aceasta ilustrează în mod clar sistemul de valori/ comunitatea culturală.

Dezvoltarea polisemiei unităților frazeologice cu utilizarea zoonimelor se realizează prin transferarea valorilor zoonimelor. Din punct de vedere istoric, valorile secundare sunt mobile și deseori au un sens figurat, însă multe dintre ele nu mai sunt înțelese în sensul direct al cuvântului. Particularitatea semantică a acestor aderențe este aceea că ele domină întotdeauna componenta animală, care se evidențiază datorită opoziției față de semnificațiile reprezentative și figurative. Lucrul asta îl observăm în următoarele unități frazeologice cu utilizarea zoonimelor, cum ar fi: *Let sleeping dog lie* (când nenorocirea doarme, ferește-te s-o deștepți; lasă-i pe dușmani să doarmă; nu zgândări rănilor vechi; nu-i bine să dezgropi morții, nu deștepta câinele

care doarme; nu trezi leul care doarme; nu călca șarpele care doarme, care în limba engleză înseamnă mister neplăcut - ceva de temut. În acest caz, semnificația denotativă rămâne neschimbată, în timp ce imaginile variază în funcție de asociațiile sau de animalul respectiv.

Reprezentarea unei amenințări ascunse este exprimată prin unitățile frazeologice, precum: *Beware of a silent dog & still water* - „Ferește-te de câinele tăcut și de apa liniștită”; *Dumb dogs are dangerous* - Mâța blândă zgârie rău; *still water runs deep* - apa lină sapă adânc.

În general, în limba engleză, marea majoritate a unităților frazeologice cu utilizarea zoonimelor este asociată cu simboluri (imagini) ale animalelor, cum ar fi dog și cat. Acest lucru se datorează faptului că aceste animale au fost inițial domesticate și mereu au fost în preajma omului. De aceea, dezvoltarea sensului conotativ și-a făcut apariția printr-o gradare a conceptelor date la nivel de abstractizare. Procesul semantic a apărut ca o reacție directă la procesul psihic cognitiv și a derulat concomitent cu acesta.

1.4. Căile și sursele apariției unităților frazeologice în limba engleză

Stabilirea surselor și căilor de transmitere a unităților frazeologice este o activitate relativ recentă. Atât pe terenul limbii engleze, cât și pe cel al altor limbi, sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea au însemnat o perioadă de intense cercetări în această direcție, care continuă și în zilele noastre.

Când se vorbește de surse și căi de transmitere a unităților frazeologice, fiecare autor tratează problema din unghiul care servește cel mai bine scopului propus. În contribuțiile referitoare la mijloacele de îmbogățire a vocabularului, de exemplu, interesează mai ales aspectul împrumutului și cel al calculului frazeologic.

Cercetătorii preocupați de stabilirea factorilor creatori de imagini și comparații caută diferite posibilități de clasificare. Capacitatea creatoare a fiecărei limbi se manifestă prin asociații, metafore, comparații din care rezultă, la un moment dat, îmbinări stabile de cuvinte. Această creativitate lingvistică se manifestă atât la nivel popular, cât și la nivel cult și reflectă legătura dintre limbaj și cultură. Raportul numeric dintre cele două niveluri este în favoarea celui popular.

Marele lingvist E. Coșeriu menționa că „limbajul este, pe de o parte, baza culturii, a întregii culturi și, pe de altă parte, este o formă a culturii. Adică, numai limbajul are această posibilitate de a fi limbaj și realitate, în același timp, și de a vorbi și despre sine însuși. Deci, limbajul are această proprietate că este, pe de o parte, baza culturii și, pe de altă parte, este și o formă a culturii.” (Coșeriu, 2000).

Datorită procesului de transmitere „din gură în gură”, numele autorului se pierde, motiv pentru care unitățile frazeologice sunt considerate anonime. Prin repetarea lor, în timp, ele s-au cizelat, unele păstrându-și forma, dar modificându-și semnificația, altele înlocuind arhaismele cu neologisme. Prin asemenea mutații, ori prin etimologie populară, se întâmplă ca sensul unor unități frazeologice să se deplaseze. Printre semnele care indică sursa populară a frazeologismelor este folosirea de forme/cuvinte dialectale. Aceasta face ca aria de răspândire a respectivelor expresii să se limiteze, de cele mai multe ori, la zona în care se vorbește dialectul în cauză.

Sursele de proveniență ale unităților frazeologice în limba engleză contemporană sunt foarte diverse. După sursa de proveniență a acestora, unitățile frazeologice pot fi împărțite în două categorii:

1. frazeologisme provenite din creațiile interne ale poporului englez;
2. frazeologisme provenite din alte limbi.

Frazeologismele provenite din alte limbi ar putea fi clasificate în următoarele subgrupuri:

- a. frazeologisme originale englezești (de origine britanică);
- b. frazeologisme provenite din alte variante ale limbii engleze (americană, australiană etc.);
- c. frazeologisme împrumutate din alte limbi.

Frazeologismele originale englezești (din varianta britanică a limbii engleze) sunt strâns legate de tradițiile, obiceiurile, cutumele și istoria poporului englez. Lingvistul rus A.V. Kunin subliniază că „unitățile frazeologice originale englezești sunt asociate cu tradițiile, obiceiurile și credințele poporului englez, precum și cu realități, fapte istorice” (Kunin, 2005). De exemplu, unitatea frazeologică *a black sheep* (lit. oaia neagră) este legată de anumite credințe și semnifică „om care se distinge de ceilalți membri ai unui grup / ai unei colectivități printr-o conduită rea, prin antecedente negative, prin fapte antisociale etc.” Opinia privind apariția acestei unități frazeologice este că în timpurile îndepărtate, uneori, în turmele de oi cu lână albă, apăreau miei cu lână neagră. Deoarece lâna neagră nu putea fi vopsită în culoarea dorită (albă), ea nu era apreciată și, în consecință, păstrarea oilor negre în turme nu era profitabilă. În secolele XVIII - XIX nimeni nu putea explica exact proveniența mieilor negri, astfel că oamenii credeau că sârmanele animale erau marcate de Diavol.

De cele mai multe ori, această expresie este folosită în adresa unor familii și îl vizează pe membrul familiei care aruncă o umbră asupra reputației familiei. Unitatea frazeologică este parte din proverbul *There is a black sheep in every flock* (Există o oaie neagră în fiecare turmă), care în română se traduce lit. „în fiecare turmă există oaia neagră” ori „nu este pădure fără uscături”.

O sursă foarte importantă pentru frazeologia multor limbi este Biblia. Ea ocupă un loc central în cultura orală și scrisă. Fiecare comunitate lingvistică percepe cartea sfântă în funcție de anumite condiții istorice și sociale care țin de specificul național, de rolul pe care îl are creștinismul în afirmarea și dezvoltarea identității naționale (Groza, 2010).

Traducerea Bibliei în engleză înseamnă și pătrunderea de unități frazeologice pe cale cultă, chiar dacă nu toate unitățile frazeologice par să-și aibă originea în Biblie. Cele mai multe existau deja în scrierile ebraice și grecești, fiind preluate apoi în traducerea latină. Biblia a fost, pentru mult timp, cartea cea mai citită și unitățile frazeologice cuprinse în ea se bucură și astăzi de o popularitate deosebită, foarte multe nefiind percepute ca având sorginte biblică. Cine spune „nimic nou sub soare” (Solomon 26, 27) sau „cine sapă groapa altuia cade singur în ea” (Eclaziastul 1,10) nu le percepe neapărat ca expresii cu origine biblică. Doar varianta canonizată a traducerii textului biblic a putut impune o anumită formă unității frazeologice într-o limbă sau alta.

Cu toate că în prezent textul Bibliei este canonizat în forme similare traduse în peste cincizeci de limbi, fiecare cultură a reținut anumite aspecte care au putut favoriza raspândirea unor modele frazeologice corespunzătoare limbii respective. În acest sens, expresia „*a leopard cannot change its spots*” este englezească (Lupul își schimbă părul, dar năravul - ba!); „*to cast pearls before swine*” (A arunca mărgăritare înaintea porcilor/ A strica orzul pe găște); „*a wolf in sheep's clothing*” (Lupul în blană de oaie).

Vom menționa aici originea unei alte unități frazeologice cu component zoonim - *scape goat* (țap ispășitor) care se utilizează atunci când se face referire la o persoană asupra căreia se aruncă vina pentru greșelile altora. În orice societate a existat o cerere pentru un „dușman” pe care să se dea vina pentru problemele din comunitatea respectivă. În Biblie, expresia „țapul ispășitor” este menționat o dată. (Levitic 16), ca parte a ritualului de Ziua anuală a Ispășirii. Conform ritualului în această zi arhiereul arunca sorți pentru doi țapi. Unul dintre ei era sacrificat ca jertfă pentru păcat, iar celălalt ales prin tragere la sorți, ca țap ispășitor, era scos din tabără în viață, după ce arhiereul își punea mâinile peste el și mărturisea asupra acestuia păcatele israeliților (Levitic 16,7-10, 20-22, 26). Așadar, este vorba despre un animal nevinovat, care primește asupra lui păcatele oamenilor.

În Vechiul și Noul Testament sunt menționate, cu frecvență diferită, 93 de animale, insecte și creaturi neomenești (Anexa 2). În timp ce câinii figurează în mai multe versete biblice, pisica nu este amintită în niciunul.

Creații interne se înregistrează și la nivelul literaturii care contribuie și ea, chiar dacă în mai mică măsură, la îmbogățirea vocabularului frazeologic. Scriitorii, prin imaginația și

creativitatea lor, prin puterea de mânuire a slovei, au creat îmbinări de cuvinte care, cu timpul, prin repetiție, au devenit stabile.

După numărul de unități frazeologice care au îmbogățit vocabularul limbii engleze opera lui Shakespeare se situează pe poziția a doua după Biblie. Multe shakespeareisme se întâlnesc doar o singură dată în lucrările sale, forma lor fiind una fixă. În continuare vom prezenta câteva exemple:

De exemplu: *the be-all and the end-all (Macbeth)*, *eat smb. out of house and home.(King Henry IV)*, *the wish is father to the thought.(King Henry IV)*, *the observed of all observers (Hamlet)*, *the milk of human kindness (Macbeth)*.

În limba engleză contemporană unele shakespeareisme au suferit anumite modificări. Se observă o tendință de reducere a unor elemente în unele expresii și a unor completări în cazul altora. De exemplu, *wear one's heart upon one's sleeve for daws to peck at (Othello)* se folosește sub o formă mai restrânsă: *wear one's heart upon one's sleeve*.

De exemplu: “*But I will wear my heart upon my sleeve for daws to peck at*”. (Othello, Shakespeare).

Odată cu evoluția limbii, verbele din componența unităților frazeologice pot prelua sensuri noi. De exemplu, *buy golden opinions* - în engleza contemporană verbul *buy* se folosește cu sensul verbului *win*.

De exemplu: Macbeth: “*... I have brought/golden opinions from all sorts of people/which would be worn now in their newest gloss, not so...* (act 1, scena 7).

În afară de Shakespeare și alți autori au contribuit la îmbogățirea vocabularului limbii engleze cu unități frazeologice. Printre cei mai semnificativi scriitori care au contribuit în mare măsură în dezvoltarea limbii engleze la rangul unei limbi literare i-am putea numi, în primul rând, pe Geoffrey Chaucer și John Milton (*Confusion worse confounded, on evil days*), Jonathan Swift (*All in the days work/All the world and his wife/Quarrel with one's bread and butter*), Walter Scott (*beard the lion in his den, laugh on the wrong side of one's mouth*), R. Kipling (*The tail wags the dog*), Charles Snow (*Corridors of power*).

Unele unități frazeologice reflectă realii engleze: *blue stocking, carry coals to Newcastle, play fast and loose, put smb. in the cart, a strange bedfellow*.

Un număr mai puțin numeros de unități frazeologice sunt cele în componența cărora sunt incluse nume proprii (numele scriitorilor englezi, savanți sau regi):

De exemplu: *according to Cocker* – (autorul manualului de aritmetică, pe larg cunoscut în secolul al XVII-lea, *A good Jack makes a good Gill, Queen Ann is dead (ir.)* – folosit pentru a arăta că răspunsul este învechit, *Tom, Dick and Harry* – oricine, primul văzut.

Alte categorii de unități frazeologice se referă la astrologie: *be born under a lucky star, be born under an unlucky star, believe in one's star, bless (thank) one's star, curse one's star, have one's star in the ascendent*.

Multe unități frazeologice din limba engleză au apărut din diferite variante ale limbii engleze. Varianta americană a limbii engleze reprezintă una din sursele de bază ale apariției unităților frazeologice cu componente zoonime în limba engleză contemporană. Ele au fost asimilate aproape complet în versiunea britanică astfel încât în dicționarele de etimologie, originea multora dintre ele nu se mai menționează. Lingvistul rus A. Melerovich consideră că cele mai multe unități frazeologice cu componente zoonime *cat, dog și horse* au apărut în limba engleză contemporană la sfârșitul secolului al XX-lea și se explică prin prezența mai multor factori extralingvistici (Melerovich, 1995).

În continuare, vom prezenta câteva unități frazeologice care au venit din varianta americană a limbii engleze:

blow off one's dogs (amer.) – a renunța la scopul propus;

Has the cat got your tongue? – engl. vorbită – Ai înghițit limba?;

Dog my cats! - (amer.) p. – La naiba! Pe cuvânt!;

that's like putting the cat near the goldfish bowl (amer.) – a da oile în paza lupului.

there are more ways than one to kill a cat – există mai multe modalități de a atinge scopul.

De exemplu: Randall sat staring at her. He had just realized that he had not spoken since he arrived when Emma said: Well, Randall **has the cat got your tongue?** (I. Murdoch, *An Unofficial Rose*). I began to feel sorry for Hubby, dog my cats if I didn't. (O Henry *The Four Million, Memories of a Yellow Dog*). I can marry the person I want I guess. And if I can't do it here, well there are more ways than to kill a cat. (Th. Dreiser, *An American Tragedy*).

Aproape toate unitățile frazeologice cu component zoonime în limba engleză contemporană au caracter uzual sau sunt menționate în dicționarele de specialitate cu acronimul sl. Lingvistul rus L.V. Scerba consideră că limba literară este o sursă mai puțin productivă de apariție a unităților frazeologice.

Cercetătorii europeni susțin ipoteza că numărul unităților frazeologice cu componente zoonime care și-au schimbat conotația stilistică a crescut în ultimii 50 de ani. Normele limbii evoluează continuu. Încălcarea normei se datorează evoluției dialectale/ dialectelor apărute în limbă. Ceea ce la început este deviere de la normă, ulterior poate avea caracter normativ. De exemplu, *try it on the dog – jargon teatru - a testa un spectacol nou în fața unui public provincial*.

De exemplu: The show's not in shape yet. This isn't a real date. I know the place; played it once before, years ago. All we're doing. Miss Trant is trying it on the dog. (J.B. Priestley, *The Good Companions*).

A dead dog – familiar, lucru inutil, fără folos.

De exemplu: See, they ain't got a right to do that, even if it is war time, they ain't got a right to treat a Christian like he waa a dead dog. (J. Dos Passos, *Three Soldiers*).

a big dog (jarg.) – persoană de vază, om influent.

De exemplu: So I had to think I was elther too unattractive to draw anybody near me, or Daddy was some special big dog. But very special... (Mailer, *An American Dream*).

Îmbogățirea fondului frazeologic englez în baza slang-urilor demonstrează caracterul dialectal al acestui proces. Acest fenomen se observă și în frazeologie. De exemplu: *to make a cat speak (limb verb.) – a dezlega limba oricui (de regulă când se consumă băuturi alcoolice – lit. și pisica va vorbi), to shoot the cat - to vomit, especially from too much drink.*

Ex.: It is enough to make a Tom cat speak French grammar, only to see how she tosses her head. (Ch. Dickens, *Nicholas Nickleby*)

Apariția și popularizarea unui număr mare de unități frazeologice cu componente zoonime se datorează ingeniozității și creativității scriitorilor și personalităților notorii, care prin operele lor le pun în circuit. De exemplu unitatea frazeologică *to grin like a Cheshire cat* a devenit populară după apariția lucrării „*Alice in Wonderland*” a scriitorului Lewis Carroll.

Alte unități frazeologice care se regăsesc frecvent în operele artistice engleze sunt :

to change (swap) horses in midstream (while crossing a stream);

to change one s ideas plans, etc. in the midlle of a project, process etc.

Pentru prima dată frazeologismul *swap horses while crossing a stream* a fost popularizat de A. Lincoln.

Ex.: *I have not permitted myself , gentlernen, to conclude that I am the best man in the country; but I am reminded in this connection of an old Dutch farmer who remarked ... that it was not best to swap horses when crossing a stream. (A. Lincoln, Address to a Delegation of the National Union League, June 9, 1864).*

În limba engleză există și un număr mare de împrumuturi ale unităților frazeologice care nu și-au păstrat forma din limba de origine, nefiind traductibile. Multe dintre aceste unități frazeologice au un caracter internațional.

Din punct de vedere structural acestea sunt alcătuite din două elemente și mai rar din trei:

Ex.: *ad hoc, bel esprit, bon ton, terra incognita, corpus delicti, persona non – grata.*

Frazeologisme împrumutate din alte limbi care își păstrează forma inițială din limba de origine

Îmbogățirea vocabularului frazeologic se realizează și prin împrumuturi mai vechi sau mai noi din alte limbi. Prin împrumut vechi înțelegem, de fapt, unitățile frazeologice preluate din greacă și latină. Multe unități frazeologice engleze sunt legate de mitologia antică, istorie și literatură. Unele dintre acestea au un caracter internațional, deoarece se întâlnesc în vocabularul mai multor limbi. Din mitologia antică ne-au parvenit următoarele frazeologisme:

De exemplu: *Achilles heel or the heel of Achilles – călcâiul lui Ahile;*

The apple of discord – mărul discordiei;

A labour of Sisyphus- munca lui Sisif;

În poemele Iliada și Odiseea își au originea *Penelope's web, winged words, on the knees of the Gods.*

Un șir de unități frazeologice provin din fabulele lui Esop și din operele altor scriitori greci.

De exemplu: *cry wolf too often, cherish (nourish, warm) a viper in one's bosom, kill the goose that laid the golden eggs.*

Obiceiurile vechi ale grecilor și romanilor au dat naștere la următoarelor unități frazeologice: *bear (carry off, take) – the palm, reap (win) one's laurels, yield the palm to smb.*

Pentru a face referințe și la surse latinești, am apelat la binecunoscuta expresie *veni, vidi, vici*. De 2000 de ani se transmit știri, dar nicio telegramă modernă nu ar putea fi mai scurtă ca acest *veni, vidi, vici*. Acest text extrem de scurt nu este altceva decât raportul lui Cezar despre victoria sa rapidă. Expresia lui Cezar este folosită în foarte multe limbi și în forma sa tradusă, dar varianta originală din latină este adesea preferată în limbajul modern, așa cum se întâmplă și cu alte unități frazeologice clasice.

Multe unități frazeologice engleze ne vin din Roma Antică. De exemplu, *a bed of roses* care se utilizează cu sens negativ *Life is not a bed of roses* își are drept sursă obiceiul nobililor romani de a presura fotoliile lor cu roze. Cuvintele lui Cezar spuse soției sale după divorț *Caesar's wife must be above suspicion* au condus la apariția unui alt frazeologism *Caesar's wife*.

În limba engleză există un număr important de unități frazeologice provenite din limbile franceză, italiană, spaniolă, chineză, rusă, germană etc:

Împrumuturi frazeologice din limba franceză :

Ex. *after us the deluge – après nous le deluge*

appetite comes with eating – l'appétit vient en mangeant

for smb. fair eyes – pour les beaux yeux de...

the game is not worth the candle – le jeu n'en vaut pas la chandelle

it goes without saying – cela va sans dire

let us return to our muttons – revenons à nos moutons

punctuality is the politeness of princes – l'exactitude est la politesse des rois

Tête à tête cu sensul de „discuție între patru ochi”, ori o „întâlnire tandră” a pătruns din franceză cu sensul de „luptă de la bărbat la bărbat”, sens ce se va mai păstra aproape o sută de ani, deși înțelesul pe care i-l atribuim astăzi - discuție între patru ochi - apăruse în 1760 într-un roman al lui Mannlich.

Acestea sunt doar câteva dintre cele mai cunoscute exemple provenite din franceză. Numărul unităților frazeologice ar putea fi mărit și completat cu exemple de frazeologisme franceze care de cele mai multe ori se calchiază după structura unor expresii din latină:

De exemplu:

<i>familiarity breeds contempt</i> (eng.)	<i>la familiarité engendre le mépris</i> (fr.)	<i>familiaritas contemptum parit</i> (lat.)
<i>a storm in a tea – cup</i>	<i>une tempête dans un verre d'eau</i> (fr.)	<i>excitare fluctus in simpulo</i> (lat.)
<i>the style is the man himself</i>	<i>le style est l'homme même</i> (fr.)	<i>stylus virum arguit</i> (lat.)
<i>necessity is the mother of invention</i>	<i>la nécessité est la mere de l'invention</i> (fr.)	<i>mater atrium necessitas.</i> (lat.)

Împrumuturi frazeologice din italiană

Italianismul *dolce vita* însemna inițial traiul dezordonat al tinerilor de bani gata ce-și „îndulceau” viața cu femei frumoase. Expresia a cunoscut o răspândire foarte mare prin intermediul filmului *La dolce vita* al lui Federico Fellini (1959). De-a lungul timpului, prin folosire repetată, a dobândit semnificația generală de lenevire (de exemplu în concediu). O altă unitate frazeologică provenită din limba italiană este *every dog is a lion at home – ogni cane è leone a casa sua*.

Împrumuturi frazeologice din limba germană nu sunt atât de numeroase.

De exemplu: *blood and iron – blut und eisen*

speech is silvern, silence is golden – sprechen ist silbern, schweigen ist golden;

a place in the sun – platz an der sonne storm and stress – sturm und drang.

Etimologia frazeologismelor de mai sus este fără îndoială de origine germană. În multe cazuri se observă o coincidență a unităților frazeologice engleze și germane. Deoarece literatura engleză a avut o influență mai mare asupra literaturii germane, unele frazeologisme din limba germană sunt traduse din engleză.

De exemplu: *get wind of smth – wind von etwas bekommen;*
go to the dogs – vor die Hunde gehen;
let the cat out of the bag – die Katze aus dem Sack lassen;
still waters run deep – Wasser sind tief;
through thick and thin – durch dick und dünn;
too many cooks spoil the broth – Köche verderben den Brei.

Împrumuturi frazeologice din limba spaniolă

Limba spaniolă a contribuit de asemenea la apariția unităților frazeologice în limba engleză:

De exemplu: *blue blood – sangre azul;*
the fifth column – quinta columna;
tilt at windmills – acometer molinos de viento.

Împrumuturi frazeologice din arabă:

De exemplu: *Aladin's lamp, rub the lamp, the old man of the sea.*

De menționat că sursele apariției și originea unităților frazeologice nu pot fi identificate întotdeauna cu exactitate. Pentru o unitate frazeologică se poate invoca două sau chiar trei surse externe.

1.5. Frazeologia din perspectiva cercetărilor cognitive

Cercetările cognitive din ultimele decenii au devenit o parte integrantă a științei lingvistice moderne. Știința cognitivă investighează legătura dintre limbă și cogniție precum și o varietate de fenomene sociale, psihologice și culturale. Cercetările lingvistice din ultimul timp se axează din ce în ce mai mult pe vorbitorul care utilizează limba ca instrument de exprimare a gândurilor și a stărilor sale psihologice. Astfel, considerăm că cunoașterea este prin natura și funcțiile sale un fenomen social. Reflectarea și prelucrarea informației de către individ devin cunoaștere numai în măsura în care achizițiile omului dobândesc valoare și semnificație socială, pot fi recepționate și verificate de către semenii săi.

În lingvistica cognitivă, atenția lingviștilor este orientată la identificarea rolului limbii ca condiție și instrument de cunoaștere completă și adecvată a conștiinței și minții umane. Trăind în comunitate, omul ia cunoștință și își însușește treptat sistemul de semne, limba naturală, acestea fiind instrumentele prin intermediul cărora, îi sunt accesibile rezultatele dobândite de comunitate. Însușirea acesteia prezintă interes nu numai pentru a lua cunoștință de ceea ce s-a realizat, dar și pentru a putea înregistra și transmite interlocutorilor săi propria sa experiență. Pe această cale, omul nu dobândește numai cunoștințe, ci și mijloace, scheme și structuri cognitive pe care le va utiliza în activitatea sa ulterioară.

Din perspectiva epistemologiei actuale, cunoașterea este un fenomen deosebit de vast și de complex, în care se manifestă raporturile dintre om și mediul înconjurător. Termenul de cunoaștere se referă și la actul prin care gândirea încearcă să ordoneze, să așeze într-un cadru teoretic (să definească) rezultatele percepțiilor unui obiect asupra căruia se concentrează simțurile.

Actul de cunoaștere apare drept o relație ce unește două entități: **subiectul cunoscător** și **obiectul cunoașterii**. Omul este capabil de producerea cunoștințelor datorită structurilor și funcțiilor psihice apte să genereze noțiuni, idei, cunoștințe care se fixează și sunt ulterior transmise prin utilizarea unui limbaj.

Principalele prevederi ale lingvisticii cognitive sunt prezentate atât în lucrările lingvistilor autohtoni: C. Cincilei, V. Lifari, E. Gheorghiuță, V. Molea, R. Pânzaru, Z. Camenev, T. Babin-Rusu, L. Zbanț, I. Druță, I. Guțu cât și a celor străini A. Vezhbitskaya, D.O. Dobrovolsky, E.S. Kubryakova, J. Lakoff, T. Glushakova. (2004), Karimova R.Kh. (2004), Kindra H.A. (2005), Kovaleva L.V. (2004), Kovshova M.L. (1996), Kusova M.L. (1998), Mansurova G.I. (2006), Ponomareva T.V. (2002), Safina Z.M. (2004), Skitina H.A. (2007), Toropova O.V. (2005).

Lingvistica cognitivă oferă o abordare cognitivă specială pentru identificarea conotației național-culturale a unităților frazeologice. Limbajul este considerat un purtător al proceselor cognitive, un mecanism cognitiv general, un instrument cognitiv, un sistem de semne care joacă un rol în reprezentarea (codarea) și în transformarea informațiilor. Atenția lingviștilor este concentrată de asemenea și asupra legăturii limbii cu cultura și cu mentalitatea națională, a limbii și a conștiinței naționale, a specificului național.

În viziunea lui G. Hofstede, cultura este un sistem de programe mintale, pe care individul și le însușește de-a lungul vieții prin existența sa într-un mediu sociocultural determinat. Individul are însă libertatea de a devia de la aceste programe, reacționând în mod creativ sau distructiv la impulsurile mediului. El dispune, prin urmare, de un cumul de programe mentale, a căror combinație personală formează personalitatea individului. Modul în care individul acționează în diferite situații este determinat de cultură. Conceptul de cultură este văzut, în accepția sa largă, de la acțiunile elevate de îmbogățire și înfrumusețare spirituală până la cele cotidiene legate de funcțiile fundamentale ale organismului uman, de viața sentimentală, de relațiile și interacțiunile dintre indivizi. Cultura este deci programarea colectivă a spiritului, prin care membrii unei grupări sau ai unei categorii de oameni se diferențiază între ei (Gheorghiuță, 2013).

V. Maslova consideră că între limbă și cultură există o legătură reciprocă atât în procese de comunicare, cât și în cele de ontogeneză și filogeneză (Maslova, 2007). Suntem de acord cu

concluzia cercetătoarei ruse, care spune că structura culturii ca sistem semiotic este similară și nu zomorfă structurii limbii.

Interacțiunea dintre limbă și cultură trebuie să fie studiată cu multă precauție, ținându-se cont de faptul că sunt sisteme semiotice diferite, care, însă, au și multe în comun:

- Cultura și limba sunt forme ale conștientului ce reflectă modul în care omul percepe lumea;
- Cultura și limba există în cadrul dialogului între ele;
- Subiectul culturii și limbii întotdeauna este un individ sau societatea;
- Caracterul normativ este o trăsătură comună limbii și culturii.

Științele cognitive nu au reușit până acum să identifice o soluție univocă pentru problema caracterului universal al proceselor cognitive. Cercetările lingviculturologice din ultimul deceniu al secolului XX par să demonstreze concludent influența exercitată de categoriile lingvistice asupra modului de a percepe lumea, asupra modului de a conștientiza coordonatele de timp și spațiu. Concluzionăm că diferențele în perceperea lumii de către reprezentanții diferitelor comunități etnice sunt legate într-o măsură sau alta de diferențele dintre culturile și limbile acestora.

Abordarea cognitivă și antropologică în lingvistică implică identificarea identității etnoculturale a unităților frazeologice. Încercarea de a dezvălui și descrie specificul etnocultural al unităților frazeologice este strâns legată de problemele studierii conștiinței umane, de percepție a lumii (Galimova, 2004).

Potrivit cercetătoarei ruse M. Kovshova „frazologia – prin prisma paradigmei cognitive, este înțeleasă ca - *microtext* - care structurează toată informația cu privire la cunoștințelor culturale ale vorbitorul nativ” (Kovshova, 1996). Cercetătoarea consideră că procesul de interpretare cognitiv-culturală a frazeologiei este multifacetat. „Primul strat este percepția frazeologismului prin prisma cunoștințelor culturale de bază ale unei persoane. Al doilea strat reprezintă corelația imaginii unităților frazeologice cu codurile culturale (antropomorfe, somatice, zoomorfe, artefacte etc.). Cel de-al treilea strat al interpretării cognitiv-culturale a frazeologiei este asociat cu definirea rolului pe care un anumit limbaj îl dobândește în cursul percepției și descrierii lumii; poate fi rolul unui simbol, standard, stereotip etc” (Kovshova, 2002).

O altă cercetătoare rusă V.N. Teliia consideră că „Frazologia permite reflectarea în primul rând a experienței empirice, istorice și culturale a unui colectiv lingvistic asociat cu tradițiile sale culturale” (Teliia, 1996). Analiza unităților frazeologice din perspectivă cognitivă aruncă o lumină asupra logicii etnice care predetermină diferențele dintre imaginile lingvistice culturale naționale și cele universale.

Odată cu dezvoltarea teoriei denominării lingvistice, problema studierii frazeologiei necesită examinare din alte perspective. Cercetătorii sunt interesați de procesul de metaforizare care stă la bază formării unităților frazeologice.

În anii '50 al secolului XX, lingvistul L. Weisgerber a început să examineze metafora ca un mijloc de denominare. Denominarea este rezultatul unui act de vorbire declarativ, întrucât printr-o secvență lingvistică, vorbitorul intenționează să transpună în limbaj o realitate extralingvistică, acționând asupra sistemului de cunoștințe ale interlocutorului (Felecan, 2012). Pe parcursul procesului comunicativ, participanții la interacțiune determină modificări în lumea înconjurătoare. Obiectele realității capătă nume în urma producerii unui act de vorbire/limbaj. Actul de vorbire are următoarea structură:

- a. componenta locuționară(enunțul propriu-zis);
- b. componenta ilocuționară (intenția comunicativă);
- c. componenta perlocuționară (realizarea unor efecte asupra interlocutorului)

În lucrările de specialitate se întâlnesc două tipuri de denominare: primară și secundară. Denominarea secundară poate fi împărțită în două tipuri: denominare neliniară și denominare indirectă (metaforă, metonimie). Lingvистa rusă V. N. Telia distinge în cadrul denominării secundare un al treilea tip cel - frazeologic (Telia, 1977). Tipul frazeologic de denominare reflectă domeniile legate de percepția imaginativă și emoțională mai complicată a lumii. În opinia noastră, nu există nicio diferență fundamentală în aceste clasificări, deoarece modelul de denominare frazeologic este inclus în tipul indirect de denominare. Vom asocia unitățile frazeologice cu conceptul tradițional de denominare indirectă.

Natura nominativă a unităților frazeologice se bazează pe relația dintre subiectului nominator cu obiectul numit. Pentru modelul de denominare indirectă este caracteristic fenomenul polisemiei, deoarece prezența unor semnificații diferite a aceluiași cuvânt duce la apariția metaforelor. Prin urmare, în cuvânt există diferite semnificații și, în funcție de nevoi, de situații, aceste semnificații sunt evidențiate. Popova consideră că „dacă nu ar exista polisemie, atunci limbajul s-ar transforma într-un dispozitiv automat, lipsit de orice expresivitate, orice specific național, orice mișcare, deoarece gândirea umană este în mișcare perpetuă, continuu îmbunătățită și necesită tot mai multe forme materiale ale întruchipării sale” (Popova, 2009).

Începând cu cea de-a doua jumătate a secolului XX-lea, abordarea metaforei ca instrument al funcției cognitive a conștientului a devenit mult mai complexă, prin corelarea cu dimensiunea teoretică, psihologică, creativă, științifică etc. a procesului de cunoaștere umană – mai ales, în sfera de preocupări a cognitivismului (Butiurca, 2015).

Un prim concept asupra căruia ne orientăm atenția este acela de schemă imagistică, direcție de cercetare a științelor cognitive, dezvoltată de G. Lakoff și M. Johnson (1980), potrivit căreia, la baza conținuturilor semantice se află experiența. Pentru o configurare mai temeinică a noțiunii de schemă imagistică, inventariem, după sugestia lui V. Evans și M. Green (2006), proprietățile acesteia. Atenția noastră se îndreaptă în special spre rolul schemei imagistice în creația metaforică prin proiecția de la sursă la țintă sau de la fizic spre psihic după modelul semanticii cognitive, expresiile metaforice reflectând mai degrabă modul în care conceptualizăm sau experimentăm trăirile noastre emoționale, decât felul în care vorbim despre ele.

O atenție aparte este acordată metaforei „convenționale“. În exemplificarea rolului pe care îl au metaforele convenționale în vorbirea cotidiană, lingviștii cognitiști se bazează pe justificarea prezenței metaforei în sistemul conceptual (sub formă de „concepte metaforice” sau „metafore conceptuale”), iar modalitatea prin care aceasta funcționează se reflectă în vorbirea cotidiană care este o dovadă a modului metaforic în care oamenii gândesc și vorbesc. În viziunea semanticii cognitive, finalitatea metaforei se justifică la un nivel conceptual, anterior limbajului, dar care devine accesibil prin limbaj și implică o corespondență conceptuală între un domeniu țintă și un domeniu sursă.

În cadrul metaforei conceptuale, proiectarea de la sursă la țintă, nu se realizează, însă, în mod arbitrar, ci în conformitate cu unele „constrângeri” ce se regăsesc atât în principiul invarianței cognitive, cât și ierarhia Marelui lanț al ființei. Separarea nivelului conceptual de cel lingvistic în teoriile cognitiviste are drept consecință nașterea dihotomiei: cognitiv versus lingvistic, care, în opinia noastră, nu se justifică.

Problema conceptualizării este un alt aspect analizat în cercetarea noastră și constituie atât un punct de convergență între cele două semantici, în ceea ce privește prezența schemei imagistice, cât și unul care le separă, atâta timp cât demersul lor se orientează în direcții complet diferite. În timp ce în semantica cognitivă rolul schemei imagistice este unul conceptualizator, având un traseu ascendent de la experiența în lume care furnizează substratul pentru schemele imagistice, acestea, la rândul lor, proiectându-se la nivelul conceptual – reprezentational, apoi la cel conceptual – metaforic (pe o traiectorie ascendentă), în semantica integrală, schema imagistică are un rol în designare (și o traiectorie descendentă). Pentru semantica integrală, schema imagistică nu se formează în urma unor experiențe senzoriale recurente captate ca tipare sau în urma contactului cu obiectele în lumea reală, ci se asociază intuitiv unui semnificat ca model ideal sau ca mod-de-a-fi în orientarea acestuia spre desemnarea unor existențe în lume (Bilauca, 2009).

Atenția noastră s-a îndreptat, în special, înspre rolul fundamental ce i se acordă cunoașterii umane în cadrul vorbirii metaforice. Dacă cercetările cognitiviste reduc creația metaforică la o simplă manifestare lingvistică a unor structuri preexistente în sistemul conceptual, pragmaticienii, de cealaltă parte, vizează obținerea unor efecte cognitive, care sunt însă secundare în raport cu finalitatea constitutivă a creativității lingvistice (i.e. creația de semnificați).

Cercetătorii americani G. Lakoff și M. Johnson realizează prima cercetare aprofundată a dimensiunii cognitive ca și a modalităților de actualizare lingvistică a metaforei, eliminând-o din seria tropilor.

G. Lakoff insistă că abilitatea de a crea imagini poetice este doar una dintre caracteristicile metaforei, iar statutul real al acesteia este cu totul altul, metafora fiind instrumentul fundamental de structurare a sistemelor cognitive. Argumentele expuse se bazează pe expresii metaforice, pe care uzajul le-a transformat în metafore comune, realizându-se inversul procesului de metaforizare – demetaforizare. În acest context, teoreticienii iau în considerare trei tipuri de metafore: structurale, orientaționale, ontologice (Butiurca, 2015).

Metaforele structurale sunt înțelese ca intermediari: un concept este structurat metaforic din perspectiva altui concept. Sunt metaforele care definesc, din punct de vedere conceptual, un mecanism în baza căruia gândirea structurează conținuturile abstracte, prin raportarea la structuri parțial identice, la care autorul are acces prin experiența directă. Metaforele orientaționale organizează un set de concepte aflate în relație, mecanismele prin care metaforele orientaționale sunt activate fiind diverse în funcție de criteriul abordat. Metaforele ontologice constituie modalități de a vedea evenimente, emoții, idei ca entități și substanțe: *Virusul este otravă*.

Din punct de vedere structural, metafora presupune existența a două unități distincte care se găsesc în relație de opoziție. În anumite condiții, pe baza unor asociații, această relație de opoziție se neutralizează, astfel rezultând noi relații în planul conținutului între termenul propriu și cel figurat: dacă unui om care vorbește mult și fără rost i se spune că latră, avem de-a face cu neutralizarea opoziției dintre „a latra” și „a vorbi” care, altfel, sunt unități distincte. Deci procesul metaforic are la bază încălcarea raporturilor semantice și sintagmatice de implicație (a latra ↔ câine, a vorbi ↔ om), raporturi pe care E. Coșeriu (1967) le numește solidarități lexicale sau solidarități semantice (Slave, 1991).

În opinia Elenei Faur, metafora este o creație de conținuturi semantice imagistice noi în vorbirea obișnuită care însă nu poate fi realizată fără a apela la substituție, fapt remarcat încă din antichitate de către Aristotel (Faur, 2014).

Tradusă prin prisma extensiunii conceptului, metafora presupune „enumerarea elementelor” care fac posibilă desemnarea unei realități. În lucrările lui Giovanni Battista Vico (1668-1744) care este creatorul modern al filosofiei metaforei a fost demonstrată legătura directă dintre creativitate și gândirea metaforică, care duce la apariția construcțiilor comparative. El consideră că limbajul a fost complet metaforic de la început atunci când omul s-a identificat cu natura. G.Vico consideră că imaginea lumii înconjurătoare devine un instrument important pentru stăpânirea lumii.

Abordarea cognitivă a studiului expresiilor stabile - unități frazeologice, proverbe, zicători - ne permite să considerăm aceste unități de limbaj ca structuri de bază stabile ale conștiinței, care sunt „un indicator sigur al dezvoltării conceptului în sistemul cognitiv al comunității culturale și lingvistice”, din cauza transmiterii și stocării corecte a cunoștințelor omului, experienței acestuia și caracteristicilor culturale ale vorbitorilor nativi (Lapshina, 1998).

Esența cognitivă a frazeologizării este văzută în capacitatea sa de a:

- (a) codifica și păstra cunoștințele;
- (b) transforma și îmbogăți informațiile sursă-inițiale;
- (c) conceptualiza și clasifica limba.

Principalele aspecte ale abordării cognitive a studiului unităților frazeologice

Abordarea cognitivă a limbajului implică studiul rolului factorului uman în limbaj, studiul structurilor de cunoaștere care sunt deținute de vorbitorii nativi ai unei anumite limbi, precum și a modalităților de reprezentare a acestor cunoștințe. Inițial, lingvistica cognitivă a avut ca obiect al cercetării categoriile de cunoaștere și de gândire. În prezent, putem spune că lingvistica cognitivă își focalizează atenția pe următoarele direcții:

1. Studiul proceselor de producție și înțelegere a limbajului natural;
2. Studiul principiilor clasificării limbajului;
3. Studiul tipurilor de structuri conceptuale și corespondențele lor lingvistice;
4. Studiul relațiilor spațiale și a tipurilor de conceptualizare a mișcării în limbaj;
5. Studiul relațiilor metaforice și metonimice în limbaj.

Abordarea cognitivă a studiului metaforei a atras atenția multor cercetători notorii. Printre fondatorii conceptului cognitiv al metaforei se numără filosofi și lingvistii J. Lakoff, M. Johnson, E. Kittay, J. Martin, D. Bickerton, E. McCormack care consideră că este necesar nu numai studierea manifestărilor externe ale limbajului, ci și studierea formelor sale interne.

Unul dintre fundamentele teoriei cognitive a metaforei este viziunea lui J. Lakoff asupra gestaltului lingvistic (schema imagistică). El a pornit de la faptul că „limbajul reflectă modul în care o persoană își imaginează lumea”, de aceea „este necesară o teorie a limbajului care să

reflecte experiența umană” (Lakoff, 1981). Tocmai această teorie a fost dorită să devină teoria gestaltului lingvistic.

Potrivit J. Lakoff, gestaltul este o structură profundă cu care sunt organizate gândurile, cogniția și limbajul. Gestalturile se formează pe baza repetării tiparelor de percepție a lumii reale. Pe baza acestor informații, un obiect nu există în lume, ci există sub forma unui prototip (imagine-tip), adică, în ceea ce privește unitățile frazeologice, se poate spune că imaginea-tip reflectată în unitatea frazeologică se numește prototip. Prototipul este înțeles ca nucleul unei categorii.

Un cunoscut lingvist E. McCormack în lucrarea sa „Teoria cognitivă a metaforei” aduce în discuție problema existenței unor structuri profunde prin care „o comparație a conceptelor semantice este în mare parte incomparabilă și este motivul apariției unei metafore” (McCormack 1990). E. McCormack consideră că metafora este un exemplu al modului în care funcționează procesul cognitiv: „Când sunt privite din interior, metaforele funcționează ca procese cognitive prin care ne adâncim înțelegerea lumii și creăm noi ipoteze. Văzute din exterior, ele funcționează ca intermediari între mintea și cultura umană. Noile metafore schimbă limbajul cotidian pe care îl folosim și, în același timp, schimbă modul în care percepem și înțelegem lumea” (McCormack 1990).

Printre numeroasele teorii ale metaforei, cea mai utilizată „teorie a metaforei conceptuale” cognitivă. A fost formulată pentru prima dată în 1980 în cartea „Metafore cu care trăim”. Teoria metaforei conceptuale consideră metafora ca o operație cognitivă asupra conceptelor și vede în ea un mijloc de conceptualizare, ceea ce face posibilă înțelegerea unei anumite zone a realității în termeni obținuți din experiența din alte domenii. Conform acestei teorii, „transferul” nu este doar un nume cu sensul său nominal nominal, ci o structură conceptuală integrală (gestalt conform lui J. Lakoff, frame potrivit lui M. Minsky). Cu toate acestea, unitățile frazeologice (unități frazeologice) pe care le vom analiza nu pot fi numite „metafore pentru care trăim”.

E. Piirainen (1997) a combinat metodele tradiționale de analiză a unităților frazeologice cu realizările teoriei metaforei conceptuale J. Lakoff și M. Johnson. El menționează că este obișnuit să se distingă „zona de cartografiere metaforică”.

1.6. Modele cognitive ale unităților frazeologice. Stereotipurile elemente de formare a conceptului

Studiul cognitiv al semnificației frazeologice este asociat cu conceptul de model cognitiv, a cărui descriere este bazată pe teoria prototipurilor și a categorizării. Categorisirea constă în

faptul că sensul unui cuvânt și semnificațiile sale formează o categorie care este completată permanent cu noi elemente de vorbire. Categoriile nu sunt înțelese/percepute în sensul clasic, ci în accepție modernă ceea ce presupune că este orice model adecvat de gândire umană descrie cu exactitate toate categoriile noastre - atât concrete/specifice cât și abstracte (Lakoff 1996). Modelele cognitive structurează gândirea și participă la formarea categoriilor și a raționamentului. Astfel, modelele cognitive sunt categorii prototipice în care rolul prototipului este redat de sensul principal al cuvântului, iar conceptul corespunzător formează baza cognitivă. Prototipurile sunt formate sub influența modelelor cognitive.

Cercetătorul rus V.V. Crasnâh (1998) menționează că modelele cognitive structurează spațiul cognitiv în 3 grupuri:

- 1) spațiu cognitiv individual - set structurat de cunoștințe și idei pe care o persoană le deține;
- 2) spațiul cognitiv colectiv - ansamblu structurat de cunoștințe și idei pe care trebuie să le dețină toți indivizii care aparțin unei anumite societăți;
- 3) baza cognitivă – totalitatea cunoștințelor

J. Lakoff (1996) clasifică modelele cognitive în cinci tipuri principale:

- 1) figurativ-schematice;
- 2) propoziționale;
- 3) metaforice;
- 4) metonimice;
- 5) simbolice.

Modelul cognitiv al unei metafore poate avea o structură gestaltă, ale cărui elemente nu pot exista în afara întregului sau sensul nu poate fi deduse din valorile constitutive. În structura gestaltă, există zone SURSĂ și zone ȚINTĂ. În zona SURSĂ și zona ȚINTĂ există un anumit conținut general care constituie baza transferului de sens.

În modelele cognitive este reprezentat generalul, iar în scheme conceptuale particularul. Mulți cercetători recunosc că referirea la conceptul de frame/cadru este una dintre cele mai eficiente tehnici pentru studierea principiilor organizării cunoștințelor într-un sistem lingvistic. Încercările de prezentare a limbajului sub forma unor modele cognitive care ar reprezenta o reflectare mai exactă a realității înconjurătoare.

Conceptul de cadru/ freim ca unitate de stocare a cunoștințelor

Odată cu dezvoltarea și răspândirea curentului lingvistic care promovează necesitatea de a configura „o teorie unitară care să explice aptitudinile și intuițiile lingvistice ale vorbitorilor, modul în care ei și le-au format și le utilizează” (Graur și Wald, 1977) și creșterea interesului pentru dezbaterile privind existența universalilor lingvistice au apărut noi ipoteze de interpretare

a relațiilor dintre cuvinte și realitățile pe care acestea le reprezintă. Printre încercările meritorii de a pune într-o lumină nouă implicațiile raportului expresie-conținut, raport esențial pentru descrierea specificului unităților de limbă se cuvin incluse contribuțiile majore ale lui Ch. Fillmore (1992), gramatica cazurilor și teoria cadrelor semantice, fiecare cu impact semnificativ sau decisiv asupra dezvoltării unor domenii și metode contemporane de investigare precum gramatica construcțiilor, semantica cognitivă, lingvistica corpusului, prelucrarea automată a limbajului natural.

Teoria cadrelor semantice, fondatorul căreia este Fillmore, are menirea de a accentua faptul că descrierea gramaticii și lexicului unei limbi trebuie completată cu „...descrierea „cadrelor” cognitive și de interacțiune prin intermediul căror utilizatorul de limbă își interpretează mediul, își construiește mesajele, înțelege mesajele celorlalți și își dezvoltă sau crează un model interior al lumii sale” (Fillmore 1976). Astfel, teoria cadrelor semantice este un model de interpretare a înțeleșurilor cuvintelor în raport cu schemele conceptuale generate prin contextualizarea experienței de cunoaștere și de interacțiune socială de care dispune vorbitorul. Așadar, teoria cadrelor semantice are ca țintă promovarea unei **teorii a înțelegerii**, interesată de modul în care cunoașterea lumii și a relațiilor dintre indivizi se reflectă dinamic în conștiința și în activitatea lingvistică a protagoniștilor comunicării (Milică, 2012).

Elaborarea unei teorii a înțelegerii nu era cu totul ieșită din tiparele epocii dacă ținem seama că perioada respectivă este caracterizată de interesul pentru cercetările de inteligență artificială. Pentru a putea proiecta teoria și practica operațiilor pe care să le poată îndeplini o mașină, cercetătorii și-au îndreptat atenția spre o mai temeinică cunoaștere a felului în care funcționează mintea umană. Unul din momentele semnificative ale evoluției studiilor de inteligență artificială este apariția eseului *A Framework for Representing Knowledge* (Un cadru de reprezentare a cunoașterii), publicat de Marvin Minsky, unul din fondatorii laboratorului de inteligență artificială de la Massachusetts Institute of Technology (Minsky, 1974).

În lucrarea amintită, Minsky (1974) valorifică noțiunea de cadru (engl. frame), pentru a arăta că mintea umană structurează fluxul de fapte și impresii numit realitate sub forma unor „secvențe (engl. chunks) de gândire, limbaj, memorie și percepție”. Aceste „secvențe” sunt, în realitate, „microlumi” intim conectate prin constelații de noduri și de relații. Așadar, consideră Minsky, „un cadru este o structură de date prin care se reprezintă o situație stereotipică, precum aceea de a te afla în sufragerie sau de a lua parte la petrecerea aniversară a unui copil. De fiecare cadru se atașează mai multe tipuri de informație. O parte din această informație este despre cum se utilizează cadrul. O parte este despre ceea ce urmează să se întâmple. O alta este despre ceea ce e de făcut dacă aceste așteptări sunt înșelate.”

Orice cadru – explică savantul – este format din două tipuri de nivele, superioare (de vârf) și inferioare (de bază). Nivelele superioare ale cadrului sunt fixe și reprezintă aspecte care sunt întotdeauna adevărate despre o situație presupusă, în timp ce nivelele inferioare au mai multe terminale (engl. terminals), definite drept canale (engl. slots) de introducere a unor categorii diferite de date. Fiecărui terminal îi corespunde o categorie de date individualizate prin anumite mărci.

Un ansamblu de cadre înrudite formează un sistem de cadre, efectele oricărui proces important fiind oglindite în schimbările din cadrele unui sistem; aceste schimbări sunt antrenate de categoriile de date din terminale. Acest aspect evidențiază faptul că diverse cadre pot avea în comun aceleași terminale.

Importanța teoriei lui Minsky rezidă în faptul că pune într-o lumină nouă cunoașterea procedurală, adică ansamblul de activități și operații pe care mintea le îndeplinește pentru a asigura ducerea la bun sfârșit a unei sarcini de cunoaștere. Confrunțați cu situații noi, oamenii îmbină și prelucrează cadrele în așa fel încât produsul acestei îmbinări este nou în raport cu modelele de la care s-a pornit.

Pentru exemplificarea considerațiilor teoretice se poate lua ca exemplu o situație relativ familiară: călătoria cu avionul. Activitatea respectivă naște, în mintea celui care a mai trecut printr-o astfel de experiență, o serie de așteptări legate de derularea evenimentului.

Considerațiile lui Marvin Minsky au căpătat continuitate în activitatea științifică a lui Fillmore¹. Operând cu noțiunea de cadru, Fillmore o transpune în centrul propriei teorii despre construcția și înțelegerea faptelor de limbaj natural articulat (Fillmore 1992).

Timp de aproape trei decenii, între 1975 și 2006, reflecțiile marelui lingvist asupra noțiunii de cadru atestă preocuparea constantă pentru interpretarea cât mai cuprinzătoare a relațiilor dintre universul cuvintelor și lumea obiectelor. Trecerea de la definirea cadrelor drept constructe lingvistice, la conceperea acestora ca tipare de cunoaștere este urmărită sintetic de Ungerer & Schmid (1997), care comentează că unul din țelurile teoriei lui Fillmore este acela de a reliefa schemele conceptuale, scenariile cognitive activate, actualizate în cuvinte și enunțuri.

Autorii germani, prin cadru înțeleg „orice sistem de alegeri lingvistice (...) asociate unor elemente prototipice ale situațiilor”. Zece ani mai târziu, același concept era numit un tipar specific și unitar de cunoaștere iar după încă aproape un deceniu, cadrele aveau să fie considerate structuri cognitive, adică fapte de cunoaștere condensate în cuprinderile semantice ale cuvintelor (Ungerer, Schmid, 1997).

Cadrele sunt structuri conceptuale care oferă un context elementelor de interpretare; rolul lor principal în înțelegerea unui text este de a explica modul în care aceste interpretări pot să se

indeparteze chiar și într-o mare măsură de ceea ce exprima textul. Cadrele pot fi introduse în interpretare într-o varietate de moduri. Acestea pot fi direct legate de semnificațiile cuvântului (...), sau pot fi introduse prin modele în faptele desprinse din text” (Gawron, 2008).

Potrivit cercetătorului T.A. van Dyck cadrele sunt organizate în jurul unui concept. Acestea conțin informații de bază, prototipice, care sunt asociate cu un anumit concept (T.A. van Dyck, 1989). În unitățile frazeologice, la fel ca și în metafore, slot-urile unui cadru sunt înlocuite cu un slot-urile din alt cadru. Înlocuirea se înțelege în termenii schemei Sursă - Țintă (Lakoff, 1996).

În continuare vom face referire la trei proprietăți importante ale cadrului. În primul rând, cadrele sunt interconectate și interpenetrate, nu sunt izolate unele de altele. Cadrele se pot intersecta sau au, în terminologia lui M. Minsky, terminale comune. În al doilea rând, ca urmare a primei proprietăți, atenția unei persoane poate fi concentrată pe orice parte a cadrului. A treia proprietate a cadrului este o reprezentare tipizată, mentală a obiectului, stereotipul acestuia.

Astfel, în vorbire, orice element-cadru poate deveni baza procesului de metaforizare. Acest proces este practic nelimitat în orice, cu excepția conținutului sistemului cognitiv al individului, a cărui formare nu este influențată cel puțin de stereotipuri. În plus, cadrul se corelează nu numai cu unitățile frazeologice în ansamblu, ci și cu grupuri tematice individuale, care în lucrarea noastră vor fi prezentate pe tematică „denumirea animalului”. Cadrul unei unități frazeologice separate reflectă cunoașterea stereotipurilor comportamentale, normelor morale, adevărurilor lumești, în plus, consolidează cunoașterea situației de manifestare a acestor adevăruri la nivel comunitar legate de viața de zi cu zi, viața de zi cu zi și lumea observată direct de o persoană (Ivanova, 2002).

Procesul de cunoaștere a lumii este redus la o mișcare de la senzorial la rațional (senzație - percepție - reprezentare - concept), în timp ce conceptul este considerat cel mai înalt stadiu final al cogniției.

Conceptul are o structură certă, deși nu poate fi reprezentat ca o structură rigidă similară cu sensul unui cuvânt. Acest lucru se datorează rolului său dinamic activ în procesul de gândire - funcționează tot timpul, se actualizează în diversele componente și aspecte, se conectează cu alte concepte și se bazează pe ele. Trebuie menționat că conceptele de limbaj sunt concepute prototipic, adică inegal, în conformitate cu principiul centru – periferie. „Activitatea cognitivă necesită o combinație de două principii: stabilitatea structurală și adaptabilitatea flexibilă; conceptul are un centru puternic, stabil, care permite vorbitorilor nativi să distingă cu ușurință semnificațiile prototipice și să le distingă între ele, și o periferie mai amorfă supusă modificării” (Rakhilina, 1998).

Conceptul apare ca rezultat al generalizării unui ansamblu de obiecte particulare atunci când se face abstracție de trăsăturile neesențiale și se stabilesc legăturile și însușirile fundamentale ale obiectelor și ale fenomenelor (Oglindă, 2015). Între concept și sens se atestă un raport neunivoc. Cuvântul, ca unitate lexicală, dezvăluie esența obiectului desemnat, iar conceptul, categorie logică, întrunește un ansamblu de cunoștințe despre un obiect sau fenomen, raportate la unitatea lexicală corespunzătoare. Cuvintele cu înțeles deplin numesc o serie de obiecte sau fenomene reunite într-o clasă în baza unei însușiri dominante. Procesul de generalizare este o condiție necesară atât pentru formarea conceptului, cât și a sensului lexical. Ambele unități – conceptul și cuvântul – generalizează, însă în mod diferit: grație polisemiei, cuvintele marchează însușiri ale diferitelor clase de obiecte ce au proprietăți comune.

Periferia conceptului este cea care determină identitatea națională a unuia sau altui colectiv lingvistic. În lucrarea noastră, periferia conceptului în sine devine obiectul atenției și nu conceptul în sine. Rezultatele unei descrieri a unităților frazeologice din punct de vedere cognitiv aruncă o lumină asupra logicii etnice, care determină diferențele dintre imaginile lingvistice culturale ale lumii.

O altă bază pentru abordarea cadrului poate fi considerată teoria „câmpurilor semantice”. Conform acestei teorii, fiecare cuvânt are un set de structuri semantice, iar sensul cuvântului nu are un statut independent fără interconectarea cu alte cuvinte ale limbii date. Astfel, dacă structurile profunde ale limbajului sunt formate dintr-o combinație de gestalt (cadre), atunci structurile de suprafață acționează ca o combinație de câmpuri semantice. I. Trier și J.I. Weisgerber, T. Babin - Rusu s-au ocupat de descrierea și analiza câmpurilor lexicale și conceptuale, în timp ce credeau că câmpul lexical structurează conceptualul.

Aceste teorii au arătat că materialul lingvistic poate fi vizualizat holistic atât în termeni de exprimare, cât și în planul conținutului. Schemele conceptuale (câmpurile) sunt purtătoarele arhetipurilor și stereotipurilor culturale care determină și schimbă simultan câmpul lexical.

Rezumând cele de mai sus, ajungem la concluzia că în abordarea cognitivă, unitatea de sens nu este un singur sens al cuvântului, ci un câmp semantic organizat sistemic, care este structurat în funcție de gestaltul lingvistic (cadru). Această poziție este importantă pentru studiul nostru, deoarece procesul de metaforizare este înțeles de noi ca fiind transferul sistemelor conceptuale (cadre). În același timp, transferul unor fenomene se realizează în termeni de alte fenomene conform anumitor modele definite pentru o anumită cultură.

Stereotipurile - elemente de formare a conceptului

Dezvăluind conceptul de stereotip, ne bazăm pe istoria acestuia. Pentru prima dată, acest concept a fost introdus în sociologie de W. Lippmann. Potrivit lui Lippmann, stereotipurile sunt

determinate cultural și într-un anumit mod ordonate „imagini ale lumii” în mintea umană, care, pe de o parte, economisesc eforturile unei persoane în perceperea informațiilor complexe, iar pe de altă parte, fixează și păstrează valorile existente, contribuind astfel la un nivel ridicat respectul de sine al persoanei însuși (Lippmann, 2009). Cele mai importante caracteristici ale stereotipurilor de pe vremea lui Lippmann sunt inexactitatea, falsitatea și natura emoțional-evaluativă a acestora.

În lingvistica cognitivă, termenul „stereotip” se referă în primul rând la partea de conținut a limbii și culturii, adică înțeles ca un stereotip mental și corelat cu „ imaginea naivă a lumii”. Imaginea lingvistică a lumii și stereotipul lingvistic sunt corelate în ansamblu și parțial, în timp ce stereotipul lingvistic este înțeles ca o judecată sau mai multe judecăți referitoare la un anumit obiect al lumii extra-lingvistice. Un stereotip este „o reprezentare subiectivă a unui obiect în care există trăsături descriptive și evaluative și care este rezultatul unei interpretări a realității în cadrul modelelor cognitive dezvoltate social” (Bartminsky, 1996).

Din cele de mai sus, se poate concluziona că unitățile frazeologice sunt expresii figurative în care se reflectă vederea stereotipă a unei comunități culturale. Mai mult, în concepția lui Bartminsky, se subliniază în special faptul că aproape orice trăsătură, din punct de vedere logic, poate fi dominantă în stereotip. Prin urmare, orice asociere poate duce la apariția unei unități frazeologice.

Stereotipurile sunt în mod tradițional comparate și corelate cu clișeele în limbaj și vorbire. Astfel, stereotipul poate fi perceput sub forma unui cliseu de vorbire, ale cărui unități sunt fraze stabile, unități frazeologice, proverbe, ziceri, idiome, citate etc. Deci, stereotipul este o reprezentare stabilă a unui anumit fragment din spațiul cultural național (putem spune o imagine conceptuală a lumii), care influențează comportamentul comunicativ și formează un concept. Ca unitate a nivelului mental, profund, reprezentând un anumit tip de cunoștințe, stereotipul trebuie corelat cu una dintre structurile cognitive.

În cercetarea noastră, un stereotip este un concept de taxon care este întotdeauna structurat într-un cadru. Cadrele sunt subiective și, prin urmare, pot defini și descrie ceea ce este „caracteristic” sau tipic într-o societate dată.

1.7. Concluzii la capitolul 1

1.1. Examinarea cercetărilor efectuate de lingviștii din cadrul celor cinci școli lingvistice: rusă, nord-americană, germană, franceză și românească ne permite să concluzionăm că frazeologia s-a conturat ca ramură independentă a lingvisticii. Preocupările științifice ale reprezentanților tuturor școlilor lingvistice rămân a fi foarte diferite. Lingviștii cercetează sistemul frazeologic

din diverse puncte de vedere: modul acestora de formare și funcționare, diversitatea tipurilor de frazeologisme, clasificări structurale și semantice întreprinse, etc.

1.2. Obiectul de studiu al frazeologiei nu este încă bine conturat, unii cercetători considerând toate expresiile stabile de cuvinte parte componentă a frazeologiei. Varietatea terminologică existentă în literatura de specialitate, se datorează diferitor factori, inclusiv celor de traducere dintr-o limbă în alta, care creează incertitudine, iar pe alocuri confuzii. Considerăm unitatea frazeologică „o îmbinare stabilă de cuvinte, constituită din minim două cuvinte care au un sens unitar, frazeologic, obținut în urma unor transferuri semantice, la care au fost supuși componenții pe parcursul dezvoltării istorice a limbii respective”.

1.3. Cu toate că termenul de frazeologism nu este bine și clar definit, criteriile de recunoaștere a unităților frazeologice sunt unanim acceptate: numărul elementelor, gradul de flexibilitate semantică și sintactică a elementelor componente etc.

1.4. Criteriul de bază de delimitare a unităților frazeologice de alte structuri lingvistice cu caracter figurat este cel idiomatic care presupune renovarea semantică a elementelor componente din îmbinarea stabilă de cuvinte.

1.5. Una dintre trăsăturile distincte ale unităților frazeologice este capacitatea acestora de a avea sens frazeologic. Prin „sens frazeologic” înțelegem modalitatea de reprezentare a lumii în conștiința omului, ce se utilizează pentru caracterizarea expresivă și emotivă a ființelor și obiectelor din lumea înconjurătoare. În abordarea cognitivă, sensul frazeologic al unității frazeologice nu este un singur sens al unui cuvânt, ci un câmp semantic organizat sistemic, care este structurat în funcție de un gestalt (cadru) lingvistic.

1.6. Metaforizarea și metonimizarea sunt cele mai importante procese semantice care participă mai frecvent la renovarea semantică a unităților frazeologice.

1.7. Rolul elementului zoomorf în componența unității frazeologice permite dezvăluirea sistemelor simbolice ale culturii națiunii, dezvăluie caracterul său specific de percepție a lumii.

1.8. Identificarea surselor și căilor de transmitere a unităților frazeologice este un demers dificil care prezintă interes pentru diverși cercetători care tratează problema mijloacelor de îmbogățire a vocabularului. Cercetătorii sunt preocupați de stabilirea factorilor creatori de imagini și comparații, precum și de clasificări.

1.9. Abordarea unităților frazeologice prin prisma lingvisticii cognitive ne permite să considerăm aceste unități de limbaj ca structuri de bază, stabile ale conștiinței, care sunt un indicator important al dezvoltării conceptului. Încercarea de a dezvălui și descrie specificul etnocultural al unităților frazeologice este strâns legată de problemele studierii conștiinței umane. Analiza

unităților frazeologice din perspectivă cognitivă face lumină asupra logicii etnice care predetermină diferențele dintre imaginile lingvistice culturale naționale și cele universale.

1.10. Modelele cognitive cu unități frazeologice cu componente zoonime au la bază modelul cognitiv metaforic UMAN - ANIMAL. Sarcina construirii modelelor este de a înțelege mai bine ceea ce este observat. Un model poate fi construit atât pentru fiecare unitate frazeologică, cât și pentru un număr mai mare de unități frazeologice.

2. PARTICULARITĂȚI STRUCTURALE ALE UNITĂȚILOR FRAZEOLOGICE CU COMPONENTE ZONIME

2.1. Observații asupra modelelor lexico-structurale și gramaticale ale unităților frazeologice

Cercetarea frazeologismelor din perspectivă morfologică este deosebit de importantă deoarece permite observarea atât a fenomenelor specifice acestui domeniu (invariabilitatea în funcție de context), cât și a fenomenelor generale, proprii tuturor îmbinărilor de cuvinte (paradigme formale). Caracteristicile gramaticale ale unităților frazeologice au fost studiate cel mai mult de cercetătorii ruși.

Privind aprofundarea categoriilor morfologice ale unităților frazeologice, cercetătorii se împart în două grupe: unii care consideră că, în plan gramatical, unitățile frazeologice nu se deosebesc cu nimic de îmbinările libere de cuvinte (A. M. Veresov, E. I. Ivannikov, P. T. Taranenko etc.) și alții care afirmă că, în comparație cu îmbinările libere de cuvinte, unitățile frazeologice reprezintă, din punct de vedere morfologic, un fenomen specific (V. L. Arhanghelskii, N. M. Șanski ș.a.). Cu toate acestea, majoritatea lingviștilor recunosc însă că unitățile frazeologice au trăsături specifice și în plan gramatical, pentru că orice fenomen de limbă se prezintă ca o îmbinare solidă dintre formă și sens (Colțun, 2000).

Problema clasificării unităților frazeologice a influențat atât aria cercetărilor teoretice cât și a celor aplicative. Astfel, în prezent, în literatura de specialitate se pot întâlni diverse clasificări ale acestora. Chiar dacă lingviștii au folosit diverse criterii de clasificare, totuși, în lingvistica contemporană încă apar probleme controversate privind clasificarea acestora. Cercetătorul român, I. Boroianu, consideră că unitatea frazeologică este un concept lingvistic mult discutat, iar clasificarea acestora încă rămâne a fi o problemă” (Bushnaq, 2008 apud Boroianu, 2008).

În literatura de specialitate engleză întâlnim două tendințe de clasificare a unităților frazeologice engleze: clasice și moderne. Prin tendințe clasice se înțeleg clasificările de debut ale unităților frazeologice. Ele reprezintă un element de referință pentru specialiștii din domeniu, păstrând valoarea teoretică și praxiologică de-a lungul anilor și rămânând în patrimoniul științific al frazeologiei. Tendințele moderne sunt reprezentate de clasificările recente ale frazeologismelor. (Bushnaq, 2008).

Cercetătoarea Ana Vulpe consideră că „frazeologismele pot fi formate din două sau mai multe elemente componente, iar stabilirea componenței frazeologismului este anevoioasă din perspectiva delimitării elementelor componente ale frazeologismului de alte cuvinte. Deseori în limbă există două frazeologisme care se deosebesc prin faptul că unul și același cuvânt într-un frazeologism constituie unul dintre elementele componente, iar altă dată – un element contextual

obligatoriu pentru frazeologism”. În procesul vorbirii între elementele componente ale frazeologismului se pot intercala elemente ale contextului, fapt care nu „deteriorează” componența frazeologismului, întrucât el intră în relații cu alte cuvinte doar ca o unitate percepută integral, nu în părți separate (Vulpe, 2011). De aceea, oriunde ar fi plasate componentele frazeologismului în cadrul textului, granițele lui se conturează clar. Prin urmare, una dintre trăsăturile specifice ale frazeologismului, în calitate de unitate de limbă reproductivă, o constituie componența lui stabilă.

De asemenea cercetătoarea Ana Vulpe consideră că componența unităților frazeologice poate fi stabilită pe două căi:

1. în raport cu variabilitatea și
2. în raport cu capacitatea lui de combinare cu alte elemente lexicale.

În mod special trebuie delimitați componenții facultativi, dar permanenți: (ex.: *a-i rămâne (cuiva) picioarele (pe undeva); a i se lega (cuiva) limba; a arunca cu pietre (în cineva)), de elementele neobligatorii, de altă natură (a nu-l răbda inima (să...); a-și rupe de la gură (ceva); (a spune, a zice, a auzi) vrute și nevrute).*

Uneori unul dintre componenți are un caracter facultativ și poate fi omis în procesul utilizării (ex.: *a băga pe cineva (de viu) în mormânt; a se băga în vorbă (ca măraru-n ciorbă)*), însă e clar că e vorba de unul și același frazeologism. Integritatea lui formală și conținutală nu este știrbită. De aceea, la determinarea componenței unui frazeologism este necesar a se distinge ceea ce este stabil de ceea ce poate varia, așa-numitele frazeologisme primare de cele de gradul doi, precum și a se ține cont de formele de funcționare ale frazeologismului, de diferitele lui variante etc. (Vulpe, 2011).

Lingvистa Ana Vulpe (2011) consideră că frazeologismele pot varia sub următoarele aspecte:

- 1) variază forma unui sau altui component (ex.: *a se pune în curmeziș (sau de-a curmezișul); pestriț la mațe (sau cu mațe pestrițe)*). Aceasta se numește variantă formală. Aici pot fi încadrate toate substituirile fonetice sau ortografice (ex.: *pe aici (sau pe aci, pe ici) ți-e drumul?*);
- 2) variază un component (ex.: *a avea (sau a ține, a fi cu) pâinea (sau pita) și cuțitul*). Acestea se numesc variante lexicale;
- 3) variază atât un component, cât și forma lui (ex.: *a lăsa (sau a arunca, a azvârli) (pe cineva) pe drum (sau pe drumuri)*).

În literatura de specialitate întâlnim și alte clasificări ale unităților frazeologice engleze. Potrivit cercetătorului rus I. Arnold (1996), unitățile frazeologice pot fi clasificate în funcție de rolul pe care îl joacă într-o propoziție, opinie susținută univoc ulterior de lingviștii ruși G.V.

Antrușina, N.N. Morozova. În acest sens putem diferenția unități frazeologice care țin locul unui substantiv: *the root of the trouble*; unui adverb: *to take the bull by the horns*; unui adjectiv: *as good as gold*; unei interjecții: *Well, I never!*

Lingvistul rus I.V. Arnold clasifică frazeologismele în felul următor:

1. unități frazeologice nominale

S+S: *maiden name; brains trust*;

S's+S: *cat's paw; Hobson's choice*;

Spl+S: *ladies' man*;

S+prep+S *the arm of the law*;

S+adj: *knight errant*;

S+și/and+S: *lord and master (husband); all the world and his wife (everybody); rank and file (the ordinary working members of an organization); ways and means (methods of overcoming difficulties)*.

A+S: *green room; high teal*;

S+clauză subordonată/subordinate clause: *ships that pass in the night* (chance acquaintances).

2. unități frazeologice verbale

V+S: *to take advantage*

V+ prep: *to give up*

V+și/and+V: *to pick and choose*

V+(one's)+S+(prep): *to snap one's fingers at*

V+one+S: *to give one the bird (to fire smb.)*

V+clauză subordonată: *to see how the land lies (to discover the state of affairs)*

3. unități frazeologice adjectivale

Adj+și/and+Adj: *high and mighty*

(as)+Adj+as+Subst.: *as old as the hills, as mad as a hatter*

4. **unitățile frazeologice adverbiale** constituie un grup mare care conține multe tipuri de unități, unele dintre ele având un indice de o înaltă frecvență, neutre din punct de vedere stilistic și lipsit de expresivitate, altele însă, fiind expresive:

S+S: *tooth and nail*

Prep+S: *by heart, of course*

Adv+prep+Adj+S: *once in a blue moon*

Prep+N+or+N: *by hook or by crook*

5. **unități frazeologice prepoziționale** construite după modelul prep+S+prep: *in consequence of*. Acest tip de unitate frazeologică este deseori, dar nu în toate cazurile, caracterizată de absența articolului. De exemplu: *by reason of; on the ground of*.

6. **unități frazeologice cu funcție de interjecție** care, de cele mai multe ori, sunt fraze imperative: *Bless (one's) soul! God bless me! Hang it (all)! Take your time!*

Din punct de vedere structural, lingvistul basarabean Gh. Colțun clasifică unitățile frazeologice astfel:

- **unități frazeologice asemănătoare după structură cu îmbinările de cuvinte:** *vorbe de clacă, a purta pe brațe, în amurgul vieții, nici cu vârful acului etc.*

- **unități frazeologice asemănătoare după structură cu propozițiile:** *a-i da borșul în foc, a-i fugi pământul de sub picioare, a nu-l ține cureaua etc.* (Colțun, 2007)

Frazeologismele din prima categorie pot fi divizate la rândul lor în:

Unități frazeologice substantivale;

Unități frazeologice adjectivale;

Unități frazeologice verbale;

Unități frazeologice adverbiale.

În opinia noastră, clasificarea prezentată de Gh. Colțun este valabilă și pentru frazeologismele engleze.

Cercetătorul P. Sfefens (2005) generalizează clasificarea funcțională a lui Ch. Pils, echivalând termenul de unitate frazeologică cu cel de frazeologism. Autorul clasifică unitățile frazeologice după cum urmează:

1. **cuvinte frazeologice**

adverbiale (*occasionally; nothing like; at all*);

nominale (*ups and downs; the White House*);

verbale (*not to work out; to kick the bucket*).

2. **fraze frazeologice** (fraze eliptice (*to disappear*), fraze (*all beginnings are difficult*), proverbe (*the early bird catches the worm*), stereotipuri (*congratulations, happy birthday*), citate (*that which belongs together is now growing together*) (Sfefens, 2005).

O clasificare asemănătoare propune și cercetătorul A. Makkai, care numește aceste îmbinări de cuvinte expresii idiomatice. Autorul clasifică unitățile frazeologice din punct de vedere lexical și semantic.

La rândul lor, lingvistii ruși B. Cneazev, G. Antrușina, N. Morozova clasifică unitățile frazeologice în dependență de gradul de comunicativitate. Acestea pot fi:

- unități frazeologice nominative (*ships that pass in the night*);

- unități frazeologice nominativ-comunicative (*to break the ice – the ice is broken*);
- unități frazeologice care nu sunt nici nominative nici comunicative (cu nucleu interjecție);
- unități frazeologice reprezentate de proverbe și zicători.

Criteriul funcționalității la nivel morfo-sintactic a favorizat definirea, de către Ioana Boroianu, a expresiilor „ca grupări stabile de cuvinte care acoperă totalitatea unei propoziții”, (Boroianu, 2008):

- expresii cu subiectul exprimat, caracterizate prin topica subiectului, de obicei post-pus predicatului (de ex.: *A-l vedea (pe cineva) sfântul sau a-l lua sfântul* „1. a o păți 2. a da peste un noroc neașteptat”);
- expresii cu subiect neexprimat, caracterizate prin semnificație imprecisă, „foarte largă” sau cu valoare nedeterminată, atunci când verbul trimite la persoana a II-a singular (de ex.: *mare cât o zi de post*);
- expresii cu variabilitate verbală, în care recunoaștem folosirea verbului la diferite moduri și timpuri și preferința pentru anumite moduri, mai ales în cadrul expresiilor „cu propoziție subordonată” (de ex.: *a vedea moartea cu ochii* „a trece printr-o mare încercare”);
- expresii cu valoare de propoziții, principale sau secundare, aflate în raport de coordonare sau subordonare (de ex.: *a-și pune (băga, vârî) capul (sănătos, zdravăn, teafăr) sub Evanghelie*);
- expresii cu valoare globală de superlativ, caracterizate prin utilizare largă și invariabilitatea verbului (de ex.: *Parcă-i gura iadului* „adică întuneric beznă, foarte întuneric”);
- expresii propoziții enunțative, exclamative sau interogative (de ex.: *cum va da Dumnezeu!; mai știi păcatul?*).

Această abordare a convocat, prin aplicarea criteriului enunțat mai sus, alături de cel al posibilităților combinatorii și de comutare, puncte de vedere disonante, care au dus la identificarea, de către Eugeniu Coșeriu, sub numele de expresie, a trei clase: „texteme”, „frazeme”, „locuțiuni”, în care se cuprind: propoziții metaforice, sentințe, proverbe, termeni diferiți, în aparență, și nedefiniți.

Tendențe ale unităților frazeologice în limba engleză contemporană

Cele mai multe unități frazeologice sunt construite în jurul unui pivot care este un termen, cel mai adesea de natură nominală, de natură verbală, uneori de natură adjectivală sau adverbială; altele, mai puține la număr, impun scheme, modele de formulare; le vom numi pe primele microstereotipuri („stereo“= solid) și pe celelalte macrostereotipuri.

Unitățile frazeologice oricărei limbi sunt utilizate sub diverse forme și variante, existente în limbă pe parcursul secolelor și sub forme renovate, modificate structural și semantic. Atunci

când unitățile frazeologice sunt folosite fără modificări, ele își realizează funcțiile stilistice uzuale prin intermediul mijloacelor expresive pe care le posedă și urmăresc scopul de a-și exprima atitudinea față de obiecte, însușiri, circumstanțe.

Unitățile frazeologice pot fi utilizate și sub forme modificate atât din punct de vedere structural cât și semantic. Există două tipuri de renovare a frazeologismelor:

- renovări ocazionale;
- renovări individuale.

Renovările ocazionale nu au, de regulă, un caracter inovator, creativ. Ele apar în cadrul sistemului limbii date și se întâlnesc la diferiți scriitori. De exemplu, substituirea unui element component prin alt cuvânt (sinonimic sau nesinonimic), elipsa sau adăugarea unui element component, îmbinarea a două frazeologisme, metaforizarea dublă etc.

De altă natură sunt renovările individuale ale scriitorilor, care nu țin direct de uzul limbii literare. Ele sunt creații proprii, au un colorit individual, țin de maniera de creație a fiecărui scriitor, de talentul lui.

Renovările ocazionale pot fi de două tipuri:

1. Externe sau structurale, ce se referă la modificările gramaticale suferite de componenți:

- a. Schimbarea genului, numărului, cazului la substantiv;
- b. Lărgirea componenței frazeologismelor;
- c. Întrebuințarea lor în forma eliptică,
- d. Schimbarea unui element component printr-un sinonim,
- e. Reînoirea trăsăturilor lexico-gramaticale ale frazeologismelor, păstrând în același timp conținutul și structura,
- f. Simpla substituire a unui element component,
- g. Inversiunea elementelor componente.

2. Interne sau semantice, ce țin de transferurile de sens ale unităților frazeologice. Ele pot fi **complete**, în cazul când sunt puse în contrast cu îmbinările libere omonimice și **parțiale** atunci când un element component se utilizează în același timp și ca element component al unității frazeologice și cu sens lexical propriu.

Renovările semantice sunt create cu ajutorul jocurilor de cuvinte întemeiate pe diverse asemănări de forme. Printre ele putem menționa:

- a. utilizarea unui element component în calitate de replică în cadrul dialogului;
- b. contrapunerea unităților frazeologice cu îmbinările libere de cuvinte omonimice lor;
- c. contrapunerea unei unități frazeologice și a unei îmbinări libere de cuvinte ce au structuri aproximativ asemănătoare;

- d. contrapunerea dintre un frazeologism și un cuvânt,
- e. contrapunerea dintre o unitate frazeologică și o îmbinare de cuvinte, care în același timp poate fi considerată și ca unitate frazeologică, și ca îmbinare liberă de cuvinte;
- f. utilizarea conținutului afectiv al unităților frazeologice, dar nu a unităților frazeologice propriu-zise,
- g. contrapunerea a două unități frazeologice;
- h. contrapunerea a două unități frazeologice, unde prima este completă, iar a doua eliptică;
- i. utilizarea unităților frazeologice în context în care sunt prezente cuvinte din același câmp semantic, din care face parte și un component al expresiei;
- j. alcătuirea diverselor întrebări în baza elementelor componente ale unităților frazeologice, care au în același timp și sens direct, și sens figurat, dând naștere la jocuri de ingeniozitate.

Printre **renovările individuale** putem menționa:

- a. Crearea unităților frazeologice noi prin analogie cu cele existente deja în limbă, ținându-se cont de structura și de elementele componente ale unităților frazeologice tradiționale și păstrându-se în același timp conținutul semantic al expresiilor de la care s-a pornit;
- b. Formarea unităților frazeologice în baza modelelor structurale ale expresiilor, deja existente, având însă sensuri diferite;
- c. Utilizarea unităților frazeologice noi, a inovațiilor frazeologice ale scriitorilor, ce contribuie la individualizarea scriitorului, împropătează opera literară, dându-i un caracter novator.

În lucrarea noastră susținem, în principal, clasificarea unităților frazeologice engleze cu componente zoonime propusă de A.V. Kunin. Printre unitățile frazeologice ale limbii engleze el distinge *formațiuni nominative* și *nominativ-comunicative* (Kunin,1996). Prin formațiuni „nominativ-comunicative” A.V. Kunin înțelege „legătură cu procesul de comunicare”, iar prin formațiuni nominative – expresii care denotă obiecte, fenomene, acțiuni și calități. Astfel, la analiza unităților frazeologice din punct de vedere structural am optat pentru clasificarea acestora în șase grupe: verbale, substantivale, adjectivale, adverbiale, prepoziționale și comunicative.

Analizând din punct de vedere structural inventarul frazeologic selectat (1027 unități frazeologice) din dicționarele de specialitate, am identificat, în funcție de cuvântul-cheie unități frazeologice:

verbale - *act as a guinea pig, back the wrong horse, draw legs on a snake, play the lute to a cow, to paint a dragon and dot in the eyes;*

substantivale - *a cash cow, cat burglar, tiger's head and brain, the sound of a swallow oriole, wolf's heart, dog's lung;*

adjectivale - *as fat as a pig, as gentle as a lamb, as venomous as snakes and scorpions, worse than a dog or pig;*

adverbiale - *by shank's mare, in two shakes of a lamb's tail, spur on the flying horse - at high speed;*

cu structură de propoziție (propoziționale) - *When elephants fight, the grass suffers. Can the sparrow and swallow know the will of the great swan?*

2.1.1. Unități frazeologice verbale

În limba engleză cele mai numeroase sunt unitățile frazeologice verbale. Componenta de bază în aceste unități este verbul. Unitățile frazeologice verbale sunt nominative și nominativ-comunicative. Cele nominative sunt reprezentate de expresii, iar cele nominativ-comunicative sunt reprezentate de fraze și propoziții.

Potrivit lui A.V. Kunin „unitățile frazeologice verbale pot fi reconsiderate complet sau parțial, prin construcții frazeologice motivate sau nemotivate. Principalele tipuri de reconsiderare sunt metafora, metonimia, comparația. Unitățile frazeologice metaforice adesea sunt hiperbolice sau eufemistice. Absența motivării unităților frazeologice este cauzată atât de factori lingvistici, cât și de factori extralingvistici. Majoritatea unităților verbale frazeologice se referă la o persoană, la acțiuni efectuate de o persoană sau la starea în care se află aceasta” (Kunin, 2005).

La rândul lor, unitățile frazeologice verbale sunt împărțite în comparative și necomparative. Unele unități frazeologice verbale necomparative pot deveni reconsiderate complet (nemotivate) sau parțial. Un exemplu de unitate frazeologică verbală complet reconsiderată din limba engleză este: *get on one's (the) high horse sau ride the high horse* „a face pe grozavul/nebunul”. Această unitate frazeologică este complet regândită, deoarece în limba engleza modernă această expresie este percepută ca o unitate frazeologică care nu mai este asociată cu obiceiul soldaților feudali și a conducătorilor de a apărea în public pe cei mai buni și scumpi cai” (Kunin, 2005).

Din punct de vedere structural, unitățile frazeologice verbale necomparative se împart în construcții frazeologice de coordonare și de subordonare.

De exemplu: *to swap horses while crossing a stream* lit., a schimba caii în mijlocul râului, fig. „a schimba caii la vad – a face schimbări majore întrun moment nepotrivit sau periculos;

to take the bull by the horns lit., „a lua taurul de coarne”;

to put the cart before the horse lit., „a pune carul înaintea boiler”;

to buy a pig in a poke - „a cumpara cu ochii închiși, a cumpăra mâța în traistă, sac”;

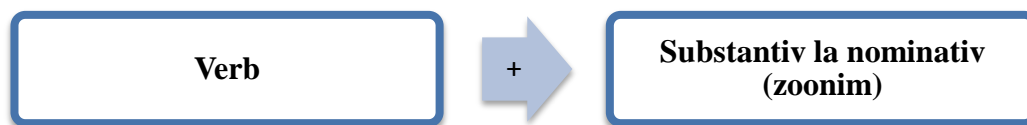
to lead a cat-and-dog life „a trăi ca șoarecele cu pisica, a trăi ca pisica cu câinele”;

to throw to the wolves „a da/întra în gura lupilor”, „a lăsa la voia întâmplării”;
to take/have/hold the wolf by the ears „a nu avea nicio scăpare”;
to kill the goose that laid the golden eggs „a tăia găina/gâsca care face ouă de aur, a-și taia craca de sub picioare”;
to go to the dogs „a ajunge la sapă de lemn, a se duce de râpă”;
to lead (give) someone a dog's life „a face cuiva zile fripte/viața un infern, a-i otrăvi cuiva zilele”;
to nourish a viper in one's bosom „a încălzi o viperă la sân”;
to kill two birds with one stone „a împușca doi iepuri dintr-o lovitură”;
to hit the bird in the eye „a nimeri drept în țintă”;
to give smb. the bird „a fluiera/a huidui un actor”;
to keep the bird in one's bosom a rămâne fidel etc.

De exemplu, *He threw his partner to the wolves by exposing his involvement in the scandal.*

Cel mai numeros grup de unități frazeologice verbale cu componente zoonime este reprezentat de modelul structural:

„Verb + substantiv la nominativ (zoonim)”.

De exemplu: *to cry wolf* - a striga lupul (a ridica alarmă falsă);

to play possum - a o face pe mortul în popușoi;

to show the bull horn - a-și arăta coarnele (a opune rezistență);

to shoot (throw) the bull amer. sl. a îndruga verzi și uscate - a vorbi fără rost.

Ex. Let's get together sometime and shoot the bull. I don't have time to stand around shooting the crap with these jerks (McGraw-Hill's Dictionary of American Slang and Colloquial Expressions).

Ex. The change is needed because "cry wolf" calls cost personnel time that could better be spent on actual crime, police Capt. Beto Balderrama said (The Journal Record).

"This sort of crying wolf is part of the reason I think a lot of working-class white voters are tuning out Democratic politicians — and ignoring their (otherwise valid) criticisms of Trump" (New York Magazine).

Acest model structural este reprezentat de mai multe subgrupuri obținute prin extinderea unui component. De exemplu:

1. un subgrup

De exemplu: *not to have a (dogs) chance* – lit. „a nu avea nicio șansă” etc.

There isn't a dog's chance that they'll convict him — he's too rich and powerful!

2. al doilea subgrup, atât verbul-predicat, cât și substantivul sunt extinse: *Not to know B from a bull's foot* etc.

3. al treilea subgrup

De exemplu: *to talk gold turkey* (amer.) „a spune verde în ochi”; *to run the wrong hare, to ride the black donkey, to chase the wild goose, play the sedulous ape* „a face pe clovnul, a face pe nebunul, a imita pe alții”.

De exemplu: *He had been trying to quit smoking since a year but couldn't, so he decided to go cold turkey* (*Theidioms.com*).

Referirea la zoonim în aceste subgrupuri structurale poate fi exprimată nu numai printr-un adjectiv, ci și printr-un substantiv la forma posesivă. În acest caz, avem următoarele modele de structuri:

De exemplu: *to sow dragon's teeth;*

to find a mare's nest;

to lead a dog's life;

to kiss the hare's foot.

De exemplu:

A: "Why did you invite Joe, my sworn enemy, to this party?"

B: "Listen, if I had known that I would be sowing dragon's teeth by inviting Joe, I never would have done it!"

De exemplu: *That Joey Chestnut eats like he's been kissing the hare's foot for weeks.*

Următorul model structural este:

De exemplu: *to take a bear by the tooth* - a se vâri singur în gura lupului, a te lega la cap fără să te doară, a-și băga capul sănătos sub evanghelie;

to take the bull by the horns – a lua taurul de coarne;

to take the wolf by the ears - a nu avea nicio scăpare;

to hit the bird in the eye - a lovi/nimeri drept în țintă;

De exemplu: “*But, as it is, we have the wolf by the ear, and we can neither hold him nor safely let him go. Justice is in one scale, and self-preservation in the other*” (Thomas Jefferson către John Holmes, Monticello, 22 April 1820).

Pentru unitățile frazeologice verbale comparative din limba engleză este caracteristic următorul model structural:

De exemplu: *to die like a dog* - a muri ca un câine;

to blush like a dog - a nu roși deloc;

to be sick as a dog - a fi foarte bolnav;

to breed like rabbits - a se înmulți ca iepurii;

to swell like a turkey-cock - a se umfla în pene ca un cucuș;

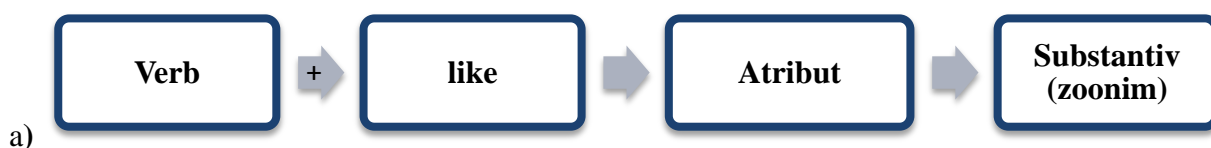
to eat like a bird - a ciuguli ca o păsărică - a mânca foarte puțin,

to fight like a lion – a se lupta ca un leu;

to swim like a duck - a înota ca o rățușcă;

to swim like a fish - a înota ca un pește.

Acest model structural al unităților frazeologice verbale comparative pot avea mai multe subtipuri (Banu, 2020):

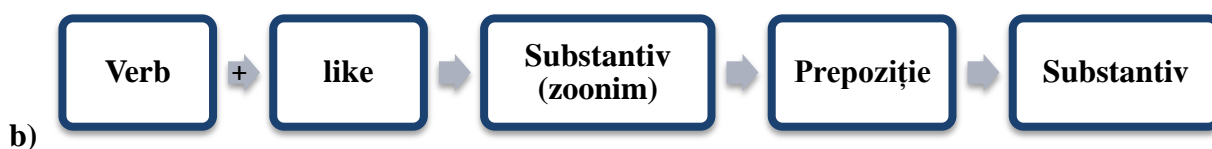

De exemplu: *to stare like a stuck pig* - a se uita ca boul la poarta nouă;

to grin like a Cheshire cat - a râde în gura mare;

to fight like kilkeny cats - a se lupta pe viață și pe moarte,
a se bate până zboară penele.

De exemplu. *I knew he had a prank planned for April Fools' Day when he arrived at work grinning like a Cheshire cat* (Lewis Carroll's *Alice's Adventures in Wonderland*).

De exemplu: *to be caught like a rat in a trap* - a nimeri ca șoarecele în capcana;

to die like a rat in a hole - a muri ca un câine;

to lead like a lamb to the slaughter – ca mielul la abator.

Primul component al unităților frazeologice verbale comparative este prezentat în limba engleză, de regulă, prin verbe monosilabice care denumesc anumite acțiuni ale unei persoane, cum ar fi *to grin* „a zâmbi”, *to blush* „a roși”, *to die* „a muri”, *to stare* „a se uita, a se holba”, *to bleed* „a sângera”, *to swell* „a se îmbufna”, *to drink* „a bea”, *to swim* „a înota”.

Unitățile frazeologice verbale comparative din limba engleză se caracterizează printr-o semantică evaluativă pronunțată. Pe baza caracteristicilor lor semantice, A. V. Kunin (2005) împarte verbele din aceste unități frazeologice în trei grupuri:

- 1) verbe cu conotație negativă: *to hate, to lie, to swear*;
- 2) verbe cu conotație pozitivă: *to fit, to get*;
- 3) verbe cu sens neutru: *to drink, to eat, to feel, to follow, to look, to run, to sleep, to speak, to spread, to spring up, to swim, to talk, to treat, to work*.

Din numărul total de unități frazeologice cu componente zoonime analizate 50% au conotație negativă, 15% au o conotație pozitivă, iar 35% sunt neutre. În unitățile frazeologice cu componente zoonime cu conotație negativă și pozitivă al doilea component, de regulă, îndeplinește funcția de întărire a acestei evaluări, de exemplu: *swear like a fishwife* – *înjură de mama focului* (Banu, 2020).

Cele mai numeroase unități frazeologice cu componente zoonime sunt cu sens neutru. În aceste unități frazeologice, al doilea component îndeplinește funcția de clarificare a sensului, oferind întregii unități frazeologice o valoare evaluativă.

De exemplu: *to work like a horse* - a lucra ca un cal;

to stick like a leech – ca o lipitoare, a se ține ca scaiul;

to eat like a wolf – a avea o foame de lup;

to fight like a lion - a se lupta ca un leu.

În astfel de unități frazeologice, al doilea component este reprezentat de numele animalelor (*dog, leech, pig, wolf, lion, horse*), ale căror acțiuni reale sau imaginare au stat la baza transformărilor comparative utilizate în relație cu oamenii” (Banu, 2020).

Cel de-al doilea component al unităților frazeologice comparative verbale poate fi exprimat și prin nume de *păsări, pești, insecte*.

De exemplu: *to drink like a fish* - a bea fără măsură;
to die like flies - a muri ca muștele;
to blow like a grampus - a răsufla cu greu;
to sing like a nightingale – a cânta ca o privighetoare;
to swim like a fish – a înota ca un pește;
to chatter like a magpie – a trâncăni ca o moară stricată.

De exemplu: *No wonder my phone bills are so high when my daughter talks to her friends she chatters like a magpie for hours.*

De exemplu: "She had got the start, and kept it, but at the expense, for the time, of her power of utterance; for when she came in presence of the Doctor, she stood blowing like a grampus, her loose toy flying back from her face, making the most violent effort to speak, but without the power of uttering a single intelligible word".

Majoritatea covârșitoare a unităților frazeologice verbale comparative sunt reprezentate de structura:

Uneori, al treilea component nu este un singur lexem, ci o combinație de două lexeme.

De exemplu: *to agree like cats and dogs* - a trăi ca câinile cu pisica,
to take to smth. like a duck to water - a se simți ca peștele în apă.

Menționăm că în rezultatul cercetării noastre am constatat că unități frazeologice ce conțin două sau mai multe zoonime se întâlnesc mai rar.

Analizând structura gramaticală a unităților frazeologice verbale comparative observăm că pe primul loc se află verbul. De exemplu: *to sing like a nightingale* - a cânta ca o privighetoare.

Următorul model structural de unități frazeologice cu componente zoonime în limba engleză este:

De exemplu: *to put the bee on, get the monkey off;*
to ride herd on, get the tail down (up) etc.

În acest model structural sunt prezentate verbele cu prepoziții caracteristice limbii engleze, cum ar fi: *put on, get up, ride on*, unde substantivul (zoonim) poate sta între componente.

O versiune mai extinsă a acestui model structural are forma:

De exemplu: *to take the bull by the horns, to put the cat among the canaries, to lead apes in hell, to set cock on hoop etc.*

Aceleași componente ale structurii se întâlnesc în succesiuni diferite. De exemplu:

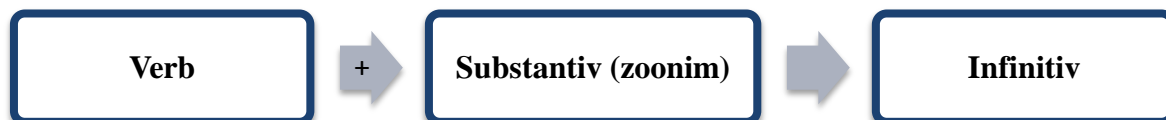
De exemplu: *to put money on a horse, to throw somebody to the lions; to cast pearls before swine, to arouse a nest off hornets etc.*

Alt model structural este reprezentat de construcția în care întreaga unitate frazeologică cu componente zoonime acționează ca predicat:

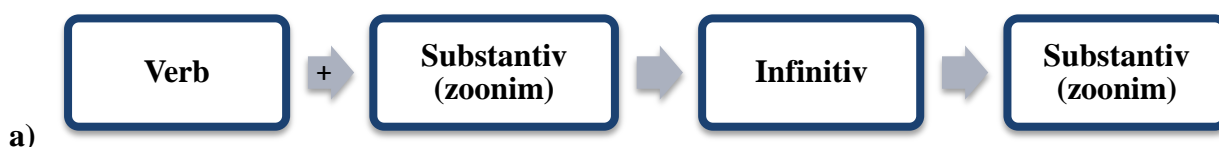
De exemplu: *to chicken out, to clam up, to louse up, to monkey around, to pig out, to wolf down, to snake through etc.*

Urmare a examinării inventarului frazeologic cu componente zoonime a fost identificat încă un model structural foarte răspândit:

De exemplu: *to teach dog to bark – lit. a învăță câinele să latre; to teach fish to swim – lit. a învăța peștele să înoate etc.*

Acest tip structural poate fi, de asemenea, reprezentat de următoarele subtipuri, în care are loc o extensie a unui sau altui component:

De exemplu: *to set the wolf to keep the sheep* – a pune lupul paznic la oi;

to set tortoise to catch a hare – a pune broasca țestoasă să prindă iepurile;

to salt the cow to catch the calf - a impune vaca să prindă vițelul.

De exemplu: *to let flies stick in the wall* - a lăsa muștele să se lipească de tavan;

to teach a pig to play on a flute – a învăța porcul să cânte la flaut.

Analizând unitățile frazeologice cu componente zoonime constatăm de asemenea existența unui număr mare de verbe cu componente zoonime. În Oxford Dictionary sunt menționate în jur de o sută de verbe cu radical afiliat cu nume de animale. Un număr mare de verbe se referă la noțiunea „vânătoare aceluși animal”:

De exemplu: *to seal* –a pleca la vânătoare de foci;

to mouse – a prinde șoareci.

Există un număr mare de verbe cu nume de animale care au alte semnificații decât vânărea aceluși fel de animal. Acestea pot fi împărțite în următoarele grupe:

1. Verbe care descriu comportamentul oamenilor, modul de viață, atitudinea față de ființa umană.

to peacock - a se afișa ostentativ; a se strica ca un păun;

to squirrel away - a agonisi, a pune deoparte, a păstra în rezervă, a acumula (verbul provine din una dintre cele mai notabile caracteristici ale veverițelor - capacitatea lor de a păstra nucile pentru iarnă);

to rabbit on - a se misca rapid; a fugi; a vorbi mult, în special despre chestiuni banale;

to swan - a călători dintr-un loc în alt loc;

to skunk - a învinge (pe cineva) într-un joc sau concurs;

to duck -a ocoli, a se feri de, a căuta să nu dea ochii cu, a se eschiva de la, a căuta să nu facă;

to crow -a se lăuda a se făli, a jubila, a triumfa, (despre copii) a scoate un strigăt sau strigăte de bucurie.

Cel mai mare grup de verbe cu componente zoonime descriu diverse momente din viața omului, după cum urmează:

2. Verbe care descriu acțiuni specifice ființelor umane. Grupul include:

a) alimentație:

to hog - a înghiți fără a mesteca;

to wolf down - a mânca foarte repede, a înfuleca;

to pig out - a mânca mult/o cantitate mare de mâncare.

b) comportament:

to ape, to monkey - a imita comportamentul sau maniera cuiva sau ceva, în special într-un mod absurd sau de neconceput; a se comporta într-un mod stupid sau jucăuș.

c) A repeta ceva monoton, a studia fără înțelegere:

to parrot (to cuckoo) - a repeta mecanic.

În acest grup se pot găsi verbe pe care se bazează semnificații adiacente.

De exemplu, verbul *to beaver away* înseamnă a lucra neobosit, precum castorii care sunt cunoscuți pentru construirea digurilor, canalelor. *To ferret out* înseamnă a răzbi la fel de simțitor a mirosului este o caracteristică tipică a dihorului. La rândul său verb *to chicken out* înseamnă să-ți fie frică de ceva așa cum este puiul foarte mic și foarte lipsit de apărare.

3. Verbe care descriu sferele profesionale ale vieții:

Verbul *to bull* are semnificația „a cumpăra acțiuni în speranța de a le vinde mai târziu la un preț mai mare”. Dacă se face o paralelă cu tauri luptători, aceste animale au un anumit grad de agresivitate, energie, forță, rezistență și intelect.

Verbul *to bull* este adesea contrastat cu verbul *to bear* - pentru a prognoza că prețurile, stocurile sau mărfurile vor scădea, în special pentru a vinde acțiunile care speră să le cumpere mai târziu la un preț mai mic. Se presupune că provine dintr-un avertisment al proverbului „nu vinde pielea ursului înainte să-l prinzi”.

Verbul *to kite* semnifică „a scrie sau a folosi (un cec, o factură sau o primire) în mod fraudulos”. Acesta este, de asemenea, un termen informal care se referă la îndatoririle financiare.

Verbul *to crab* semnifică a fi veșnic nemulțumit, a se plânge mereu. Iar verbul *to bat* se folosește în sport, cum ar fi baseball-ul.

4. Verbele care arată acțiunea de urmărire:

De exemplu: to bug - a instala microfoane ascunse pentru a supraveghea în secret;

to dog - a merge/ a călca pe urme, a urmări, a nu lăsa în pace;

to hound - a persecuta, a urmări;

to fish - a umbla după ceva, a căuta să obțină ceva.

5. Verbe cu sens de înșelăciune, intimidare:

De exemplu: to buffalo - a depăși sau a intimida (pe cineva);

to pigeon - a trișa, înșela (la joc);

to fox - a păcăli sau a deruta pe cineva.

6. Verbe cu sens de lașitate, incertitudine, încetineală:

De exemplu: to crane - a ezita în trecerea dificultăților;

to quail - a tremura de frică, a fi descurajat;

to turtle (to snail, to slug) - a se mișca încet.

În concluzie, constatăm că majoritatea cercetătorilor susțin că în toate limbile unitățile frazeologice verbale sunt cele mai numeroase straturi ale fondului frazeologic. Prezența numărului mare de unități frazeologice verbale se datorează verbului, care joacă un rol excepțional, fiind centrul semantic și gramatical al vorbirii.

Unitățile frazeologice verbale cu componente zoonime sunt reprezentate de diverse modele structurale. După numărul de componente, acestea pot fi structuri alcătuite din două componente (binare) și din mai multe componente. Toate unitățile frazeologice verbale au o trăsătură comună – denotă o acțiune sau stare.

După cum se poate observa din materialul analizat, majoritatea covârșitoare a unităților frazeologice verbale cu componente zoonime se referă la oameni, caracterizând aspectul fizic și/sau calitățile interne ale lor.

2.1.2. Unități frazeologice substantivale

Alt grup de unități frazeologice cu componente zoonime foarte numeros și răspândit în limba engleză îl formează unitățile frazeologice substantivale. În structura acestora, elementul principal îl constituie substantivul, de care depind celelalte componente ale unității frazeologice.

De exemplu: God's ape, Hairy ape, an egregious ass, Balaam's ass, an eager beaver, a busy bee, broken bull, crow's foot, fly on the coach-wheel, lucky dog, the black dog etc.

Ex. The images of animals, plants, and geometric shapes each stretch dozens or hundreds of meters across the desert floor, and some require a bird's-eye view to fully appreciate.

În literatura de specialitate sunt cunoscute două categorii de unități frazeologice substantivale:

1. frazeme, adică unități frazeologice asemănătoare după structură cu îmbinările de cuvinte (Colțun, 2007);
2. unități frazeologice nominativ-predicative (Kunin, 1970).

Unitățile frazeologice substantivale cu structura de îmbinare de cuvinte (frazemele) se împart în două categorii:

- a. cu structură subordonată;
- b. cu structură coordonată.

Frazemele cu structură subordonată se utilizează, cel mai des, cu prepozițiile: *at, between, for, from, in, of on, out, to, with, within, with.*

De exemplu: *neither hawk nor buzzard – nici câine, nici ogar;*

an ass between two bundles of hay - măgarul lui Buridan;

An ass in a lion's skin – măgar în piele de leu;

From jackass to jackass – din noapte până în noapte;

Swarm of bee - babilonie, învălmășeală mare;

Like a bee in a bottle - sunet monoton îndelungat, trăncăneală monotonă;

The dogs of war - câinii războiului, ororile războiului;

A snake in the grass – dușman ascuns.

De exemplu: *"I wouldn't rest my main dependence on the Hielandmen - hawks will not pick out hawks' eyes. They may quarrel among themselves but they are sure to join against a civilized talk". (W. Scott "Rob Roy", ch. XXX).*

De exemplu: *Beware the Dogs of War: Is the American Empire on the Verge of Collapse? by John W. Whitehead.*

De exemplu: *Not only does matriarch Dorothy (Sherry Dee Allen) have to contend with sudden widowhood, but she's also faced with church committee harpy Ozella Meeks (Kitty Reel) sticking her nose in the family business, Dewey's snake-in-the-grass brother (John Hammons) making a grab for her house, and two grown daughters (Kylene Booher and Jennifer Bryant) reliving their childhood rivalry (The Chattanooga Times Free Press).*

Frazemele substantivale cu structura coordonată sunt mai puțin întâlnite în limba engleză. Cu toate acestea în inventarul frazeologic analizat au fost identificate exemplele:

cat and mouse - „pisică și șoarece”;

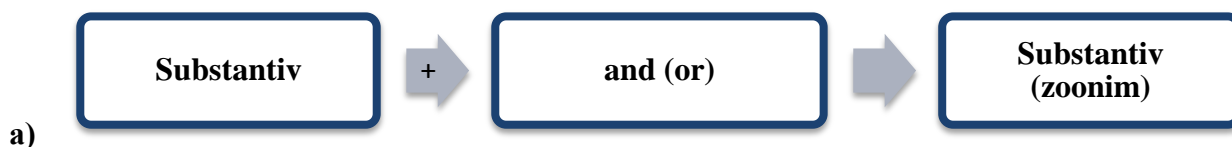
horse and foot - „din toate puterile”;

a man or a mouse - totul sau nimic.

Aceste unități conțin conjuncțiile **and** sau **or**.

Din punct de vedere al numărului de elemente componente, unitățile frazeologice substantivale sunt divizate în două grupe: frazeologisme substantivale alcătuite din două elemente și frazeologisme substantivale alcătuite din trei și mai multe elemente (Banu, 2020).

Unitățile frazeologice substantivale cu două elemente sunt reprezentate de două tipuri structurale:

De exemplu: *cat and mouse* „de-a șoarecele cu pisica”;

horse and foot - din toate puterile, din răputeri etc.

De exemplu: *neither peacock nor sparrow* – *nici pește nici plătică*;

neither hawk nor buzzard - *nici cal nici măgar*.

Unitățile frazeologice substantivale cu trei și mai multe elemente sunt reprezentate de următoarele modele structurale:

De exemplu: *half an horse and half an alligator* - *nici cal nici măgar, nici câine nici ogar* etc.

De exemplu: *neither fish, nor good red herring* – *nici cal nici măgar*,

De exemplu: *neither fish, flesh nor fowl* „*nici cal nici măgar*”.

Funcțiile sintactice ale unităților frazeologice substantivale coincid cu funcțiile sintactice ale substantivelor. La fel ca substantivele, acestea pot îndeplini următoarele funcții într-o propoziție: subiect, nume predicativ, atribut.

În limba engleză se întâlnesc frecvent unități frazeologice substantivale de felul:

De exemplu: *snake's dance*;

snake's juice;

sheep's head;

monkeys trick;

lion's skin;

the lion's share etc.

De exemplu: *The environmental research department received the lion's share of funding from the public* (Theidioms.com).

Pe locul doi în limba engleză ca frecvență a utilizării se situează unitățile frazeologice substantivale cu structura:

De exemplu: *a black sheep* - oia neagră a familiei;

poor snake – un om sărman;

lucky dog – norocos, fericit;

a jolly dog – om glumeț, poznaș, șugubăț;

the black dog – melancolie profundă, tristețe, deprimare, decepție;

old fox - vulpe bătrână;

old cat - om morocănos, cicălito, posomorât;

dark horse – candidat mai puțin cunoscut (în cazul alegerilor prezidențiale).

În limba engleză, substantivul este întotdeauna reprezentat la forma posesivă, de exemplu: *snake's*, *sheep's*.

2.1.3. Unități frazeologice adjectivale

Frazeologismele adjectivale cu componente zoonime nu au constituit până acum obiectul vreunui studiu amplu. Ele au fost menționate parțial în dicționarele frazeologice, întocmite de lingviștii P.M. Roger, A. Bantaș, L. Levițchi, care nu au urmărit să întocmească clasificări nici la nivel lexico-gramatical, nici la cel tematic, bazându-se exclusiv pe răspândirea și gradul de utilizare ale îmbinărilor de cuvinte organizate într-un ansamblu comparabil.

În articolul „*Модели адъективных фразеологических единиц английского, французского и русского языков (на материале фразеологизмов с компонентом-зоонимом)*” cercetătoarea rusă Maclacova Eugenia face un studiu contrastiv al acestora. Ea subliniază că la delimitarea acestora de alte tipuri de unități frazeologice se cere să se țină cont de:

- 1) identitatea sensurilor;
- 2) identitatea paradigmelor frazeologice;
- 3) funcțiile sintactice.

Deci, ca să se poată vorbi despre unități frazeologice adjectivale, ele trebuie să redea însușiri și calități, să aibă aceleași sau aproximativ aceleași categorii morfologice și funcții sintactice ca și adjectivele propriu-zise.

Toate unitățile frazeologice adjectivale cu componente zoonime analizate au fost clasificate în patru tipuri mari:

- I) care au în componența lor verbul „a avea”;
- II) care conțin în structură verbul „a fi”;
- III) care au ca element de bază un adjectiv;
- IV) care posedă verbe cu diverse semnificații.

Unitățile frazeologice adjectivale cu componente zoonime din limba engleză aparțin unor grupuri tematice diverse (Birtalan, 2014). În funcție de sferile realității obiective la care se referă, unitățile frazeologice adjectivale semnifică:

A. *Abilitate în activitate;*

B. *Atenție sporită;*

C. *Atenție redusă;*

D. *Bogăție.*

Din punct de vedere structural, unitățile frazeologice adjectivale cu componente zoonime din limba engleză pot fi grupate în unități comparative și non-comparative.

Unitățile frazeologice adjectivale cu componente zoonime sunt reprezentate în principal de construcții comparative. După cum a menționat A.V. Kunin „pentru unitățile frazeologice adjectivale, precum și pentru comparații de alte tipuri este caracteristic caracterul bidimensional al semnificației, un element structural se compară cu celălalt”. Asemenea structură semantică o evidențiază ca pe o semnificație frazeologică comparativă.

Unitățile frazeologice adjectivale comparative sunt compuse din două componente aflate, de regulă, în relații de subordonare. Primul element component al unității frazeologice adjectivale este, de obicei, folosit în sensul său referențial. Funcția celui de-al doilea element este de intensificare, de consolidare a semnificației, deoarece denotă gradul de caracterizare exprimat de primul component.

De exemplu: *blind as a beetle - orb ca noaptea;*

as busy as a bee - harnic ca o albină;

as innocent as a dove- nevinovat ca un porumbel/înger;

as cheerful as a lark/ as bold/ as a lion – curajos ca un leu;

as tricky as a monkey – năzbătios ca o maimuță;

as wise as an owl – înțeleaptă ca o bufniță;

as cunning as a fox – vicleană ca o vulpe;
as silly as a goose - prost ca noaptea, cap/creier de găscă;
as obstinate as a donkey - încăpățânat ca un catâr;
as slippery as an eel – alunecos ca un șarpe;
as fat as a pig – gras ca un porc;
as strong as a bull – puternic ca un taur/sănătos tun;
as fleet as a deer - sprintenă ca o căprioară;
as timid as a hare – fricos ca un iepure;
as gaudy as a peacock – mândru ca un păun;
as graceful as a swan – grațioasă ca o lebădă;
as fast as a hare – iute la picior, repede ca un iepure;
as surly as a bear – ursuz ca un urs.

De exemplu: "When the dance ended, they stopped just by the spot where miss Cecwick was sitting. Florence and Dorothy were both dancing, but Jeremy who did not dance was standing by her looking surly as a bear with a sore head"(H. Haggard "The witch's Head").

So big, so strong, yet as graceful as a swan.

Primul element *blind, busy, innocent, bold, tricky, wise, cunning, silly, fat, fleet, slippery, strong, timid, gaudy* constituie elementul de bază al comparației, iar al doilea element (*a swan, a hare, a fox, a peacock*) – „obiectul comparației”. Conjunția *as* îndeplinește funcția de legătură.

Structură unităților frazeologice adjectivale necomparative poate fi atât coordonată, cât și subordonată. Unitățile frazeologice non-comparative în limba engleză se întâlnesc relativ rar.

În limba engleză adjectivul este folosit, de regulă, la gradul pozitiv, iar substantivul la numărul singular. Cu toate acestea, pentru a spori expresivitatea, sunt posibile și unele excepții.

2.1.4. Unități frazeologice adverbiale

Unitățile frazeologice adverbiale reprezintă o parte semnificativă a tezaurului frazeologic al limbii engleze. De regulă, ele exprimă însuri sau caracteristici ale unor acțiuni sau indică circumstanțe spațiale sau temporale ale unor acțiuni și mai rar semnifică diverse cantități, posedă parțial grad de comparație și îndeplinesc funcțiile specifice adverbului. Sunt expresii stabile de cuvinte corelate cu un adverb, având o funcție sintactică de circumstanță, indicând semne ale unui proces, ale unei stări. Unitățile frazeologice adverbiale caracterizează comportamentul unei persoane sau starea sa, iar funcțiile sintactice ale acestora coincid cu funcțiile adverbilor.

Cel mai simplu model structural de unități frazeologice adverbiale în limba engleză este:

De exemplu: *like flies* – ca muștele (multe);

like a bird - ca o pasăre (cu dragă inimă, cu entuziasm);

as a dove – ca un porumbel;

as a mule - ca un catâr.

sau modelul structural:

De exemplu: *off the bat* – imediat;

for the birds – de râsul găinilor/curcilor;

in a bee-line – direct, de-a dreptul etc.

Acest model structural de unități frazeologice adverbiale se întâlnește și în variantă extinsă:

De exemplu: *in the lion's paws* – în ghiarele leului;

on foot horse - pe jos;

in a pig's eye - incredibil;

at a snail's gallop - cu viteza melcului;

on Shank's pony – pe propriile picioare.

Modelul structural „**like** + **substantiv(zoonim)**” de asemenea poate fi extins prin utilizarea participiului primului sau celui de al doilea element, de exemplu:

De exemplu: *like a scalded cat* – a fugi mâncând pământul;

like a drowned rat - ca o găină plouată;

like a skinned rabbit - ca un iepure jupuît etc.

De exemplu: *like fighting cocks* - *turbat de mânie, bătauși ca niște cocoși*;

like a dying duck - *ud learcă, ca o găină plouată etc.*

Destul de frecvent în limba engleză sunt întâlnite și modelele structurale:

De exemplu: *like a bat out of hell* – *a fugi ca din pușcă/a fugi mâncând pământul*;

like a lamb to the slaughter – *ca mielul la abator, supus, umil*;

like a duck to water - *ca peștele în apă*;

like a bull at a gate – *ca boul la poarta nouă*;

like a fly in amber - *sigur, ca muștele în rășină*;

like fish in the sea - *ca peștele în apă*;

like herring in a barrel - *înghesuit ca sardelele*;

like a cat among the pigeons - *ca pisica între porumbei, zgomotos*;

like geese in a common – *libere ca găștile în cârd*.

Acest model structural poate fi extins și prin introducerea unui substantiv la modul posesiv, de exemplu:

De exemplu: *like a wolf in sheep's clothing* - „*ca un lup în piele de oaie*”;

like water of duck's back - *a ieși ca gâsca din apă*.

și prin introducerea unui adjectiv, de exemplu:

De exemplu: *like a cat in a strange garret* – *a nu fi în apele sale*;

like a cat in hot bricks - *a nu fi în apele sale*;

like a hen on hot griddle – *nervos, fără astâmpăr, agitat*;

like a bull in a China shop – *ca boul la poarta nouă*;

like a bear with a sore head - *furios etc.*

Următorul model structural de unități frazeologice adverbiale cu componente zoonime, identificat este reprezentat de structura:

De exemplu: *as briskly as a bee* – frământat, agitat, preocupat
as slippery as an eel - N-a fost chip să!, nu i-a mers!
as gaudy as a peacock - înfumurat ca un păun;
as proud as a peacock - mândru ca un păun;
as lithe as a panther - grațioasă ca o panteră.

Există și alte modele structurale, însă numărul de exemple care le ilustrează este foarte mic. Iată câteva dintre acestea:

De exemplu: *as Buridan's ass between two bundles of hay* – nehotărât, șovăitor, indecis.

De exemplu: *not a cat in hell's chance* - inevitabil.

De exemplu: *like a cat that got the cream* - ca pisica la oala cu smântână etc.

În limba engleză funcția comparativă se realizează de următoarele unități:

a) conjuncția *as*: *as a dove, as a mule*

b) conjuncția *like*: *like flies, like a bird* etc.

Unitățile frazeologice adverbiale cu componente zoonime se situează pe locul patru după numărul de unități frazeologice analizate. În rezultatul analizei efectuate notăm că numărul cel mai mare dintre acestea (aproximativ 50%) exprimă însuri sau caracteristici ale unor acțiuni, urmate de unitățile frazeologice adverbiale care indică circumstanțe spațiale sau temporale (aproximativ 34%). Ponderea cea mai mică este reprezentată de unitățile frazeologice cu componente zoonime care reflectă semnifică diverse cantități, posedă parțial grad de comparație și îndeplinesc funcțiile specifice adverbului (aproximativ 16%). Sunt expresii stabile de cuvinte corelate cu un adverb, având o funcție sintactică de circumstanță, indicând semne ale unui

proces, ale unei stări. Unitățile frazeologice adverbiale caracterizează comportamentul unei persoane sau starea sa, iar funcțiile sintactice ale acestora coincid cu funcțiile adverbilor.

2.2. Unități frazeologice cu structură de propoziție (propozițională)

Unitățile frazeologice cu structură de propoziție (propoziționale), de regulă, aparțin unităților frazeologice comunicative. Unitățile frazeologice comunicative sunt structuri în totalitate predicative și sunt reprezentate de proverbe și zicători. Cum bine se știe, proverbul este o învățătură morală populară, născută din experiență, exprimată printr-o formulă eliptică sugestivă, de obicei metaforică, ritmică sau rimată; zicală, zicătoare, parimie.

În limba engleză proverbele, din punct de vedere structural, sunt reprezentate de propoziții simple sau compuse. De exemplu:

a) propoziții simple:

De exemplu: An old dog barks not in vain - Când latră un câine bătrân, să ieși afară;

A shy cat makes a proud mouse - când pisica nu-i acasă, șoarecii joacă pe masă;

Dog does not eat dog - Corb la corb nu-si scoate ochii;

Hawks will not pick hawks' eyes - Corb la corb nu-si scoate ochii.

b) propoziții compuse:

De exemplu:

Better an egg today than a hen tomorrow. - Nu da vrabia din mână pe cioara de pe gard;

Better be the head of a dog than the tail of a lion - Decât codaș la oraș mai bine în satul tău fruntaș;

If you run after two hares, you will catch neither – Cine fuge după doi iepuri nu prinde nici unul.

În literatura de specialitate nu face o distincție clară între un proverb și o zicătoare. Zicătorile, ca și proverbele, din punct de vedere structural sunt propoziții. Aceste categorii de unități frazeologice se deosebesc de proverbe pentru că ele nu au o funcție instructivă și evaluativă. Proverbele sunt o expresie a înțelepciunii populare și se caracterizează printr-un grad mai mare de abstractizare decât zicătorile.

Unitățile frazeologice sub formă de propoziții simple, la rândul lor, pot fi împărțite în următoarele tipuri: enunțiative, exclamative și interogative. Propozițiile exclamative sunt mai rar întâlnite printre unitățile frazeologice cu caracter proverbial. Cel mai frecvent întâlnite sunt unitățile frazeologice cu structura de propoziție enunțiativă afirmativă. De exemplu:

The mountain has brought forth a mouse;

The best fish swim near the bottom;
The best fish smell when they are three days old;
To set the tortoise to catch the hare.
To run with the hare and hunt with the hounds.

Mai puțin utilizate sunt propozițiile enunțiative cu conotație negativă, de exemplu:

The leopard cannot change its spots;
A hungry bear does not dance.

Pronumele personal poate îndeplini funcția de subiect într-o propoziție simplă, dacă aceasta poartă caracter negativ. De exemplu:

You cannot flay the same ox twice - Nu poți lua două piei de pe aceeași oaie.

Propozițiile exclamative, la rândul lor, pot fi divizate în:

a) propoziții care exprimă dorința de a efectua o acțiune.

De exemplu: *Love me, love my dog!*

Tell that to the horse marines!

First catch your hare then cook him!

b) propoziții care interzic executarea unei anumite acțiuni, de exemplu:

De exemplu: *Never offer to teach fish to swim!*

Never leave the wolf to keep the sheep!

Never bray at an ass!

Never fry fish till it's caught!

Don't be a goat!

Propozițiile interogative sunt extrem de rar întâlnite.

De exemplu: *Can the leopard change his spots?*

De regulă, propozițiile interogative provenite din proverbe și zicători au o variantă similară a unei propoziții enunțiative. De exemplu: *The leopard cannot change its spots.* Chiar dacă proverbele sau zicătorile sunt reprezentate de propoziții interogative, atunci aceasta este, de obicei, o întrebare retorică.

Unitățile frazeologice cu structura de propoziție compusă sunt reprezentate de propoziții compuse de coordonare și de subordonare. În limba engleză cele mai răspândite sunt unitățile frazeologice cu structura de propoziție compusă de coordonare. De exemplu:

Who keeps company with the wolf, will learn to howl - Dacă intri în haită, trebuie să urli ca lupii.

To one who has lost his way a dog's bark is sweeter- Pentru cel care s-a rătăcit e mai benefic să audă lătratul câinelui decât cântecul/trilul păsărilor.

Unitățile frazeologice verbale cu structură de propoziție sunt cel mai adesea reprezentate de modelul structural „**verb + propoziție subordonată**”. În cadrul unităților frazeologice verbale cu componente zoonime se disting următoarele propoziții:

a) subordonate relative în care, de regulă, apare conjuncția *that*, de exemplu:

It is a silly fish that is caught twice with the same.

It is a poor mouse that has only one hole.

It's a bold mouse that nests in the cat's ear.

b) subordonate cu conjuncții: *after*, *before*, *until* etc. De exemplu: *First catch your hare then cook him..*

De exemplu: "He complained to Fleur that the book dealt with nothing but birds in the bush" (J. Galsworthy).

2.3. Concluzii la capitolul 2

2.1. Problema clasificării unităților frazeologice a influențat atât aria cercetărilor teoretice cât și a celor aplicative. Actualmente, clasificarea acestora încă mai rămâne a fi o problemă. Menționăm că în limba engleză întâlnim două tendințe de clasificare a unităților frazeologice: clasice și moderne.

2.2. Inventarul frazeologic, constituit din 1027 de unități frazeologice cu componente zoonime, selectat din dicționarele frazeologice și explicative ale limbii engleze poate fi clasificat din punct de vedere structural în 5 tipuri de unități frazeologice cu componente zoonime, după cum urmează: verbale, substantivale, adjectivale, adverbiale și propoziționale sau comunicative.

2.3. Unitățile frazeologice verbale reprezintă cele mai numeroase straturi ale fondului frazeologic din toate limbile. Prezența în toate limbile a unui număr mare de unități frazeologice verbale se datorează *verbului* care joacă un rol excepțional. Unitățile frazeologice verbale cu componente zoonime sunt reprezentate de diverse modele structurale. După numărul de componente, acestea pot fi structuri alcătuite din două componente (binare) și cu multiple componente.

2.4. Toate unitățile frazeologice verbale au o trăsătură comună – denotă o acțiune sau stare. După cum se poate observa din materialul analizat, majoritatea copleșitoare a unităților verbale frazeologice cu componente zoonime se referă la o persoană, caracterizând aspectul sau calitățile sale morale.

2.5. Unitățile frazeologice substantivale reprezintă un alt grup de unități frazeologice foarte numeros și răspândit în limba engleză. În structura acestora elementul principal îl constituie substantivul, de care depind celelalte componente ale unității frazeologice. Din punct de vedere al numărului de elemente componente, unitățile frazeologice substantivale sunt divizate în două

grupe: frazeologisme substantivale alcătuite din două elemente și frazeologisme substantivale alcătuite din trei și mai multe elemente.

2.6. Unitățile frazeologice adjectivale cu componente zoonime sunt reprezentate în principal de construcții comparative. Unitățile frazeologice adjectivale au un caracter bidimensional al semnificației și sunt compuse din două componente aflate, de regulă, în relații de subordonare. Primul element component al unității frazeologice adjectivale este, de obicei, folosit cu sensul său referențial. Funcția celui de-al doilea element este de intensificare a semnificației și denotă gradul de caracterizare exprimat de primul component. Din punct de vedere structural, unitățile frazeologice adjectivale în limba engleză sunt grupate în unități comparative și non-comparative.

2.7. Unitățile frazeologice adverbiale reprezintă o parte semnificativă a tezaurului frazeologic al limbii engleze. De regulă, ele exprimă însuri sau caracteristici ale unor acțiuni sau indică circumstanțe spațiale sau temporale ale unor acțiuni și mai rar semnifică diverse cantități, și posedă parțial grad de comparație și îndeplinesc funcțiile specifice adverbului. Unitățile frazeologice adverbiale caracterizează comportamentul unei persoane sau starea sa, iar funcțiile sintactice ale acestora coincid cu funcțiile adverbilor.

2.8. Unitățile frazeologice cu structură de propoziției (propozițională), de regulă, aparțin unităților frazeologice comunicative. Unitățile frazeologice comunicative sunt structuri în totalitate predicative și sunt reprezentate de proverbe și zicători, conțin o învățătură morală populară născută din experiență, exprimată printr-o formulă eliptică sugestivă, de obicei metaforică, ritmică sau rimată; zicală, zicătoare, parimie.

3. ANALIZA PRAGMA - SEMANTICĂ A UNITĂȚILOR FRAZEOLOGICE CU COMPONENTE ZONIME

3.1. Clasificări semantice ale unităților frazeologice

Pluralitatea posibilităților de interpretare și clasificare, care, potrivit principiului obiectivității limbajului consemnat de Eugen Coșeriu, că „numai toate împreună ne pot ajuta [...] ne pot reda obiectul în totalitatea sa, așa cum se prezintă el pentru cunoașterea intuitivă”, au favorizat considerarea, în mod justificat, a frazeologiei ca un domeniu de frontieră situat, de obicei, în preajma altor științe (Coșeriu, 1997). Din numărul impresionant de termeni folosiți de specialiști de-a lungul vremii se desprind câțiva care s-au impus într-o parte sau alta a lumii sau într-o anumită perioadă istorică. Motivele pentru care autorii preferă un anumit termen sunt diverse, cele mai multe reflectând convingeri puternice și puncte de vedere argumentate. Termenul *frazeologie* este răspândit în toate limbile romanice și germanice, cu anumite nuanțe. Dacă în franceză înseamnă **a.** limbaj pompos și vid de sens, **b.** culegere de locuțiuni și **c.** ansamblu de expresii proprii unui limbaj, în limba română, spaniolă și catalană există sensurile **(a)** și **(c)**, iar în italiană **(b)** și **(c)**. În limba engleză găsim doar sensul **(c)**.

Termenul *frazeologism* este folosit în lingvistica germană pentru desemnarea construcțiilor idiomatice caracteristice unei limbi, cu alte cuvinte pentru expresii și locuțiuni. În engleză se adaugă semnificația de „formă de expresie, construcție gramaticală, specifică unei limbi”, având o semnificație uneori deosebită de cea gramaticală sau logică. În limba germană, situația nu diferă foarte mult, „idiomul” desemnând atât limba caracteristică unei zone și/sau unui grup, cât și „expresia idiomatică”. În schimb, în limba rusă termenul idiom se folosește numai în limbajul de specialitate al lingvisticii și desemnează expresii ale căror semnificații nu se deduc din semnificațiile cuvintelor componente.

În toate aceste limbi, știința care se ocupă de studiul idiomului ca și de totalitatea „expresiilor idiomatice” se numește „idiomatică”.

Expresiile idiomatice, locuțiunile, în general construcțiile caracteristice unei limbi poartă numele de „idiotisme”, termen generic pentru anglisme, germanisme, gallicisme, rusisme, hispanisme etc. și sinonim cu „frazeologism”. Termenul este puternic concurat de forma scurtă „idiom”, iar în lingvistica romanică se folosește denumirea „expresie idiomatică”.

Diferențierea dintre idiom și unitatea frazeologică se face cu ajutorul unei caracteristici semantice numită „idiomaticitate”, aceasta însemnând că semnificația generală a idiomului nu corespunde sumei semnificațiilor constituenților. Unele școli (de exemplu, școala americană) apelează pentru delimitări și la defectele transformatoriale ori la polisemie (idiomul trebuind să aibă o pereche literală).

Alături de unitatea frazeologică și idiom/idiotism, în lingvistică (mai ales în cea romanică) se folosește și termenul de „locuțiune”, cu semnificația din latină „expresie, mod de vorbire”. În limbile franceză, română și italiană s-a păstrat termenul cu semnificația „expresie”.

Pentru a avea o imagine de ansamblu asupra domeniului fenomenelor frazeologice, considerăm necesară, pentru început, delimitarea expresiilor de îmbinările libere de cuvinte și indicarea posibilelor clasificări interne. În acest scop, vom apela la schemele de clasificare care au marcat orientarea cercetărilor în domeniu: pentru spațiul de limbă germană, Fleischer (1982) și Burger (1973 și 1982), iar pentru spațiul românesc - Dumistrăcel (1980).

„Modelul Fleischer” reprezintă o privire de ansamblu asupra diversității fenomenelor frazeologice și a cazurilor limită, în timp ce „modelul Burger” explică relația dintre idiom (termen obișnuit al literaturii americane și, până la un punct, vest-europene) și frazeologism (termen curent în literatura germană, sovietică/rusă și, în parte, est-europeană). În frazeologia românească, scopului propus servește cel mai bine „modelul Dumistrăcel”, *delimitarea expresiilor idiomatice și clasificările interne*.

Criteriul „idiomaticității” desemnează proprietatea de a nu se realiza relații semantice regulate între semnificația componentelor unei expresii idiomatice și semnificația generală a acelei expresii. Fleischer determină gradul de idiomatizare prin compararea semnificațiilor componentelor (care constituie frazeologismul) interne expresiei cu semnificațiile externe acesteia. Dacă nici una din componente nu intră în construcția expresiei cu semnificația ei literală, atunci se poate vorbi de un frazeologism complet idiomatice.

Criteriul stabilității (numit în literatura de limbă engleză "frozeness") desemnează proprietatea, conform căreia modificarea structurii semantice sau a numărului de componente lexicale să ducă la pierderea semnificației frazeologice.

Criteriul lexicalizării unităților frazeologice este în legătură cu o altă caracteristică, și anume, proprietatea prin expresiile nu pot fi reproduse după modelele structurale ale limbii asemenea îmbinărilor libere de cuvinte, ci exclusiv ca unități lexicale.

În momentul în care din îmbinarea stabilă dispar una sau mai multe din caracteristicile enunțate (idiomaticitate, stabilitate, lexicalizare), expresia se deplasează dinspre centru spre periferie. Din punctul de vedere al semanticii Fleischer distinge trei grade de idiomatitate: frazeologisme complete, parțiale și deloc idiomatice, pe primele două plasându-le în centru și pe ultima la periferia modelului său.

Interpretate ca „moneme” ce funcționează după anumite reguli gramaticale, care se concretizează în îmbinări „date/pre-formate” de moneme, reprezentate în vorbire într-un „tot”, frazeologismele au fost delimitate de către Harald Bürger după criteriul idiomatității de

idiomuri, iar această perspectivă a condus la înțelegerea frazeologiei „în sens larg” (definită prin stabilitate și polilexicalitate) și „în sens restrâns” (având drept caracteristică componenta idiomatică).

De altfel, din perspectiva acestui ultim criteriu enunțat, denumirea de *frazeologie* este puternic concuroasă de cea de *idiomatică*, mai ales în spațiul lingvistic german și cel englez, unde se întrebunțează, după Gertrud Gréciano, cu accepția de „știință ce studiază expresiile idiomatice sau idiomul”. Considerentele lui Burger asupra frazeologismelor sunt mai diferențiate și decât cele ale lui Fleischer, mai ales din punctul de vedere al semanticii. Și acest lingvist consideră limitele dintre îmbinările stabile și cele mai puțin stabile ca fiind suficient de cursive. Pentru a caracteriza capacitatea de înțelegere a semnificației frazeologice generale, Burger introduce noțiunea de „motivație”.

Când semnificația generală a unei îmbinări de cuvinte nu este clară sau nu poate fi derivată din componentele frazeologismului, îmbinările sunt nemotivate, iar îmbinările complet nemotivate nu sunt idiomatice. Gradul de motivare este invers proporțional cu gradul de idiomatizare: cu cât este mai puțin motivată o îmbinare de cuvinte, cu atât este mai idiomatică. Din acest punct de vedere, unitățile frazeologice se împart în:

- unități frazeologice direct motivate a căror semnificație se înțelege din semnificația componentelor: ele sunt frazeologisme neidiomate;
- unități frazeologice parțial motivate a căror semnificație poate fi dedusă din semnificația cel puțin a unei componente: ele sunt identice cu grupa frazeologismelor parțial idiomatice;
- unități frazeologice motivate metaforic a căror semnificație frazeologică se poate deduce din semnificația literală a componentelor numai atunci când semnificația generală se înțelege în sens figurat;
- unități frazeologice nemotivate a căror semnificație generală nu poate fi dedusă din semnificațiile sumative literale.

Această perspectivă sincronică asupra gradului de motivare - adică interpretarea semantică actuală a unității frazeologice din părțile sale componente - este dublată de o perspectivă diacronică a motivării primare, adică a motivării la momentul formării expresiei. Impresia de idiomatitate este provocată, pe de o parte, de lipsa motivării actuale și, pe de altă parte, de motivarea figurată: ambele criterii se reunesc în specificul semantic și susțin ideea că frazeologismele sunt din punctul de vedere semantic „ceva deosebit”.

Motivarea actuală prezintă pericolul lipsei de obiectivitate, aspectul intuitiv, individual nefiind de neglijat. Astfel se explică și numeroasele remotivări etimologice populare care răspund necesității de claritate pentru vorbitor, de eliminare a opacizării.

Frazeologii, inclusiv cei care s-au ocupat de contrastivitate interlingvistică, s-au văzut puși în situația de a-și construi - în funcție de principiile care serveau cel mai bine demersurilor lor - o grilă de ordonare în care să se regăsească acele criterii care definesc perspectiva semantică.

Consultând contribuțiile lingviștilor Pilz, Fleischer, Burger, Greciano, Dumistrăcel, Hristea am identificat, următoarea clasificare:

1. Idiomaticitate/figurativitate

1.1 Idiomaticitate totală;

1.2 Idiomaticitate parțială;

1.3 Neidiomaticitate.

2. Stabilitate semantică

2.1 Stabilitate prin metaforizare;

2.2 Componente unice;

2.3 Anomalii sintactice;

3. Lexicalizare

4. Reproductibilitate

Referitor la idiomaticitate/figurativitate cercetătorii sunt de acord că domeniul central al frazeologiei este format de expresiile idiomatice, cele neidiomatice ocupând un loc mai puțin important. O expresie este idiomatică atunci când semnificația ei nu rezultă din suma semnificațiilor părților componente, ci numai atunci când acele componente produc în totalitatea lor o semnificație figurată proprie. Altfel spus, semnificațiile interne ale expresiei nu se suprapun cu semnificațiile externe.

Elementele componente ale expresiilor total idiomatice nu mai sunt înțelese în sensul lor propriu, din combinarea lor luând naștere o semnificație nouă, figurată. Gradul de idiomaticitate poate fi uneori atât de mare, încât între sememele expresiei să nu mai existe nicio relație semantică. Doar contextul este cel care diferențiază idiomatismul de îmbinarea liberă de cuvinte. În alte cazuri, expresia idiomatică există în paralel cu îmbinarea liberă de cuvinte.

Expresiile idiomatice cu cel puțin o componentă cu sens literal formează categoria expresiilor parțial idiomatice. Faptul că ele se numără printre expresiile idiomatice se explică astfel: chiar dacă un semem din expresie este înțeles în sensul lui literal, prin combinarea componentelor se creează o nouă semnificație, figurată: *a arunca pe piață - a oferi*.

Determinarea idiomaticității poate fi uneori problematică, mai ales în cazul sememelor cu o semnificație foarte largă, cuprinzătoare, ca în exemplul *cont curent*.

Referitor la stabilitatea lexico-semantică, aceasta este strâns legată de idiomaticitate: prin semnificația figurată a expresiei, odată cu idiomaticitatea, ia naștere și o stabilitate pe plan lexico-semantic. Această stabilitate este urmarea mai ales, a realizării unei unități semantice în forma semnificației figurate, lexicalizate.

Prin substituirea de constituenți frazeologici, sensul figurat al idiomurilor se diminuează până la anularea idiomaticității expresiei. O formă specială de idiomaticitate o prezintă unitățile frazeologice cu componente unice. Problema care se pune aici este cea a idiomaticității acestor unități, din moment ce nu se poate face o comparație între semnificația din interiorul unității și cea externă, câtă vreme componentele nu există în afara unităților. Caracteristica componentelor unice constă în determinarea uneia de către cealaltă.

Și construcțiile frazeologice neidiomatice se caracterizează prin stabilitate. Adeseori ordinea componentelor este fixă, ceea ce le diferențiază de îmbinările libere de cuvinte. Un rol important îl joacă, în acest caz, lexicalizarea: stereotipiile denominative sunt unități de desemnare care induc o semnificație stabilă. Asemenea stereotipii denominative se constituie din perechi de cuvinte, din clișee ale vieții cotidiene, din formule stilistice, din grupe onimice de cuvinte cu caracter frazeologic, din nume proprii.

Referitor la lexicalizare și reproductibilitate

Idiomaticitatea și stabilitatea conduc la lexicalizarea expresiilor, la memorarea lor. Aceasta înseamnă că unitățile frazeologice nu se produc în uzul actual al limbii, ci că ele sunt reproduse, pentru că stau la dispoziția vorbitorului, în formă stabilă, ca unități de sens. Altfel spus, expresiile se comportă precum cuvintele singulare, ceea ce este un aspect esențial în susținerea lexicalizării unităților frazeologice și explică și denumirea, destul de răspândită, de grup stabil de cuvinte.

Cercetătorul român I. Melniciuc a grupat unitățile frazeologice după *tipul de conotație*:
frazeologisme – comparații;
frazeologisme – metafore;
frazeologisme-epitete;
expresii frazeologice.

O atare clasificare propune și de cercetătorul Gh. Colțun, fiind completată cu
frazeologisme-hiperbole;
frazeologisme-personificări;
metonimii;
sinecdoca etc.

Dacă ne referim la clasificarea mai recentă a unităților frazeologice făcută de cercetătorii N. Corlăteanu și I. Melniciuc, după criteriul semantic – unități frazeologice și expresii idiomatice – și, ținând seama doar de ultima (expresii idiomatice), autorii vizați le-au clasificat după proveniența acestora:

idiome istorice;

idiome - profesionalisme, mitologice;

idiome întemeiate pe creații literare, livrești;

idiome caracterologice ș.a.

O îmbinare de două sau mai multe cuvinte este stabilă atunci când:

(1) cuvintele formează o unitate ce nu poate fi explicată întru totul prin regularitățile sintactice și semantice ale îmbinării și când

(2) îmbinarea de cuvinte este folosită de către comunitatea lingvistică asemenea unui lexem.

Cele două criterii se află într-o relație univocă: când se verifică (1), atunci este adevărat și (2), dar nu și invers.

Multiplele discuții în legătură cu perspectiva de cercetare a unităților frazeologice au favorizat, mai ales printr-o interpretare din punctul de vedere al antropologiei culturale, conceperea duală a frazeologiei. Cercetătoare Ioana Boroianu distinge o frazeologie lingvistică, înțeleasă ca „mijloc de expresie a unei colectivități”, și o frazeologie literară, în care sunt incluse „aforisme, vorbe de spirit, îmbinări de cuvinte etc., aparținând unor scriitori, oameni de seamă și care au caracter accidental” (Boroianu, 2008).

Opiniile divergente din studiile de specialitate privitoare la conceptul de unitate frazeologică precum și la clasificarea semantică a acestora se întâlnesc și în legătură cu criteriile aplicate, principial relevante (structural-semantic, pentru primul tip; sintactic, semantic, vizând posibilitatea de realizare a semnificației, și pragmatic pentru al doilea tip; după gradul de contopire semantică și structura gramaticală pentru al treilea tip; semantic pentru ultimul tip), ce permit argumentarea trăsăturilor generale ale frazeologismelor, recunoscute de majoritatea lingviștilor:

- Stabilitatea și unitatea semantică;
- Posibilitatea relativă de înlocuire a cuvintelor și de preluare a rolului sintactic al acestora;
- Necorespunderea cumulului semnificațiilor elementelor din structură cu semnificația generală.

Din punctul de vedere al capacității de descompunere semantică și al posibilității componentelor de a stabili legături, specialiști precum V.V. Vinogradov au identificat;

unități frazeologice concreșcute, caracterizate prin imposibilitatea descompunerii semantice și

unități frazeologice sintactice, cu o semnificație generală independentă de cea a componentelor (de ex.: *a-l vedea pe cineva sfântul* - „*a o păți*”) și definite în opoziție cu unitățile frazeologice, a căror semnificație generală rezultă din sensul elementelor (de ex.: *drept ca lumânarea* - „*foarte drept*”).

Având, așadar, un astfel de obiect de interes, propunem o abordare ce are la bază viziunea coșeriană, potrivit căreia „limba este în mod strict „actualitatea” culturii numai în momentul său inițial și că apoi, constituindu-se în tradiție autonomă, poate continua reflectând fapte de experiență și de cultură „inactuale” [...] majoritatea acelor care aparțin „discursului repetat” (Coșeriu, 1997).

În lucrare ne propunem să analizăm reflectarea universaliiilor mentalului uman prin evaluarea interacțiunii verbale, urmărite prin varietatea și variația limbajului ce reflectă tradiția spiritualității engleze, având ca obiectiv investigarea unităților frazeologice cu componente zoonime.

În tabelul următor (Tab.3.1.) sistematizăm rezultatele obținute în urma cercetării valorii conotative a unor unități frazeologice care conțin zoonime, în care dominantă semantică este cea evaluativă.

Tab.3.1. Conotația evaluativă a unităților frazeologice cu componente zoonime

Zoonim	Conotația dominantă evaluativă	
	pozitivă	negativă
Bird (Pasăre)	<i>Bird of paradise</i> (Pasărea Paradisului), <i>blithe as a bird</i> (jucăușă ca o pasăre), <i>early bird</i> (persoană matinală), <i>bird likes its own nest</i> (fiecare pasăre își iubește cuibul), <i>keep the bird in one's bosom</i> (a arăta dragoste și bunăvoință unui om nerecunoscător), <i>like a bird</i> (ca o pasăre), <i>old bird</i> (babă/moș), <i>wild old bird</i> (pășare răpitoare (de pradă)), <i>a dolly bird</i> (păpușică (despre frumusețea feminină)).	<i>Bird of evil omen</i> (cobe (pasăre cobitoare)), <i>bird of one's own hatching</i> (a și-o face cu mâna lui), <i>bird of pray</i> (pasăre de pradă), <i>get the big bird</i> (a suferi un eșec total), <i>jail bird</i> (ocnaș/pușcăriaș), <i>little bird</i> (puicuța), <i>as free as a bird</i> (liber ca pasărea cerului).
Cat (Pisică)	<i>Cat may grow as fierce as a lion</i> (o persoană mulțumită de sine); <i>cat's meow</i> (pisică nevinovată/ a fi drăgălaș/ buricul pământului); <i>cat with nine lives</i> (pisicile au 9 vieți); <i>fight like a wild cat</i> (a lupta ca o pisică sălbatică); <i>have more lives than a cat</i> (a avea mai multe vieți decât o pisică); <i>like a cat that has had cream</i> (a fi fericit); <i>as</i>	<i>Cat in the pan</i> (renegat/trădător/oare); <i>cat shuts its eyes when stealing cream</i> (oamenii au obiceiul să închidă ochii asupra propriilor lor greșeli); <i>cat's paw</i> (o persoană folosită de o altă persoană pentru a-și atinge un scop/ gură de știucă); <i>Cheshire cat</i> („Motanul Cheshire”/ zâmbet prostesc); <i>fat cat</i> (persoană bogată/ de încredere); <i>flog</i>

	<p><i>lithe as a cat</i> (vioaie ca o pisică); <i>as tame as a cat</i> (bland/ă ca o pisică); <i>as wary as a cat</i> (foarte atentă); <i>watch something as a cat watches a mouse</i> (a pândi pe cineva cum pânđește pisica șoarecele).</p>	<p><i>the cat</i> (a da frâu liber emoțiilor); <i>live under the cat's foot</i> (a fi dominat de cineva); <i>as melancholy as a cat</i> (melancolic/ă ca o pisică); <i>old cat</i> (blestemat; persoană avară etc.); <i>whip the cat</i> (a da frâu liber emoțiilor; a face agitație; a-i reproșa cuiva ceva); <i>be a copy cat</i> (imițător/ a imita pe cineva); <i>the cat among the pigeons</i> (a lăsa pe cineva cu gura căscată; a încinge atmosfera; a agita spiritele); <i>a gay cat</i> (persoană activă/veselă, amic/frate etc).</p>
Dog (Câine)	<p><i>Be like dog and shadow; die dog for one; every dog has its day</i> (norocul fiecăruia este pus deoparte; soarele o să apară și pe strada ta); <i>funny dog</i> (câine distractiv); <i>happy dog</i> (câine fericit); <i>there is life in old dog yet</i> (chiar dacă cineva este în vârstă, acea persoana încă mai poate să facă ceva); <i>top dog</i> (lider/ șef/superior).</p>	<p><i>A dirty dog</i> (javră (despre cineva)/ scârbă/ șmecher); <i>a lame dog</i> (ratat/ ghinionist); <i>dog in the manager</i> („Câinele Grădinarului”/ persoană egoistă/ meschină/ câinoasă la inimă); <i>dog that fetches will carry</i> (persoană care bârfește despre alții va bârfi și despre tine); <i>dumb dog</i> (mut/ câine prost; <i>idle dog</i> (haimana/ trântor/ leneș; <i>lead a dog's life</i> (a duce o viață de câine); <i>miserable dog</i> (câine nenorocit; câine prost; <i>mysterious dog</i> („cal” (în anumite comunități)); <i>rotten dog</i> (împuțit/ stricat); <i>sly dog</i> (hâtru/ șmecher/ vulpe bătrână; <i>surlly dog</i> (posac/ supărăcios/ nesociabil; <i>talk a dog's hind leg off</i> (a plictisi pe cineva cu prea multă vorbă); <i>treat like a dog</i> (a fi tratat ca un câine); <i>wake a sleeping dog</i> (a dezgropa/a atinge un subiect delicat); <i>yellow dog</i> (laș/ persoană dezgustătoare).</p>
Goose (Gâscă)	<p><i>All right on the goose</i> (a avea idei conservatoare; a fi adeptul unui partid; a fi partizanul sclavagismului (în Războiul Civil)); <i>can't say a boo to a goose</i> (a fi nehotărât/ timid).</p>	<p><i>All one's geese are swan</i> (Se crede grozav/ Tot ce are e unic./ Tot ce face e nemaipomenit (în sens ironic)); <i>cooked goose</i> (viață terminată); <i>as silly as a goose</i> (gâscă prostuță/ prost ca noaptea); <i>make a goose of oneself</i> (a fi pus într-o situație stupidă).</p>
Horse (Cal)	<p><i>Strong as a horse</i> (sănătos ca un cal/ puternic ca un cal); <i>willing horse</i> (harnic ca un cal/ docil); <i>work like a horse</i> (a munci din greu/ a munci ca un cal/ ca un bou/ ca un rob); <i>ride the fore horse</i>.</p>	<p><i>A dark horse</i> (oaia neagră); <i>to be on one's high horse</i> (a-și da aere/ a face pe deșteptul); <i>horse laugh</i> (râs zgomotos și grosolan); <i>play horse</i> (a paria la curse de cai; a juca căluțul; a face precum calul; a juca baschet etc).</p>

3.2. Analiza pragma-semantică a unităților frazeologice cu componente zoonime care reflectă lumea interioară a omului

Analiza inventarului frazeologic cu componente zoonime al limbii engleze ne-a permis să constatăm care este structura de conceptualizare a lumii externe și interne a unei persoane și să îl divizăm în următoarele câmpuri frazeologice tematice:

- 1) aspectul unei persoane;
- 2) trăsături ale caracterului unei persoane;
- 3) starea fizică a unei persoane;
- 4) starea psihologică a unei persoane;
- 5) abilitățile mentale ale unei persoane;
- 6) caracteristicile modului de viață, acțiunilor și comportamentului unei persoane;
- 7) reprezentarea relațiilor dintre oameni;
- 8) poziția în societate;
- 9) situația financiară;
- 10) caracteristicile și abilitățile unei persoane.

Conceptul are o structură care poate fi descrisă în termeni de nucleu, zona nucleului și periferie. Nucleul include acele straturi prototipice care au cea mai mare concretizare vizuală, cele mai vii imagini primare. Trăsături mai abstracte formează periferia conceptului. „Statutul periferic al unei anumite trăsături conceptuale nu indică deloc nesemnificația sau nesemnificativitatea sa în câmpul conceptului. Statutul unei trăsături indică măsura îndepărtării sale față de nucleu în termeni de grad de concretizare și claritate a reprezentării figurative” (Popova, Sternin 2001).

Despre orice ființă vie, animal, insectă sau om se spune în general că își are caracterul propriu. Caracterul reprezintă latura inteligentă, conștientă, voluntară a omului și este rezultatul muncii conștiente a acestuia, prin care el a reușit să modifice – să adauge sau să reducă - ceva în temperamentul său, cu ajutorul inteligenței, a sensibilității sau a voinței sale. Caracterul este format din tendințele conștiente ale omului, care gândește, cântărește, care dorește să se remarce în bine sau în rău, el își poate crea un comportament, un mod de manifestare care adeseori vine în contradicție cu temperamentul sau.

Psihologii numesc caracterul o combinație de trăsături de personalitate care îi determină comportamentul. Ca latura relațională a personalității, responsabilă de modul în care oamenii interacționează în cadrul societății, caracterul a fost interpretat ca o pecete sau amprentă ce se imprimă în comportament, ca un mod de a fi al omului, ca o structură psihică complexă prin

intermediul căreia se filtrează cerințele externe și în funcție de care se elaborează reacțiile de răspuns.

Caracterul reprezintă configurația sau structura psihică individuală, relativ stabilă și definitorie pentru om, cu mare valoare adaptativă, deoarece îl pune în contact individual cu realitatea, facilitându-i stabilirea relațiilor, orientarea și comportarea, potrivit specificului individual.

Omul și caracterul său este obiectul de interes intens nu doar al psihologilor, dar și al lingviștilor. În orice limbă, semantica național-culturală a limbii este importantă și interesantă din punctul de vedere al valorilor pe care le reflectă și le transmite din generație în generație. Acestea vizează caracteristici ale naturii, caracterului, economiei și structurii sociale a țării, folclorului, ficțiunii, artei, științei, precum și caracteristici ale istoriei, vieții și obiceiurilor oamenilor. Se poate vorbi despre caracter și mentalitate națională care se acumulează în tradiții, obiceiuri, emoții, formate sub influența diversilor factori, cum ar fi cei geografici, precum și sociali. Caracterul național este un concept complex și contradictoriu și este adesea perceput ca un set-stereotip de calități, trăsături, caracteristici ale unei comunități.

Frazeologismele care descriu trăsăturile de caracter ale unei persoane alcătuiesc un grup semnificativ al câmpului frazeologic „zoomorfisme”. În procesul de analiză a unităților frazeologice cu componente zoonime care descriu lumea interioară a omului ținem să concretizăm cele care alcătuiesc câmpului semantic „trăsături ale caracterului”. Astfel, au fost identificate următoarele concepte:

- 1) trăsături de caracter care reflectă atitudinea omului față de semenii săi;
- 2) trăsături de caracter care reflectă atitudinea omului față de sine;
- 3) trăsături de caracter care reflectă calitățile volitive ale omului;
- 4) trăsături de caracter care reflectă atitudinea unei persoane față de lucruri;
- 5) trăsături care reflectă natura morală a omului;
- 6) trăsături de caracter care reflectă atitudinea unei persoane față de muncă.

Trăsături de caracter care reflectă atitudinea omului față de semenii săi

Grupului de unități frazeologice cu componente zoonime analizat cu paradigma *trăsături de caracter care reflectă atitudinea omului față de semenii săi* îi este specifică situația invariabilă/modelul „Caracterul omului nu poate fi modificat în niciun caz și în nicio împrejurime”. În acest sens prezentăm următoarele exemple:

leopard never changes its spots - lupul păru-și schimbă dar năravul ba;

you can't make a silk purse out of a sow's ear - din coadă de câine nu poți face sită de mătase;

gone coon - un om sfârșit/terminat;

you cannot make a crab walk straight - năravul din fire n-are lecuire.

Observăm că pentru desemnarea atitudinii față de semeni sunt utilizate diverse zoonime și tendința de schimbare este orientată pe schimbarea umană din exterior, unde omul ca obiect al unei transformări dorite este comparat cu obiectele (*you can't make a silk purse out of a sow's ear (din coadă de câine nu poți face sită de mătase)*). Acelor obiecte li se atribuie conotații și trăsături de caracter pozitive. De exemplu, *silk purse* (portofel de mătase), indică importanța acestui obiect pentru englezi. În secolul al XVI-lea portofelele de mătase împodobite cu pietre prețioase erau foarte populare în Anglia.

Eșecul în relațiile omului cu semenii săi este reflectat în exemplul:

you cannot make a crab walk straight - năravul din fire n-are lecuire, lit. nu poți face să meargă un rac (crab) înainte.

Omul se consideră mult mai bun decât „semenii săi” mai mici și, prin urmare, prin analogia dintre el și animal, își oprește adesea atenția asupra caracteristicilor negative ale acestora (animalelor). Expresia latinească „Homo homini lupus est” (Omul este lup pentru om) reflectă ideea că omul este inamicul omului și face referire la ororile de care este capabilă natura umană.

Supărat, crud, dur, iritabil

Desemnarea acestor trăsături poate fi observată în următoarele unități frazeologice:

behave like animals - a se comporta ca un animal;

like a caged/ cornered/ hunted animal - ca o pasăre închisă în colivie);

lower than the animals - mai rău ca un animal;

cross as a bear with a sore head - rău de mama focului;

as angry/ cross/surly as a bear - cu o falcă în cer și una în pământ, supărat foc;

hellcat - femeie arțăgoasă, certăreață;

thick-skinned elephant - om fără inimă;

like a hog in a squall/in storm - supărat;

bristle with anger like a porcupine - a călca cu stângul, a se supăra;

shrewish - certăreț; shrew - femeie rea, scorpie;

pack of wolves - grup de oameni răi;

cock of the school - bătaș);

cock-sparrow - scandalagiu, om certăreț;

cock-a-hoop - îngâmfat, plin de sine).

În paradigma „*Supărat, crud, dur, iritabil*” putem distinge următoarele modele cognitive/invariante:

1. „Fiara, Animal - Om rău”

Conotația figurată de om rău este reflectată în unitățile frazeologice cu componente zoonime prin lexemele: *bear (urs), elephant (elefant), wolf (lup), lion (leu)*. În limba engleză nu este întâlnită nicio comparare a omului cu câinele (*angry as a dog - supărat ca un câine*), deși lexemul *dog (câine)* are și conotație negativă pentru englezi (*doghated, dog-eat-dog, dog-Latin* etc.). Frecvent este întâlnit lexemul *shrew*. Imaginea negativă a animalului este profund întipărită în conștiința englezilor: *shrewtamer, better a Shrew than a Sheep*. Conotația negativă o decodăm și din proverbul *Marriage is honorable, but house-keeping is a Shrew*.

2. „Animal capturat, fiară în captivitate - Om rău”

Comportamentul agresiv, furios al animalului în cușcă/colivie a devenit baza figurativă a unei astfel de unități frazeologice ca *like a caged/cornered/hunted animal*.

De exemplu cocoșul se înțelege prost cu alții cocoși, iar comportamentul bătaș al acestuia este reflectat în următoarele unități frazeologice cu lexemul „*cock*” (*cocoș*): *fighting cock, cock of the school, cock-sparrow, cock-a-hoop*, ceea ce se datorează tradiției americane - luptele de cocoși. În SUA mai frecvent este întâlnit lexemul *rooster*. Acest lucru se datorează faptului ca lexemul „*cock*” în varianta americană a limbii engleze este considerat cuvânt colocvial și este mai puțin utilizat în vorbire, în vederea evitării expresiilor provocatoare cu tentă sexuală.

Natura crudă a omului mai poate fi descrisă și prin modelul cognitiv Furie - Animal, Furie – Restricție a libertății.

Plictisitor, sâcâitor, cicălit

Desemnarea acestor trăsături poate fi observată în următoarele unități frazeologice:

curiosity killed the cat; limpet - curios, d-aia n-are ursul coadă;

stick like a limpet - a se ține din urma cuiva ca un câine, a lipi ca o lipitoare de cineva.

Aproape toate animalele sunt curioase și, în același timp, instinctul lor de autoconservare le înfrânează curiozitatea. De aceea, animalelor pe care le menționăm în aceste unități frazeologice le putem atribui trăsătura de prudent și nu de curios. Curiozitatea amestecată cu sâcâiala, cicălirea nu duce la nimic bun.

Imaginea pisicii în unitatea frazeologică *curiosity killed the cat* nu este aleasă întâmplător: pisicile își pot permite să fie curioase, pentru că se zice că pisica are nouă vieți. În

unitatea frazeologică *stick like a limpet*, caracteristic doar pentru poporul englez, este asocierea conceptului de sâcăială cu cel de lipire, exact așa cum se lipesc moluștele de corali.

Încăpățânat

Această trăsătură poate fi observată în următoarele unități frazeologice cu componente zoonime: *be asinine - prost, încăpățânat; bullheaded - îndărătnic, încăpățânat; dogged (încăpățânat); mulish, as obstinate as a mule (încăpățânat ca un catâr/măgar); pigheaded (încăpățânat).*

Conceptul prototipic al grupului tematic încăpățânat este lexemul *mule* care reflectă prostia. În lumea animalelor, încăpățânarea este direct asociată cu inteligența: cu cât animalul este mai încăpățânat, cu atât este considerat mai inteligent. Spre exemplu, porcii sunt considerați animale inteligente, iar încăpățânarea acestora îi face dificil de dresat. Această trăsătură este exprimată prin lexemul *pigheaded*. Taurul are un cap mare și este un animal puternic care nu cedează cu ușurință nimănui. El este insistent și probabil acest fapt a generat comparația în limba engleză - *bullheaded*. Caracterizând un om perseverent, fără a fi încăpățânat, un englez îl va compara cu un câine:

it's dogged that does it - răbdarea și forța de muncă vor învinge totul.

Bun

Exprimarea bunătății poate fi observată în următoarele unități frazeologice cu componente zoonime:

cuddy as a bear - blând ca un cățeluș;

pussy cat - nevinovat, om bun;

gentle as a lamb - blând ca un miel;

the dove of peace - porumbelul păcii;

halcyon days - zile pașnice; pigeon-livered - blând, blajin; he can't say boo to a goose (blând ca o mieluşea, nu e în stare o muscă să omoare), as harmless as a dove; as innocent as a dove - nevinovat ca un porumbel;

Exemplele de mai sus sunt construite după modelul frazeologic comun „Numele animalului afectuos, bun - persoană afectuoasă, amabilă”.

Imaginile frazeologice din cadrul acestui model cognitiv frazeologic sunt diferite, iar existența unui adjectiv calificativ este obligatorie: *afectuos, amabil, blând*. În limba engleză *mielul* stă la baza metaforizării. Imaginile din unitățile frazeologice sunt marcate etnocultural. În Anglia, creșterea ovinelor a adus întotdeauna un venit bun. Comparând omul blând cu pisica, britanicii folosesc adjectivul *pussy*, a cărui etimologie nu este pe deplin cunoscută.

Porumbelul este considerat un simbol al bunătații. Venerarea porumbelului ca pasăre/simbol al păcii, cel mai probabil provine nu din caracterul, ci din frumusețea lui exterioară. În plus, porumbelul din Biblie este un simbol al veștilor bune. Perechea de porumbei de mulți ani mai reprezintă și un simbol al iubirii și armoniei. În grupul tematic „bun” lexemul *dove* este prototipic. În limba engleză se întâlnesc două lexeme: *dove* și *pigeon*. Lexemul *dove* este menționat în Biblie. În povestea potopului, porumbelul este un mesager care aduce bucurie. În limba engleză, relația pașnică între oameni este exprimată printr-o unitate frazeologică:

halcyon days – zile de pace.

Nesociabil, retras, ursuz

Aceste trăsături poate fi observate în următoarele unități frazeologice cu componente zoonime:

be kittle cattle to shoe - a fi îndărătnic, încăpățânat, nevorbăreț;

desert rat - sihastru, pustnic;

whalebone - afectat, țanțoș;

alone wolf - lup singuratic.

Sensul original al noțiunii *alone wolf (lup singuratic)* este acela de animal sau persoană căreia îi place să acționeze sau lucreze independent de alții. Lup singuratic este considerat acel lup care i-a aruncat fără succes „mănușa” căpeteniei turmei și a fost expulzat pentru asta din turmă.

Când prada devine rară, mai ales în timpul iernii, lupii, de parcă ar fi conștienți de toate avantajele muncii în comun se unesc în turme pentru vânătoare. Lupul care nu face acest lucru e sortit morții. Acest aspect atribuit omului semnifică faptul că e dificil să supraviețuiești singur, în afara societății. Prin urmare, expresia „lup singuratic” sună uneori mai mult a condamnare.

În limba engleză conceptul „lipsă de sociabilitate” este exprimat prin lexemele *mouse*, *whale*, *rat*. În ceea ce privește unitatea frazeologică *cold turkey*, se știe că la baza apariției acesteia a stat expresia *to talk turkey* - a vorbi amabil. În limba engleză contemporană, expresia menționată dispare și este înlocuită din ce în ce mai des de *to talk cold turkey*, ceea ce înseamnă a spune lucrurilor pe nume, a vorbi pe șleau despre evenimente neplăcute. De aceea, actualmente, comunicarea cu o persoană neplăcută este asociată cu curcanul.

Șmecher, șiret

Aceste trăsături sunt exprimate prin intermediul următoarelor expresii: *sly old dog - șmecher; fox (șiret); coon (șmecher); mousetrap (cursă, capcană); downy bird*. Pentru exprimarea șmecheriei în limba engleză se apelează la imaginea zoonimului *mouse* (ex.: *mousetrap – cursă, capcană*).

În limba engleză omul viclean este comparat de asemenea și cu o pasăre care este încă plină de puf *downy bird*, și din care încă nu este clar ce fel de pasăre va deveni la maturitate.

Arțăgos, certăreț, pus pe gâlceavă

Exprimarea acestei trăsături o atestăm în următoarele unități frazeologice cu componente zoonime:

as prickly as a hedgehog, as prickly as a porcupine - înțepat ca un arici); urchin.

Semnificația frazeologică a acestor unități este dată de adjectivul *prickly* (înțepat) și are o atribuție denotativă. Sensul unităților frazeologice menționate este figurat și ideea de arțăgos și certăreț este atribuită unui om care găsește vina în orice și în oricine, jignește pe alții la fel de dureros ca un arici cu spini. Interesant este faptul că în unele opere literare din limba engleză (ex., romanul lui Ch. Dickens „Oliver Twist”) copii arțăgoși sunt numiți cu lexemul *hedgehog* - urchin.

De ex. *I couldn't tell to what extremity such a malicious urchin might have carried his resentment.*

Naiv, credul

Următoarele unități frazeologice cu componente zoonime în limba engleză exprimă naivitatea:

cat's paw - prostănac;

it's a foolish sheep that makes a wolf its confessor.

Aceste unități frazeologice sunt structurate după modelul cognitiv „*Cel care se încrede într-o înșelăciune evidentă – este extrem de naiv, credul*”.

Sensurile figurate ale tuturor unităților frazeologice sunt motivate și au la bază anumite reprezentări despre naivitate. În limba engleză lexemul *sheep, lamb* este prototipic. Oile sunt considerate animale neatente. De exemplu, atunci când lupul atacă o turmă de oi, acestea se înghesuiesc și se îmbulzesc, iar lupul le poate mânca una după alta. Imaginile acestor unități frazeologice sunt reale și motivate. Este interesantă de asemenea și imaginea pisicii, în mod special, laba acesteia *cat's paw*. Se presupune că fabula lui Aesop a servit sursă de apariție - a acestui frazeologism prototip. În fabulă, maimuța folosea laba unei pisici pentru a scoate nucile din foc.

Secretos, discret

Acestă trăsătură poate fi observată în următoarele unități frazeologice cu componente zoonime: *dark horse, mole (lit, cârțiță, fire închisă).*

În ceea ce privește unitatea frazeologică *dark horse* se cunosc următoarele: în perioada organizării curselor de cai, jucători necinstiți vopseau coama (pielea) cailor în culori întunecate

și îi înregistrau sub un alt nume. Nimeni nu știa acest lucru în afară de cei care comiteau înșelăciunea și, desigur, câștigul era asigurat, cu condiția ca să câștige calul vopsit.

Analiza componentelor unităților frazeologice care constituie grupul „secretos” arată că persoana discretă reprezintă imaginea chipului întunecat. Astfel, modelul cognitiv care a stat la baza creării acestor frazeologisme este *Om secretos – Chip întunecat*.

Precaut

Acestă trăsătură poate fi observată în următoarele unități frazeologice cu componente zoonime:

he that has been bitten by a serpent is afraid of a rope;

a scared crow is afraid of a bush - se teme și de umbra sa.

Aceste unități frazeologice nu sunt marcate etnocultural.

Trăsăturile de caracter care reflectă atitudinea omului față de sine

Orgolios, plin de sine

Acestă trăsătură poate fi observată în următoarele unități frazeologice cu componente zoonime:

as a hog on ice - foarte încrezut);

cock-horse - îndrăgostit de sine, persoană care ocupă un post important;

each bird likes to hear himself sing - fiecare pasăre își laudă puiul;

every bird likes its own nest - fiecare pasăre își laudă puiul;

it's an ill bird that fouls its own nest.

Unitățile frazeologice din acest grup sunt construite după următorul model cognitiv: „Cineva care se supraestimează pe sine, exagerează cu privire la meritele sale”. Toate unitățile frazeologice cu componente zoonime sunt unite printr-o atribuire denotativă identică – orgoliul în unitățile frazeologice primește o evaluare care este percepută doar negativ, cu ironie, cu dispreț. Unitatea frazeologică *as a hog on ice – independent ca porc pe gheață* se utilizează pentru a descrie în mod ironic o persoană orgolioasă. Stimul pentru apariția unei astfel de comparații ar putea fi: observând un porc pe gheață nu îl poți ajuta, deoarece acesta nu se lasă ajutat.

Trăsăturile de caracter care reflectă calitățile volitive ale omului

Voința este foarte importantă în cadrul dezvoltării personale. Ea reprezintă capacitatea de a transforma intenția în acțiune, chiar dacă se întrevăd dificultăți în calea obținerii lucrului dorit.

Este puterea care dă impulsul de a porni la drum și concentrarea de forțe fizice și psihice pentru a pune lucrurile în mișcare. Voința este procesul psihic care se manifestă prin acțiuni conștiente, îndreptate spre realizarea unor scopuri stabilite. Actele de voință sunt determinate de cauze exterioare, de condițiile de viață și de educație ale persoanei. Voința stă la baza oricărui act exterior conștient, astfel, în lipsa ei, făptuitorul nu răspunde penal pentru fapta săvârșită.

În grupul de unități frazeologice analizate voința apare și ca act de libertate și ca răbdare. Menționăm faptul că unitățile frazeologice care reflectă conceptul de „voință” sunt într-un număr mic. Ex.: *free as a bird (liber ca pasărea), like a bird.*

Voința ca act de manifestare a caracterului, în câmpul frazeotematic „starea volitivă” aduce în discuție/pune în lumină următoarele concepte:

Răbdător

Acestă trăsătură poate fi observată în următoarele unități frazeologice cu componente zoonime:

the straw that broke the camel's neck - i-a ajuns răbdarea la os;

tread on a worm and it will turn;

even a worm will turn.

Răbdarea poate fi privită din trei perspective:

- 1) împăcarea cu realitatea;
- 2) toleranța față de opiniile altora, pentru ceilalți oameni și acțiunile lor;
- 3) a aștepta cu răbdare.

Frazeologismul englez *the straw that broke the camel's neck* semnifică sfârșitul răbdării. Cămila este un animal nepretențios, care poate îndura orice lipsuri: lipsa apei de băut, a hranei și poate parcurge distanțe lungi. Dar și o asemenea rezistență are o limită. Această unitate frazeologică este interesantă prin faptul că ne distorsionează cunoștințele noastre despre lume, pentru că de fapt un pai nu poate rupe gâtul unei cămile. Lingvistul rus Solodub numește astfel de unități frazeologice nucleare sau alogisme (Solodub 2002, p. 209).

Fricos

Acestă trăsătură poate fi observată în următoarele unități frazeologice cu componente zoonime:

yellow dog - om fricos;

as timid as a hare - fricos ca un iepure;

are you a man or a mouse - ești curajos sau laș;

scaredy cat - copil fricos;

hares may pull dead lions by the beard;

be chicken; chickenhearted;

to chicken out - a-i fi frică;

like a duck in a thunderstorm;

pigeon-Overed; to pluck a pigeon.

Conceptul de frică poate fi exprimat prin următorul model cognitiv „Cel care nu este capabil să respingă atacurile/care nu se poate apăra – este laș, fricos”. Imaginea iepurelui este invariabilă și astfel lexemul *hare* este prototipic.

Iepurii sunt animale foarte fricoase cărora le este extrem de frică de toate lucrurile necunoscute. Revenind la bârlogul lor după ce au căutat hrană, ei nu aleargă niciodată drept, dar la început merg un pic mai departe, fac mai multe salturi în lateral și repetă acest lucru de multe ori până când, în cele din urmă, se repăd în bârlog cu un salt puternic. Imaginea iepurelui este destul de explicabilă și logică, dar de ce *yellow dog*. În dicționarul Palmater, găsim următoarea explicație a expresiei *yellow dog*: cățelușii slabi, de frică, se urinează, iar la urinare pielea lor devine galbenă.

Un element etnocultural poate fi regăsit în unitatea frazeologică *hares may pull dead lions by the heard*. Pentru un englez, un om curajos este acela care poate trage leul de barbă. Anglia este numită Leul britanic.

Nesigur

Această caracteristică este redată de unitățile frazeologice:

an ass between two bundles of hay - măgarul lui Buridan (nesigur);

tame cat.

Expresia măgarul lui Buridanov este atribuită filosofului francez G. Buridan, care a susținut că acțiunile ființelor vii nu depind de voința lor, ci doar de cauze externe. Această expresie își are originea într-o fabulă a preotului și filosofului francez Jean Buridan, născocită de autor pentru a susține o argumentație filosofică despre situațiile paradoxale, spune că un măgar însetat și înfometat, așezat între o găleată cu apă și un vas cu ovăz, nu se putea decide cu ce să înceapă – să-și potolească setea sau să mănânce, riscând să piară din pricina ezitării lui, ceea ce s-a și întâmplat.

Așadar, dacă se spune despre cineva că este precum „Măgarul lui Buridan”, înseamnă că respectivul este un om indecis, incapabil să ia o hotărâre, deși ar avea posibilitatea să o facă. Expresia subliniază, astfel, situația ridicolă a unei persoane care, solicitată din două părți, în același timp, nu se decide pentru niciuna, pierzându-le pe amândouă. Această expresie transmite același mesaj ca proverbul „Cine aleargă după doi iepuri nu prinde niciunul”.

Neajutorat

Conceptul de neajutorat este exprimat în următoarele unități frazeologice:

lead like a lamb to the slaughter;

march like lemmings to the sea;

look like a drowned mouse;

as an ox goes to the slaughter;

like a sheep being led to slaughter;

Balaam's ass;

quiet as a mouse.

Neputința, blândețea pot fi tratate atât cu simpatie, cât și cu dispreț. Unitatea frazeologică *Balaam's ass* „Măgărița lui Balaam” semnifică o cale miraculoasă de impunere a unui adevăr esențial, dar neglijat. Frazeologismul își are originea în Biblie. Mulți autori fac referire la această legendară măgăriță când, în mod miraculos, cineva considerat drept prost și taciturn, deschide deodată gura, capătă grai și spune anumite adevăruri pertinente.

Voinic, puternic, curajos

Această caracteristică este redată de unitățile frazeologice:

lionhearted - îndrăzneț, curajos;

bold as a lion - curajos ca un leu;

heard the lion in his den - a arunca mânușa cuiva;

be a bear for punishment;

bulldoze one's way;

little pigeon can carry great messages.

Din exemple de mai sus se poate observa că în unitățile frazeologice predomină componentul zoonim *lion* (leul). O simplă privire a leului este suficientă pentru a înțelege de ce acestei bestii i s-a dat numele de „rege al fiarelor” și semnifică curaj, îndrăzneală. Leul este cea fiară care atacă animale cu dimensiuni mult mai mari decât el, el este foarte calm și mândru. În unitățile frazeologice englezești cu zoonime se întâlnește verbul *to beard* – a trăge de barbă. Leul nu are barbă, capul acestuia este acoperit cu o coama. Se consideră că cel care îndrăznește să tragă leul de „barbă” este foarte curajos. În acest caz, este utilizată tehnica alogismului, caracteristică frazeologiei.

Pedepsit

Următoarele exemple denotă această trăsătură:

whale on sb. - a ataca pe cineva întrun mod brutal;

whale the tar out of, whale the daylight out of sb - a pedepsi pe cineva fizic;

get it where the chicken got the axe - a arăta cuiva unde iernează racii.

Impunitate

Impunitatea se intersectează cu concepte precum: *descurcăreț, dibaci, abil, viclean*. Impunității îi corespunde metafora: „*Impunitatea este incapacitatea de a lua cu mâinile tale*”. Nu putem ține apă în mâinile noastre, cu excepția cazului în care, desigur, este gheață, astfel încât toate unitățile frazeologice au în structura lor apă în mod direct (ex. *like water off a duck's back*) și indirect (*slick/slippery as an eel*).

Această trăsătură este reflectată de următoarele unități frazeologice:

slick/slippery as an eel;

like water off a duck's back - a ieși ca gâsca din apă;

roll off sb., like water off a duck's back - ca nuca de perete).

Indiferent

Încercările nereușite de a atinge obiectivele, lipsa de interes sunt factori care afectează negativ atingerea obiectivelor. Uneori, totul se termină cu disperare și indiferență. Englezii pentru a exprima această trăsătură utilizează unitatea frazeologică:

go to the dogs - a se duce totul de râpă.

Trăsături de caracter care reflectă atitudinea unei persoane față de lucruri

Avar, zgârcit

Această caracteristică este redată de unitățile frazeologice:

greedy as a pig - lit. zgârcit ca un porc;

squirrel - om economicos care pune banii la ciorap;

as greedy as a wolf (lacom, nesățios).

Principalul instinct al oricărui animal este prada, vânătoarea, pe care cu nimeni nu vrea să le împartă, deși uneori este necesar (dacă vânătoarea se realizează în turmă).

Considerăm metaforă următorul model cognitiv: „*Ceea ce este obținut/dobândit nu se împarte cu nimeni - un grad extrem de lăcomie*”.

Lăcomia este o trăsătură de caracter negativă și, prin urmare, imaginile animalelor în engleză nu sunt cele mai plăcute: pig (porc) (ne amintim cum un porc se aruncă asupra hranei și o mănâncă), wolf (lup) (dorința de a împărți prada).

Trăsături care reflectă natura morală a omului

Moralitatea este o trăsătură psihică a ființei umane prin care, unui set de situații și comportamente mai vag sau mai precis definite, manifestate de propria persoană, îi este asociată o încărcatură pe axa pozitiv-negativ (bine-rău, moral-imoral) (Mircea Adrian Digulescu, 2012). Acest set de comportamente este deosebit, deoarece el vizează mai mult decât supraviețuirea individului și optimizarea bunăstării sale. Este interesant să se identifice imaginile cu animale care au stat la baza descrierii abaterilor de la o normă sau alta a comportament moral. În multe limbi este condamnată mândria prin ornitonimele *păun*, *curcan*.

Această caracteristică este redată de unitățile frazeologice:

play the peacock - a se îngâmfă, a se înfumura;

proud as a peacock - îngâmfat/înfumurat ca un curcan);

stuck up like a peacock - mândru ca un păun).

Păunul personifică gloria, măreția, integritatea, mândria strălucitoare. Doctrina creștină a vieții umile a dus la faptul că păcatele mândriei, luxului și vanității au început să fie identificate cu imaginea păunului.

Alte unități frazeologice care descriu caracteristicile morale ale omului de asemenea conțin componente de evaluare negativă: *bird of ill omen* (om care aduce ghinion); *weathercock* (om nestatornic).

În toate exemplele menționate, imaginea păsării este personificarea unui om rău, insidios, pasărea nemaisimbolizând viclenia (*downy bird*), ci răutatea, omul care aduce ghinionul sau nenorocirea. Expresia *omen-bearing birds* face referire la păsări de pradă, care sunt un simbol al trupelor și armatelor care intră într-o țară pentru a o ruina.

În tradiția creștină simbolul păsărilor este în general pozitiv. Ornitonimele devin baza metaforizării calităților morale negative. De exemplu, ornitonimul *weathercock* denotă așa trăsătură de caracter negativă precum instabilitatea. Cicoșul reprezintă lumina și lupta împotriva ignoranței.

Vom observa că conceptul de devotament, siguranță, trăsăturile morale ale omului sunt descrise nu tocmai din cel mai favorabil unghi.

Perfid, viclean

Această trăsătură este remarcată în următoarele unități frazeologice cu componente zoonime:

cat among pigeons - lupul paznic la stâna de oi;

don't make yourself a mouse;

or the cat will eat you;
beware of a silent dog and still water;
dumb dogs are dangerous;
put the fox in charge of the henhouse;
crazy like a fox; weasel; tiger;
wolf in sheep's clothing.

Modelul cognitiv este la baza celor mai multe unități frazeologice ale subgrupului „perfid” este: „*Cel care se preface a fi cel care nu este cu adevărat - persoana perfidă*”. De exemplu:

beware of a silent dog and still water;
dumb dogs are dangerous;
barking dog seldom bites.

Se poate observa din exemplele de mai sus că lașitatea este conceptualizată prin intermediul lătratului (ex: *barking dog seldom bites - câinele care latră rareori mușcă*), în timp ce viclenia este obținută comparând-o cu tăcerea (ex.: *dumb dogs are dangerous - ferește-te de un câine tăcut și de apă liniștită, câinii muți sunt periculoși*).

Model cognitiv al acestei paradigme este: „*Cel care se prezintă a fi cine este cu adevărat și, în plus, obține încredere în ființe naive - persoană perfidă*”. De exemplu:

cat among pigeons,
put the fox in charge of the henhouse.

Imaginea vulpii este universală, în timp ce cea a pisicii este marcată etnocultural.

Disprețuitor

Neglijare profundă a unei persoane se exprimată prin intermediul următoarelor zoonime:

Jackanapes - obraznic;
a bat - scorpie, femeie certăreață;
old bat - femeie tăcută, nevorbăreață;
dirty dog - om demn de dispreț;
a dog -câine, om rău.

Este puțin probabil să existe un animal pe care omul să-l considere mai inteligent, mai bun decât dânsul. De aceea, el compară o persoană care nu i-a venit pe plac cu un animal. Ce mai des cu porcul, vacă bătrână, câinele.

Trăsăturile de caracter care reflectă atitudinea unei persoane față de muncă

Această trăsătură este remarcată în următoarele unități frazeologice:

bear for work - om harnic;

work like a beaver - a munci ca un cal;
an eager beaver - om foarte harnic;
as busy as a beaver - om energic, ocupat cu munca;
work horse; willing horse; wheel horse; to work like a dog – a lucra ca un cal;
an early bird catches the worm.

Munca este o trăsătură a caracterului național englez. Englezii nu tolerează nimic pe jumătate făcut. Calul și câinele sunt invariante.

În modelarea lumii interioare a unei persoane sunt implicate concepte precum „caracter”, „intelect”, „emoții”.

Unitățile frazeologice care denotă starea emoțională a omului

Emoțiile sunt o sursă de procese cognitive atunci când numim experiențele noastre emoționale și apoi ne evaluăm reacțiile. De exemplu, întâlnirea cu un animal periculos într-o grădină zoologică nu va provoca aceeași reacție emoțională ca și întâlnirea cu acesta în pădure.

Ca orice alt fenomen social, emoțiile se întâlnesc în limbaj și sunt capabile să generalizeze, să stocheze și să transmită prin limbajul natural, ceea ce ne permite să le considerăm ca obiect de studiu al lingvisticii. Verbalizarea emoțiilor se realizează atât la nivel lexical, cât și la nivel frazeologic. Lexemele care denotă emoții pot fi clasificate în trei categorii: directe (bucurie, frică etc.), descriptive (mâini tremurânde, roșii ca racul etc.) și explicative (ticălos, de la el folos ca din coadă de câine sită de mătase etc.).

Materialul nostru conține 32 de unități frazeologice cu componente zoonime care exprimă starea emoțională a omului.

Acest aspect al problemei a fost studiat parțial de E.M. Wolf. Studiind specificul elementelor de bază ale structurii evaluative și caracteristicile funcționale ale expresiilor evaluative în general, ea caracterizează evaluarea ca o categorie universală. În același timp, observă că „în modalitățile de exprimare a semnificațiilor evaluative limbile își manifestă individualitatea”. Acest lucru se datorează, în primul rând, faptului că evaluarea se referă la aspectul intențional al limbii, unde refracția imaginii lumii în mintea vorbitorului este complicată de o serie de factori (Wolf, 2006).

Este știut că, prin semantica lor, frazeologismele sunt orientate către o persoană a cărei esență poate fi înțeleasă prin anumite calități ale caracterului său. Astfel de frazeologisme, generalizând experiența acumulată de popoare, ridiculizează cele mai caracteristice vicii umane (frazeologisme care caracterizează negativ o persoană) sau, dimpotrivă, laudă calitățile pozitive, virtuțile (frazeologisme care caracterizează pozitiv o persoană).

Pentru unitățile frazeologice cu componente zoonime, axate semantic pe animale, dar asociate metaforic cu oamenii, o importanță deosebită o are semnificația conotativă (a sensului suplimentar). Componenta evaluativă, ca și cea emoțional-expresivă și funcțional-stilistică, reprezintă o notă substanțială a semnificației conotative a frazeologismului, pe care cercetătoarea rusă E. F. Arsentieva o caracterizează drept „informație suplimentară în raport cu nucleul semnificativ-denotativ al unității frazeologice, ca ansamblu de stratificări semantice”(Arsentieva, 1989).

Componenta evaluativă, fie pozitivă sau negativă, conținută în structura semantică a unității frazeologice devine principală datorită naturii sale sociolingvistice.

La reprezentanții diferitor civilizații și în diferite epoci percepția binelui și a răului, a pozitivului și negativului în caracterul omului nu coincid. Chiar și reprezentanții unei epoci, ai unei societăți, apreciază același fenomen strict individual, deși, desigur, prevalează punctul de vedere general acceptat, tradițional. Tocmai din acest punct de vedere se explică, de cele mai multe ori, evaluarea pozitivă sau negativă, care face parte din structura semnificației unităților frazeologice.

Componenta emoțională, adică exprimarea sentimentelor și a emoțiilor, este strâns legată de componenta evaluativă a semnificației. Acest lucru se datorează faptului că evaluarea unui fenomen de către o persoană, în limitele semanticii unităților frazeologice, implică, de regulă, o atitudine emoțională, o frământare.

În paradigma „stării emoționale” a omului, se observă un număr relativ mare de unități frazeologice. În cercetarea noastră au fost identificate două concepte ale „stării emoționale” cu conotație pozitivă: „bucurie” și „fericire”.

Fericirea este exprimată în unitățile frazeologice cu componente zoonime prin ornitorimul lark (ciocârlie). De exemplu: *happy as a lark, lark, blue bird of happiness*.

Bucuros, vesel

Acestă trăsătură este remarcată în următoarele expresii și unități frazeologice:

animal spirits - plin de viață, vioi;

be ape /go ape/ go ape over - a fi încântat;

more fun than a barrel of monkeys - hazliu, zglobiu;

bullish about sth - a fi optimist în privința unui lucru;

like a dog with two tails - foarte bucuros.

Din exemplele de mai sus se poate observa că în structura unităților frazeologice domină imaginea maimuței - animal cunoscut ca fiind cel care poate mereu provoca entuziasm, admirație.

Un alt frazeologism este construit pe fenomenul alogismului (lipsei de logică). De exemplu:

like a dog with two tails – lit. ca un câine cu două cozi (foarte fericit).

Câinii își exprimă bucuria dând des din coadă. Unitatea frazeologică *bullish about sth* (a se bucura) este folosită doar în legătură cu țară sau piață bursieră, de exemplu, *to be bullish on America*. Imaginea este construită pe monitorizarea comportamentului tinerilor viței.

Următoarele concepte ale paradigmei „stării emoționale” au conotație negativă.

Dorul, anxietatea, depresia

Dorul, starea de anxietate și depresia pot copleși din când în când omul. Dorul este un sentiment care exprimă o dorință puternică de a revedea pe cineva sau ceva drag sau de a reveni la o stare emoțională preferată. Cuvântul are origine în latină populară *dolus* - a dura. În general, factorii care induc sentimentul de dor sunt: absența persoanelor iubite; decesul unor persoane apropiate și dragi; îndepărtarea pentru perioade medii și lungi de casă sau de locurile dragi; încheierea unor activități intrate în obișnuință (plecarea de la un anumit loc de muncă, terminarea unei școli, renunțarea la un anumit sport, joc, etc); îndepărtarea de un anumit prieten, cerc de prieteni sau colectivitate; situațiile și obiceiurile plăcute din trecut; lucruri pe care le-am pierdut.

Anxietatea precum și depresia reprezintă un răspuns natural al corpului la stres, fiind un sentiment de frică sau de teamă în legătură cu evenimentele din viața omului. Depresia este o tulburare a dispoziției care provoacă un sentiment persistent de tristețe și pierderea interesului față de activitățile de care se bucura odinioară omul. Stresul alimentează emoțiile negative precum anxietatea și depresia. Procesul poate fi și invers: atât anxietatea, cât și depresia pot accentua sentimentele de stres.

Analizând inventarul frazeologic cu componente zoonime am constatat drept protip pentru reflectarea stării emoționale menționate - câinele. De exemplu:

black dog is on one's back - a fi cuprins de anxietate, ipohondrie;

dull dog – plictisitor

. Starea depresivă poate să priveze omul de puterea sa fizică, de energie și de poftă de viață, de ex.: *black dog*.

Înnebunit, fără minte

Această stare este reflectată în unitățile frazeologice *mad as a (March) hare; go hog-wild*.

Modelul frazeologic al conceptului „nebul” are următoarea model cognitiv metaforic „*Un animal înrăit – om înrăit*”. Imagini ale mai multor animale au constituit baza metaforizării.

Unitatea frazeologică *mad as a (March) hare* - lit. nebun ca un iepure născut în martie - ascunde observația veche de secole că primăvara, animalele în timpul împerecherii devin extrem de iritabile.

O altă unitate frazeologică *go hog-wild* – lit. a înnebuni ca porcul reflectă comportamentul porcilor când mănâncă.

Furios, supărat

Următoarele unități frazeologice reflectă această stare: *one's monkey is up (a fi furios); as fierce as a bull in fits*. Manifestarea deliberată a emoțiilor nu este doar o caracteristică a omului, ci și a animalelor primate puternic dezvoltate. Maimuța - câștigătoare se poate urcă pe spatele unei rubedenii învinse și întinsă la pământ și începe să sară în sus de bucurie.

Pentru om un astfel de comportament a devenit un simbol al furiei, o manifestare a furiei.

Rușinos, jenat

Rușinea este un răspuns emoțional la ceva anume considerat a fi greșit din punct de vedere etic sau ceva condamnat. Însă, dacă ar fi să comparăm emoția de rușine cu cea de jenă, rușinea are atașat de ea și un gând sau o acțiune care rămâne nedescoperită celorlalți sau care nu poate fi divulgată, are un caracter secret. Deși emoția de jenă poate fi destul de intensă, rușinea este un sentiment mult mai substanțial, deoarece vizează și această latură a caracterului nostru moral și nu doar pe cel social sau cel ce ține de imaginea de sine, așa cum este cazul sentimentului de jenă sau de stânjenală.

Rușinea își are originea în evaluarea gândurilor și acțiunilor noastre corelate cu standarde de natură morală. Rușinea, considerată în mod obișnuit o emoție, poate fi asociată și unui gând, unei stări sau unei condiții. Familia de origine este cea care ne furnizează cele mai puternice mesaje și stereotipuri legate de identitate și valori.

Următoarele expresii și unități frazeologice cu componente zoonime reflectă această stare: *buffaloed - sfios, confuz, tulburat;*

as red as a turkey-cock - roșu ca racul;

feel like sth.. the cat has brought in.

Neliniștit, îngrijorat

Următoarele unități frazeologice reflectă această stare:

be as nervous/busy as a cat on a hot tin roof nervous as a cat - foarte nervos;

have kittens - a se decepționa;

have a cow - a se îngrijora;

buck fever;

hold your horses.

Toate animalele au un simț al pericolului bine dezvoltat, premoniția apariției pericolului, nu este o coincidență faptul că se spune: instinct animalic. Examinând animalele domestice, putem observa comportamentul lor cum se schimbă în funcție de vreme. Anticipând incendiul, cutremurul sau inundațiile, animalele încep să devină neliniștite. De aici și apariția unității frazeologice *nervous as a cat - nervos ca o pisică*.

Unitatea frazeologică *be as nervous as a cat on a hot tin roof* – lit. nervos ca o pisică pe acoperiș înfierbântat, descrie faptul că în sec.XIX casele și șoproanele la ferme erau învelite cu acoperiș de tinechea și în zilele cu temperatură ridicată erau atât de fierbinți încât era imposibil pentru pisici să stea întinse pe ele.

Unitatea frazeologică *have kittens* reflectă comportamentul agresiv, nervos al pisicii, când are pisicuți - urmași.

Fricos, îngrozit

Următoarele unități frazeologice reflectă această stare:

like a scalded cat;

run as a scalded cat;

dogs of war;

scared as a rabbit ;

to cry wolf.

Unitățile frazeologice care denotă conceptul de fricos, îngrozit sunt construite după modelul cognitiv „*Frica este căldură, foc – Frica este frig*”.

Nemuțumit

Următoarele unități frazeologice reflectă această stare:

lose one's goat - a-și ieși din fire;

grunt like a hog;

have the rats - a fi fără dispoziție;

grave as an owl.

Șobolanii, șoarecii nu sunt cei mai plăcuți „oaspeți” ai locuințelor noastre, omul având repulsie față de ei. De aceea imaginile acestora sunt folosite pentru a exprima nemulțumirea. Ex. *when they have the rats*.

Bufnițele trăiesc în locuri pustii sau abandonate, ceea ce în mod firesc transmite ideea de lipsă a vieții distractive, cu prieteni. Unitatea frazeologică *grave as an owl* reflectă perfect lipsa modulului de viață distractiv.

Mirat

Mirarea este reflectată în următoarele unități frazeologice:

sparrow-blasted;

pigs might fly but they are unlikely birds;

pigs may whistle but they have an ill mouth for it.

În limba engleză, surpriza este reprezentată și sub formă de „ceva asurzitor” - *to be like a thunderbolt*.

Astfel, unitățile frazeologice care denotă starea emoțională a omului exprimă o gamă largă de relații interpersonale. Emoțiile trăite ne informează despre importanța evenimentelor. Deci, printre unitățile frazeologice care exprimă o atitudine pozitivă, predomină cele care denotă bucuria. Unitățile frazeologice de conotație negativă reprezintă o paletă diversă de stări emoționale: dor, furie, nebunie, rușine, anxietate, frică, nemulțumire. Analiza a relevat faptul că în timp ce unele concepte pot fi redefinite prin 1-2 unități frazeologice altele (de exemplu, conceptele despre bucurie, depresie, frică) au un număr mare de opțiuni de exprimare.

Analiza pragma-semantică a unităților frazeologice cu componente zoonime contribuie la profunzimea examinării sensurilor prin introducerea principiului antropologic, care orientează cercetarea în direcția dezvoltării paradigmei antropologice în știința lingvistică.

Unități frazeologice care definesc abilitățile intelectuale ale omului

În sensul general, intelectul este înțeles ca sistemul tuturor proceselor cognitive - gândire, senzații, memorie, percepții, atenție, percepție și imaginație. Conceptul de inteligență ajută la generalizarea caracteristicilor comportamentale necesare adaptării unei persoane la condițiile în schimbare ale vieții: abilitatea de a rezolva problemele de viață, abilitatea verbală și inteligența practică (abilitatea de a atinge obiectivele). Astfel, intelectul poate fi considerat un anumit stadiu al dezvoltării aparatului de gândire. La rândul său, capacitatea de activitate intelectuală este o combinație de trăsături individuale de percepție și prelucrare a informațiilor primite.

Evaluarea umană și experiența de viață a omului reprezintă unul dintre cele mai interesante subiecte ale frazeologiei. Unitățile frazeologice cu o componente zoonime care denotă abilitățile intelectuale ale omului nu au devinit un obiect de studiu al cercetărilor.

Majoritatea unităților frazeologice cu componente zoonime se încadrează în grupul lexico-semantic care denotă „prostia”.

Prost, prostie

Conceptul *prost, prostie* este exprimat printr-un număr mare de unități frazeologice cu componente zoonime, precum:

above the apes - om agramat, lipsit de bune maniere;

God's ape - prost din naștere;

all asses wag their ears - prostul dacă nu-i fudul parcă nici nu-i prost destul;
an ass (prostuț); ass in grain (prost de-a binelea);
asses as well as pitchers have ears - copiii și proștii înțeleg mai multe decât ne pare;
be an ass for one's pains - a rămâne la final un prost;
feel like an ass - a se simți prost;
he who makes himself an ass mustn't take it ill if men ride him;
Jackass, silly ass - prostuț, prostănac, încăpățânat;
jest with an ass and he will flap you in a face with his tail - cu prostul e periculos să riști;
make an ass of oneself - a fi într-o situație stupidă;
never bray at an ass – niciodată nu te lega cu proștii;
have bats in one's belfry - a nu-i ajunge o doagă;
enough to make a cat lough - a se face de râsul curcilor, găinilor;
old coot (om ciudat); crazy as a coot (prostuț); a donkey (prost);
if a donkey bray at you, don't bray at him - nu te lega cu proștii);
enough to make a horse laugh; Mickey Mouse (om prost); ox head; dumb ox;
Adam's off ox - a nu cunoaște absolut nimic,
dumb bunny - idiot;
have rats in the attic - a nu fi în mințile sale).

Prototip este imaginea măgarului (lexemul ass/mule). Măgarul este un animal din familia calului, mai mic decât acesta, cu părul de obicei sur, cu capul mare și cu urechile lungi. Măgarii au fost folosiți multă vreme în gospodăriile oamenilor în calitate de animale de povară și de tracțiune. Omul a observat și principalele trăsături ale acestui animal - încăpățânarea și prostia - și le-a transferat oamenilor.

În limba engleză și imaginea maimuței este utilizată pentru caracterizarea conceptului *prostie*. De exemplu, *above the apes, God's ape*. Maimuță este un animal mamifer din ordinul primatelor care este situat în ierarhia animalelor pe treapta superioară a regnului animal, deasupra căreia urmează omul.

În limba engleză lexemul *rat* este construit modelul cognitiv „Șobolan în cap/gărgăun - persoană proastă”. Interesant este că, în limba engleză, conceptul este înlocuit de cap cu concepte precum: mansardă (mansardă), clopotniță (clopotniță). De exemplu: *attic, belfry, have rats in the attic, Mickey Mouse*.

3.3. Analiza pragma- semantică a unităților frazeologice cu componente zoonime care reflectă lumea exterioară a omului

Unitățile frazeologice cu componente zoonime care reflectă lumea exterioară a omului sunt divizate în următoarele grupe:

- Aspectul fizic al omului
- Activitatea acestuia
- Modele de comportament / acțiuni umane,
- Omul în societate,
- Relații în societate
- Comunicarea gândurilor și sentimentelor.

Frazeologismele care caracterizează aspectul fizic al omului

Frazeologismele cu componente zoonime care caracterizează înfățișarea unei persoane există în toate limbile. Astfel, pentru a caracteriza înfățișarea/aspectul fizic al unei persoane sunt utilizate frecvent frazeologismele:

goose step - pas de gâscă;

goose pimples - pielea de gâscă (de gâină);

crow's foot - ridurile din jurul ochilor;

rat's tail - panglica, (lit. coada de pisică);

sheep 's eyes - ochi dulci;

De exemplu: *Hitler's soldiers used to do the goose step.*

De exemplu: *For all their talk of personal freedom, they're ready to goose-step behind whatever Daddy figure comes along.*

De exemplu: *"I get goose pimples all over when I hear her voice from the speaker"(The Observations of Henry" by Jerome K. Jerome).*

De exemplu: *The only disappointed member of the family is poor old Olie, who was actually making sheep's eyes at that verminous little baggage ("The Prairie Wife" by Arthur Stringer).*

E.g. We have Charlotte's own word for it that even the curates ventured upon 'sheep's eyes' at Anne.("Charlotte Bronte and Her Circle" by Clement K. Shorter).

La formarea acestor frazeologisme, precum și a altor unități frazeologice, care caracterizează înfățișarea (aspectul) unei persoane, este implicat criteriul motivațional „asemănare după forma exterioară”. Pentru a descrie înfățișarea unei persoane prin intermediul frazeologismelor, în limba engleză sunt folosite zoonimele „goose”, „peacock”, „swan”, „pig”, „bull”, „rat”, „mutton”.

Legătura strânsă între istoria limbii și istoria poporului, după cum se știe, se manifestă cel mai evident în compoziția frazeologică a limbii. Pentru a caracteriza aspectul fizic al omului, în limba engleză sunt, de asemenea, folosite zoonime precum: horse „cal”, pig „porc”, bull „taur”.

De exemplu: *as strong as a horse – sănătos tun, sănătos ca un cal;*

as fat as a pig - gras ca un porc/ grasă ca o scroafă etc.

De exemplu: They expected him to die when the ventilator was removed, but reported that, fortunately Andy is as strong as a horse, and he is currently managing to breathe on his own.

De exemplu: *I love going to the beach, but I'm going to look as fat as a pig in this swimsuit.*

De asemenea, în limba engleză se utilizează unități frazeologice cu componente zoonime și pentru a denumi haine, piese de vestimentație. De exemplu, zoonimul *fish* (pești) în exemplu:

soup-and-fish – lit. supă și pește semnifică frac.

Pentru descrierea stării fizice a omului se utilizează:

imaginea **păsărilor**, de exemplu: *to hear the birds sing* „a-și pierde cunoștința” - lit. „a auzi cântecul pasării”);

imaginea **maimuței**: de exemplu: *to say an apes paternoster – „a clănțani din dinții”* - lit. „a spune rugăciunea maimuței;

imaginea **peștelui**: de exemplu: *to feed the fishes - „a suferi de boala de mare”* - lit. „a hrăni peștii”;

imaginea **broaștei**: de exemplu: *to have a frog in one's throat - „a - și pierde vocea, a răguși* - lit. „a avea o broască în gât” etc.

De exemplu: *„No life so happy and so pleasant as the life of a well-governed angler; for when the lawyer is swallowed up with business and the statesman is preventing or contriving plots, then we sit on cowslip banks, hear the birds sing, and possess ourselves in as much quietness as these silver streams, which we now see glide so quietly by us” Walton wrote.*

De exemplu: *This cold has left me with such a frog in my throat that I can barely talk!*

A: *„Elise couldn't say a word in the meeting and looked completely terrified.*

B: *„Man, she must have had a frog in her throat”.*

Unitățile frazeologice care caracterizează aspectul fizic al omului mai fac referire la:

Ochi: *make cow eyes; cast sheep's eyes at sb; eagle eye; cockeyed;*

Gură: *grin like a Cheshire cat; sheepish grin;*

Barbă: *beaver, goatee; walrus moustache;*

Păr: *be as bald as a coot; foxy hair; poodle cut; pigtail; raven-haired; bald as an eagle; ponytail;*

Mișcare: *ride shank's mare; ride a cockhorse; catlike; elephantine; dance like an elephant; clumsy as an ox; like a bull in a china shop an ape;*

Poziție a corpului: *crane one's neck; spreadeagle;*

Igiena: *pig regular, little pig.*

Trăsăturile și stări fizice ale omului

Forța / slăbiciunea

Forța și slăbiciunea sunt unele dintre principalele proprietăți atât ale sistemului nervos, cât și indicatori ai stării fizice a omului - energia fizică a acestuia. Analizând unitățile frazeologice care descriu forța sau slăbiciunea putem constata că sensul derivă din semnificațiile directe ale zoonimelor. De exemplu:

a bear of a man/task - un munte de om;

bear hug; strong as a bull; a bull of Bashan;

greyhound; strong as a horse;

strong as a bull moose; moose;

as strong as an ox;

big as an ox.

Unitățile frazeologice ale acestui grup sunt construite după modelul cognitiv „*puternic ca (numele animalului) - om puternic*”.

Sănătate

Următoarele unități frazeologice denotă acest aspect : *sick as a cat; sick as a dog; sick as a horse; have as many lives as a cat; a cat has nine lives; healthy as a horse/ as a bull; as sound as a roach.*

Modelul cognitiv care a stat la baza conceptului „sănătate” este: „*sănătos ca ... (numele animalului) - persoană sănătoasă*”.

Fecund

Unitățile frazeologice cu componente zoonime care reflectă acest aspect pot considerate următoarele:

breed like a rabbit - a se înmulți ca iepurii;

the rabbit died; rabbit test - test de sarcină.

Iepurele simbolizează reproducerea după modelul lor. Unitățile frazeologice *rabbit test* (lit, testul iepurelui), *the rabbit died* (lit. iepurele a murit) au fost folosite până în anii '60 ai secolului trecut, când testul de sarcină era efectuat pe iepuri (testul de urină al femeiei era injectat în vena urechii unui iepure de sex feminin adult. După 48 de ore, iepurele era ucis și ovarele sale examinate. Dacă ovarele aveau hemoragii, femela era însărcinată.

Transpirație

Pentru a indica disconfortul, poporul englez utilizează imaginile cu animale într-o stare nenaturală pentru acestea. În acest sens următoarele unități frazeologice cu componente zoonime exprimă această condiție fizică a omului:

sweat like a pig;

drowned rat;

like a dying duck in a thunderstorm.

În limba engleză, observăm că astfel de imagini sunt realizate de cele mai multe ori prin intermediul zoonimului *pig* (porc) – ex.: *sweat like a pig*, sau a șobolanului înecat – ex.: *drowned rat*. Într-o altă unitate frazeologică cu componente zoonime identificăm zoonimul *duck* (rață). S-ar părea că rața, fiind pasăre de apă (ex.: *like a dying duck in a thunderstorm*), nu ar trebui să provoace milă în această situație, dar adjectivul *dying* (*muribund*) conferă situației o conotație complet diferită.

Astfel, modelul cognitiv pentru aceste unități frazeologice cu componente zoonime poate fi reprezentat ca „*Animal ud - transpirația omului*”.

Necesități

Unitățile frazeologice cu componente zoonime utilizate pentru a reflecta necesitățile omului, în materialul nostru analizat sunt prezentate după cum urmează: *nevoi nerealiste*, *vestimentație (haine)*, *nevoi de a consuma alcool*, *nevoi fiziologice*, *somn*, *nutriție*.

Nevoi nereale: *pigeon's milk* – *lapte de pasăre*.

Vestimentație (haine): *monkey suit*;

fine feathers make fine birds - *haina îl înfrumusețează pe om*;

gaudy as a peacock - *împopoțonat*;

parrot fashion – *vestimentat ca un papagal*.

Nevoia de a consuma de alcool:

have a monkey on one's back - *a fi consumator de droguri*;

get the monkey off your back - *a se debarasa de dependența de alcool, droguri*;

mule - *țuică*;

have a kick like a mule - *despre băuturi care repede se urcă la cap*;

sheep-dip - *țuică*.

Nevoi sexuale: Tomcat.

Somn: *catnap*; *snore like a moose*; *snore like a pig in the sun*; *count sheep*.

Nutriție: *hungry as a bear* - *flămând ca un lup*;

fatted calf, kill the fatted calf;

cat's meow;
hair of the dog that bit you;
eat like a horse - a avea o foame de lup;
make a pig of yourself;
eat like a swine;
rabbit food;
rat trap cheese);
wolf in one's stomach;
keep the wolf from the door;
eat like a wolf; ravenous;
eat like a bird;
eat like a sparrow;
have digestion of an ostrich.

Unitățile frazeologice cu conceptul „foame” sunt construite pe modelul „*Animal flămând - om flămând*”.

Etapele de viață ale omului

Viața: *to live like a dog; see the elephant.*

Moartea: *die like a dog; cold as a mackerel; dead as a mackerel; dead as a herring;*

Vârsta: *mutton dressed as a lamb; black ox (bătrânețe); rug rat (astfel este numit copilul până la vârsta de un an).*

Activități

Omul fiind membru al societății primește o caracteristică nu numai în ceea ce privește calitățile sale personale, dar și în ceea ce privește statutul social, format din activitățile sale. Majoritatea unităților frazeologice cu componente-zoonime analizate se referă la om, la acțiunile efectuate de acesta sau la starea în care se află. În ele poate fi găsită definiția exactă și evaluarea acțiunilor și faptelor oamenilor. Astfel de frazeologisme denotă calitățile, însușirile, caracterul unei persoane și acțiunile sale. Cel mai adesea sunt determinate calități pozitive cum ar fi: *vrednicia, curajul, blândețea, bunătatea, înțelepciunea*. Cele mai dese calități negative evidențiate ar fi *prostia, grosolănia, viclenia, lașitatea, ingratitudea, aroganța, orgoliul, ipocrizia* etc.

În limba engleză, majoritatea exemplelor cu conotație evaluativă negativă sunt reflectate în unitățile frazeologice cu zoonimul „măgar”. Zoonimul „măgar” reflectă calități negative precum încăpățânarea: *as obstinate as a mule - încăpățânat ca un catâr;*

An ass in a lion 's skin - măgar în piele de leu;

An ass is but an ass, though laden with gold - măgarul va rămâne măgar, chiar dacă este încărcat cu aur, lit. „porcul în guler de aur tot porc rămâne”sau „măgarul va rămâne măgar și cu medalii și cu panglici”.

În unitățile frazeologice cu componente zoonime ale limbii engleze *măgarul* simbolizează calități precum *încăpățânarea, lenea, prostia, bătăria*.

De exemplu: *wash an ass's ears - lit. a spăla urechile măgarilor, a se strădui fără rost; a pierde timpul degeaba;*

play the ass - a face pe prostul, a se comporta ca un prost – prostia;

make an ass of oneself - a se pune într-o poziție proastă, amuzantă, lit. a se preface măgar - prostie, mârșenie;

bray at donkey - lit. a striga la un măgar, să te pui cu un prost, prostie.

Aceste unități frazeologice comparative se bazează pe compararea tradițională cu animalul. În opinia cercetătoarei I.I. Chernîșeva „O comparație tradițională include imagini ale realității înconjurătoare. Fiecare comparație s-a afirmat ca urmare a experienței de secole a poporului, este cunoscută și familiară fiecărui membru al comunității lingvistice și se transmite prin tradiție din generație în generație” (Chernysheva, 1970).

Frazeologisme care denotă omul prin calitățile sale sociale, poziția socială

În limba engleză există un număr destul de mare de unități frazeologice cu componente zoonime, care denotă o persoană prin calitățile sale sociale, prin poziția și statutul său social.

De exemplu: *dark horse - un candidat puțin cunoscut pentru alegerile prezidențiale;*

percentage bull - un polițist care ia mită;

a big fish in a little pond - lit. un pește mare într-un iaz mic, un om important într-o societate mică;

a fallen sparrow - victimă, un ratat, lit. „vrabia căzută”;

bridled bear este un tânăr bogat care călătorește cu un guvernator;

a sooner dog - un călăreț bun, dar un războinic rău;

chicken colonel - colonel;

all right on the goose - adept al vreunui partid;

stool pigeon - spion;

between hawk and buzzard - rude sărmane;

jail bird – penal, delicvent;

a home bird - vecină;

cat burglar-hoț, pungaș;

pigs in clover - oamenii care ocupă nemeritat posturi publice și politice înalte.

În limba engleză sunt reflectate atât domeniile publice și politice, cât și persoanele care deservește aceste domenii: polițistul (*percentage bull*), candidatul la președinție (*dark horse*), spionul (*stool pigeon*), ceea ce nu este o trăsătură comună pentru alte limbi.

Simbolul păsărilor în unitățile frazeologice din limba engleză, care denotă o persoană prin poziția sa socială și/sau statutul public este larg răspândit. Păsările de pradă sunt admirate de multă lume pentru ținuta lor maiestuoasă, pentru agilitate și forță. Se știe că „în Anglia, șoimul/acvila era figura heraldică-cheie. Din Evul Mediu s-a păstrat simbolismul grupurilor și al straturilor sociale engleze, care include diverși reprezentanți ai familiei șoimului (Costina, 2006).

De exemplu: *gerfalcon - șoim de vânătoare - rege;*

tercel gentle- prinț;

falcon-of-the-rock - conte;

peregrine falcon - duce;

(bustard) hawk - baron;

merlin - doamnă, femeie din înalta societate engleză;

goshawk - țăran liber;

tercel - "șoim" – om sărac;

sparrow-hawk - preot;

kestrel - slujitor.

Frazeologisme cu componente-zoonime cu semnificație abstractă

Limba engleză se folosește, în primul rând, de tendința universală a limbajului de a abstractiza situații concrete, fixându-le în frazeologisme și ridicându-le la nivel de principiu. Metafora și metonimia, precum și negația sunt folosite să susțină mesajul și să-l coloreze stilistic. În limba engleză frazeologismele cu componente zoonime pot avea semnificație abstractă și fac referință la:

puterea banilor - *the golden calf*, (lit. „vițelul de aur”);

absurd - *Irish bull* („boul irlandez”);

pericolul ascuns - *the Trojan horse* („calul Troian”);

ororile războiului - *the dogs of war* (lit. „câinele războiului”);

lipsa unei șanse (la ceva) - *a dog's chance, not a dog's chance, dog s tricks;*

mici neplăceri - *a mere flea-bite;*

presa galbenă - *reptile press;*

soarta omului - *to fall of a sparrow;*

lipsa de interes - rat's ass;

nașterea unui copil - a first from the stork;

secret, taină - the bird in one 's bosom;

o cauză adevărată, reală - a bird in the hand (lit. „pasărea din mână”) etc.

3.4. Concluzii la capitolul III

3.1 Particularitatea unităților frazeologice care conțin zoonime este că sensul lor simbolic derivă din sensul figurativ al componentelor structurale, în primul rând, din metafore cu imagini „vii”, ceea ce conferă unităților frazeologice o strălucire maximă în ceea ce privește expresia și conținutul.

3.2 Unitățile frazeologice cu componente zoonime reprezintă un segment de limbaj aparte, care cumulează trăsături semantice și morfosintactice specifice. Zoonimul în calitate de component al unităților frazeologice exprimă diverse aspecte condiționate de imaginea predominantă a animalului în cultura oamenilor (de exemplu, un iepure poate fi rapid, viclean, prost, amuzant).

3.3 Unitățile frazeologice cu componente zoonime sunt foarte diverse. Ele pot avea o natură dublă, adică să exprime atât trăsături pozitive cât și negative.

3.4 Componentul zoonim din limba engleză reprezintă un strat lexico-semantic extins, care în cadrul acestui studiu a fost distribuit condiționat în 6 grupe mari: animale mitologice, păsări domestice, insecte, amfibii/reptile, păsari, animale domestice, animale sălbatice. Cele mai relevante componente zoonime pentru vorbitorii nativi sunt reprezentate de numeroase exemple de unități frazeologice active.

3.5 O analiză a grupului de unități frazeologice care conține componenta zoonimică „animale domestice” a arătat că gama de atribute metaforice este destul de largă, acest grup fiind numeros în limba engleză. Motivul principal pentru apariția trăsăturilor metaforice din acest grup a fost utilitatea animalelor în agricultură, precum și caracteristicile comportamentului lor.

3.6 Grupul „animale sălbatice” este cel mai numeros în limba engleză, studiul formei lor interne și a trăsăturilor semantice ne permite să spunem că gradul de pericol al acestora pentru oameni, precum și admirația oamenilor pentru unele animale a servit ca bază pentru metaforizarea componentelor zoonimice ale acestui grup. Semnele metaforice verbalizate în unități frazeologice ne permit să vorbim despre dezvăluirea conotațiilor pozitive sau negative în proiecția asupra situației realității și a caracterului unei persoane.

3.7 Semantica componentelor-zoonime ale grupului „animale mitologice” este multidimensională. Sacralizarea animalelor, crearea unor specii speciale care sunt unice pentru

fiecare cultură, ne permite să argumentăm că acesta este cel mai specific grup cu componente zoonime.

3.8 Unitățile frazeologice cu componente zoonime acționează ca nominalizări motivate care au o conotație pozitivă sau negativă. Unitățile frazeologice analizate arată că toate caracterele metaforice sunt determinate de caracterele fenotipice ale animalelor.

3.9 Analiza subgrupurilor semantice arată discrepanțe în compoziția cantitativă a unităților frazeologice, precum și în compoziția calitativă a acestora. O trăsătură caracteristică a unităților frazeologice engleze este accentul pe descrierea caracteristicilor negative ale unei persoane.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Demersul nostru științific a condus la obținerea unor rezultate noi în domeniul cercetării și abordării problemei privind particularitățile structural-semantice ale unităților frazeologice cu componente-zoonime. Investigațiile noastre, datorită contextualizării problemei, formulează răspunsuri privind particularitățile lexico-structurale și gramaticale ale unităților frazeologice cu componente zoonime, dar prezintă și analiza semantică a unităților frazeologice cu componente zoonime.

Plecând de la susținerea aproape unanimă a specialiștilor că frazeologia este o disciplină lingvistică independentă relativ nouă, considerată de mai mulți cercetători ramură independentă care studiază sistemul frazeologic al unei limbi, și de la aserțiunea că prin sistem frazeologic se înțelege totalitatea unităților frazeologice a unei limbi, a criteriilor de clasificare a acestora, a modurilor de formare și funcționare, studiul nostru permite formularea următoarelor concluzii:

1. Unitatea frazeologică este o îmbinare stabilă de cuvinte, constituită din cel puțin două cuvinte noționale, cu sens unitar, frazeologic, obținut în urma unor transferuri semantice, la care au fost supuși componenții pe parcursul dezvoltării istorice a limbii respective.
2. Trăsătura principală a unităților frazeologice o constituie capacitatea acestora de a avea sens frazeologic, acesta, la rândul său, fiind un mijloc specific de reprezentare a lumii în conștiința omului și constituind o categorie semantică ce se utilizează pentru caracterizarea expresivă, emotivă a ființelor și obiectelor din lumea înconjurătoare.
3. Deși se mai discută despre definirea unităților frazeologice, sunt recunoscute cel puțin patru parametri constanți, care permit distingerea acestora: numărul elementelor, natura elementelor, gradul de flexibilitate semantică și sintactică, valoarea semantică. Ceea ce deosebește, în fond, unitățile frazeologice de alte unități ale limbii este principiul idiomatic, subînțeles ca transfer de sens, ca renovare semantică a elementelor componente ale îmbinărilor de cuvinte, acest proces realizându-se, în principal, prin metaforizare și metonimizare.
4. Sursele apariției unităților frazeologice cu componente zoonime sunt diverse și reflectă mentalitatea, tradițiile și obiceiurile poporului, iar frecvența elementului zoomorf în componența unităților frazeologice dezvăluie caracterul său specific de percepție a lumii.
5. Unitățile frazeologice verbale sunt cele mai numeroase straturi ale fondului frazeologic din toate limbile. Unitățile frazeologice verbale cu componente zoonime sunt reprezentate de diverse modele structurale și, conform numărului de componente, pot fi structuri binare sau multiple, toate exprimând o acțiune sau stare, referindu-se la o persoană, caracterizând aspectul sau calitățile interne ale acesteia.

6. Alt grup de unități frazeologice, foarte numeros și răspândit în limba engleză, este format de unitățile frazeologice substantivale, în structura cărora elementul principal îl constituie substantivul. În funcție de numărul de elemente componente, unitățile frazeologice se împart în două grupuri: unități frazeologice substantivale alcătuite din două elemente și unități frazeologice substantivale alcătuite din trei și mai multe elemente.

7. Unitățile frazeologice adjectivale cu componente zoonime sunt reprezentate, în principal, de construcții comparative, având semnificație cu două dimensiuni și două componente aflate, de regulă, în relații de subordonare. Primul component al unității frazeologice adjectivale este, de regulă, folosit în sens referențial, cel de-al doilea consolidează semnificația primului component și denotă gradul de caracterizare, exprimat de primul component. Sub aspect structural, unitățile frazeologice adjectivale în limba engleză sunt grupate în unități comparative și non-comparative.

8. În componența unităților frazeologice adverbiale elementul principal îl constituie adverbul. Unitățile frazeologice adverbiale exprimă însușiri sau caracteristici ale unor acțiuni, sau indică circumstanțe spațiale sau temporale ale unor acțiuni și mai rar semnifică diverse cantități. Ele posedă, parțial, grad de comparație și îndeplinesc funcțiile specifice adverbului.

9. Unitățile frazeologice comunicative, la rândul lor, sunt structuri predicative, reprezentate de proverbe și zicători, conțin o învățătură morală populară formată din experiență, exprimată printr-o formulă eliptică sugestivă, de obicei metaforică, ritmică sau rimată, zicală, zicătoare, parimie.

10. Sensul simbolic al unităților frazeologice cu zoonime se bazează pe înțelesul figurativ al componentelor structurale, pe metafore cu imagini „vii”, ceea ce conferă unităților frazeologice o impresie puternică ca efect și conținut. Zoonimul ca component al unităților frazeologice exprimă diverse aspecte condiționate de imaginea predominantă a animalului în cultura oamenilor. Diversitatea unităților frazeologice cu componente zoonime constă și în capacitatea lor de a exprima trăsături pozitive, dar și negative.

11. Analiză grupului de unități frazeologice cu componenta zoonimică „animale domestice” arată că seria de atribute metaforice este suficient de extinsă, acest grup fiind numeros în limba engleză, frecvența intensă fiind cauzată de utilitatea animalelor în agricultură, precum și caracteristicile comportamentului lor.

12. Cel mai numeros în limba engleză este grupul „animale sălbatice”. Semnele metaforice verbalizate în unități frazeologice permit să vorbim despre dezvăluirea conotațiilor pozitive sau negative în proiecția asupra situației realității și a caracterului unei persoane. Sacralizarea animalelor, crearea unor specii deosebite, unice pentru fiecare cultură, ne permite să constatăm că acesta este cel mai specific grup cu componente zoonime.

13. Unitățile frazeologice analizate arată că toate caracterele metaforice sunt determinate de caractere fenotipice ale animalelor, că există discrepanțe în compoziția cantitativă a unităților frazeologice, precum și în compoziția calitativă a acestora. Dar aspectul esențial al unităților frazeologice engleze cu zoonime îl formează accentul pe descrierea trăsăturilor negative ale unei persoane.

Revenind la ipoteza de la care am plecat în cercetarea noastră, concluzionăm că frazeologia oricărei limbi este izvorul lingvistic al vocabularului care transmite limpede și în mod direct atributele vieții omenești, realitățile etnice și tot ceea ce determină identitatea unei persoane și a unui popor. Specificul național de percepție a realității se datorează nu doar nivelului de gândire a oamenilor, ci și influenței dezvoltării istorice, tradițiilor, obiceiurilor și culturii unui popor.

Animalele, făcând parte din viața și activitatea omului, influențează asupra formării concepțiilor estetice ale societății, constituind componente indisolubile ale culturii unei comunități lingvistice. Unitățile frazeologice cu componente zoonime, prin conținuturile lor, sunt motivate de unele fenomene extralingvistice bazate pe: concepții pre-științifice despre lume, simboluri culturale, intertextualitate, aspecte ale culturii materiale și aspecte ale interacțiunii social-culturale, pe de o parte și, de unele cauze intralingvistice, cum ar fi metafora sau metonimia, pe de altă parte.

Diferența principală între această resursă intralingvistică și resursele extralingvistice constă în faptul că unitățile frazeologice, percepute în calitate de modele tropice ale unor fapte, situații sau particularități ale lucrurilor nu sunt semne ale culturii și nu formează taxoane culturale.

Recomandări

Urmare a realizării prezentului studiu, formulăm următoarele recomandări privind cercetările de perspectivă:

1. Ar fi oportună cercetarea unităților frazeologice cu componente zoonime din perspectivă contrastivă în vederea comparării zoonimelor din limba engleză cu cele din limba română, alte limbi, evidențiind astfel bogăția și specificul lexicului diferitor limbi.
2. Ar fi utilă realizarea unui studiu care să reflecte unitățile frazeologice cu componente zoonime în limbajul mass media și literatura artistică.
3. Ar fi benefică efectuarea unui studiu din perspectiva tehnicilor de traducere a unităților frazeologice cu componente zoonime în limba română.

BIBLIOGRAFIE

1. ABDULLAH, K., JACKSON, H. *Idioms and the Language Learner: Constructing English and Sirian Arabic*. In *Language in Contrast*, 1998, nr. 1, pp. 83-107, ISSN 1387-6759.
2. ALEXANDER, R.J. *Fixed Expressions. Phraseology and Language Teaching: A Sociosemiotic Perspective*. In: *Zeitschrift für Anglistik und Amerikanistik* 40, 1992, 238-249.
3. ANDERSON, W. J. *The Phraseology of Administrative French: a Corpus-Based Study*. Amsterdam, 2006. 289 p.
4. AVĂDANEI, C. *Construcții idiomatice în română și engleză*. Iași: Universitatea „A.I. Cuza”, 2000, 188p.
5. BALLY, CH., *Traité de stylistique française*, Vol. I, Heidelberg-Paris, Winter et Paris, Klinecksieck, 1951.
6. BANU, F. *Viziuni asupra frazeologiei ca disciplină lingvistică*. În: Știință, educație, cultură. Conferința științifico-practică internațională. Vol.2, 10 februarie 2017, Comrat: Universitatea de Stat din Comrat, pp. 20-23. ISBN 978-9975-83-041-6.
7. BANU, F. *Căile și sursele de proveniență a unităților frazeologice cu componente zoonime în limba engleză*. In: Știință, educație, cultură. Vol.2, 15 februarie 2020, Comrat: Universitatea de Stat din Comrat, pp. 505-508. ISBN 978-9975-83-092-8.
8. BANU, F. *Particularități structurale ale unităților frazeologice cu componente zoonime în limba engleză*. În: *Studia Universitatis Moldaviae: Seria Științe Umanistice*. Chișinău: USM, nr. 10(140)/2020, pp. 150-158. ISSN 1811-2668. Categoria B.
9. BANU, F. *Particularități semantice ale unităților frazeologice cu componente zoonime în limba engleză*. În: *Philologia*. Chișinău, nr. 1(313)/2021, pp. 115-122. ISSN 1857-4300. Categoria B.
10. BILAUCA, M. *Statutul frazeologiei ca disciplină lingvistică*. In: *Analele Universității „Ștefan cel Mare”*, Suceava, Seria Filologie, A. Lingvistică, Tomul XIV, nr. 1, Suceava: Universitatea din Suceava, 2008, pp. 29-32.
11. BILAUCA, M. *Conceptul de expresie în lingvistica românească și în cea universală*. In: *Analele Universității „Ștefan cel Mare”*, Suceava, Seria Filologie, A. Lingvistică, nr. 2/2008, Universitatea din Suceava, 2008, pp. 45-52.
12. BILAUCA, M. *Conceptele de frazeologism și unitate frazeologică în lingvistica românească și universală*. In: *Analele Universității „Ștefan cel Mare”*, Suceava, Seria Filologie, Tomul XV, 2009, pp. 93-97.

13. BOERS, F. *Etymological Elaboration as a Strategy for Learning Figurative Idioms*. In: *Vocabulary in a Second Language: Selection, Acquisition, and Testing*. Amsterdam: John Benjamins, 2004, p. 53-78.
14. BOERS, F., LINDSTROMBERG, S. *Cognitive Linguistic Approaches to Teaching Vocabulary and Phraseology*. Berlin, 2008, 396 p.
15. BOROIANU, I., Conceptul de unitate frazeologică; tipuri de unități frazeologice (I), În *LL* nr 1, 1974, nr. 1, p. 25-33.
16. BOROIANU, I., Conceptul de unitate frazeologică; tipuri de unități frazeologice (II), în *LL* 3/1974. nr. 2, p. 242-266.
17. BUDNIC Ana, *Dezvoltarea conceptului de lexic în Limba Engleză*, În : Probleme ale Științelor Socioumane și modernizării învățământului: Conf. de totalizare a muncii șt. și șt.-didactice a corpului profesoral-didactic pentru anul 2013 : [în 2 vol.]/ coord. șt. : Racu Igor - Ch .: S. n., 2014 (Tipogr. UPS “Ion Creangă”), p. 111- 114 . ISBN 978-9975-46-197-9.
18. BUSHNAQ, T. *Importanța includerii frazeologismelor în curriculum universitar*. În: *Revista de Științe Socio-Umane*, nr 1/17, Chișinău: Tipografia UPS „I. Creangă”, 2011, p. 85-91.
19. BUSHNAQ, T. *Tehnologii de dezvoltare a limbajului frazeologic prin intermediul predării comunicative a limbii engleze la studenți*. În: *Univers pedagogic*, nr. 1, Chișinău: IȘE, 2011. p. 82-86.
20. BUZEA-IONESCU, O. *Abordări ale antonimiei*, În: *Analele Universității Spiru Haret, Seria Filologie –Limbi și Literaturi Straine*,Nr. 8-9 , 2006-2007, pp. 39-43 ISSN 1454-8291.
21. BUZEA, O. *Current Idioms Denoting the Concepts of Good-Bad in English and Romanian*, În: „Linguistic and Literary Research From a Descriptive and Historical Perspective”, Universitatea Spiru Haret, Bucuresti, 2009.
22. BUZEA, O. *Trăsături lexico-gramaticale ale antonimelor frazeologice în limbile engleză și română*, În: 'Multidisciplinary Approaches to Linguistic and Literary Research'', Universitatea Spiru Haret, Bucuresti, 2010.
23. BUZEA, O. Particularitățile lexico - gramaticale ale antonimelor frazeologice în limbile engleză și română, *Revista Philologia*, LII Ianuarie – Aprilie 2010, pp.111-114, Chisinau, 2010, ISSN 1857-4300.
24. CAMENEV, Z., BUSHNAQ, T. *Variation and Flexibility within Idiomatic Expressions*. În: *Annales Universitatis Apulensis, Series Philologica*, 9, Tom 1, Alba Iulia, 2008, p. 107-114.
25. CHAFE, W., *Idiomaticity as an Anomaly in the Chomskyan Paradigm*. In: *Foundations of Language* nr. 4, 1968, pp. 109-127.
26. CHAFE, W. *Meaning and the Structure of Language*. Chicago, London, 1970.

27. CERNEA, M. *Aspecte ale îmbogățirii frazeologiei: derivarea; „izolarea” (compunerea), conversiunea*. În: LLR, 2001, nr. 3, p. 13-17.
28. CHITRA, F. *Idioms and Idiomaticity*. Oxford: Oxford University Press, 1996. 265 p.
29. COLLINS, V. *A Book of English Idioms*. London: Longman, 1969. 258 p.
30. COJOCARU, D., *Frazeologia. Concepte de bază*, București, EUB, 2004
31. COLȚUN, Gh., *Frazeologia limbii române*, Chișinău, Ed. Arc, 2000, 207p.
32. COLȚUN, Gh., *Aspecte ale corelației dintre frazeologisme și părți de vorbire*, În: *Limba română*, 1997, nr. 1-2, p. 77-82.
33. COLȚUN, Gh., *Aspecte ale frazeologiei limbii române*. Chișinău: USM, 1997, 86 p.
34. COLȚUN, Gh., *Particularități lexico-gramaticale și semantico-stilistice ale frazeologismelor în limba română*. Autoref. Tezei de dr. hab. în filologie. Chișinău, 2002, 52 p.
35. COLȚUN, Gh. *Trăsături distinctive ale sensului frazeologic. Probleme actuale de lingvistică română*. Chișinău: USM, 2000, p. 114-119.
36. CONDREA, I. *Redarea frazeologismelor în traducere*. În: *Comunicarea prin traducere. Chișinău: Tehnica - INFO*, 2001. 128 p.
37. CORNELL, A. *Idioms: an Approach to Identify Major Pitfalls for Learners*. IRAL, 37, 1999, p.1-21.
38. COȘERIU, E. *Lingvistică din perspectivă spațială și antropologică*. Chișinău: Editura Știința, 1994. 181 p. ISBN 5-376-0857-1.
39. COȘERIU, E. *Introducere în lingvistică*. Trad. E. ARDELEANU, E. BOJOGA. Cluj: Editura Echinoc, 1995a. 143 p.
40. COȘERIU, E. *Unitatea limbii române – planuri și criterii*. În: *Limba română și varietățile ei locale*. București: Editura Academiei Române, 1995b. 133 p. ISBN-13: 978-9732705087.
41. COȘERIU, E. *Sincronie, diacronie și istorie. Problema schimbării lingvistice*. Versiune în limba română de N. SARAMANDU. București: Editura Enciclopedică, 1997, p. 254. ISBN 973-45-0203-4.
42. COȘERIU, E. *Omul și limbajul său*. Iași: Editura Universității „Al. Ioan Cuza”, 2009. 465 p. ISSN 2066-0480, ISBN 978-973-703-386-4.
43. COWIE, A. P. *Phraseology: Theory, Analysis, and Applications*, Oxford: Oxford University Press, 2001. 272 p.
44. DOBROVOLSKIY, D. *Russian Phraseology: An international Handbook of Contemporary research*. Vol. 2. Berlin; N.Y.: Walter de Gruyter, 2007. p. 714-727.
45. DIMITRESCU, FL. *Locuțiunile verbale în limba română*, București, 1958. 233 p.

46. DRAGOMIRESCU, Gh. N. *Problema locuțiunilor ca obiect al analizei gramaticale*, În: LR 1963, nr. 6, p. 618-625.
47. DUMISTRĂCEL, St. *Dicționar de expresii românești. Biografii. Motivații*. Iași: Institutul European, 2001, 534 p.
48. DUMISTRĂCEL, St. *Lexic românesc. Cuvinte. Metafore. Expresii*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980. 262 p.
49. DUMISTRĂCEL, St. *Locuțiunii și expresii simple izolate din construcții bimembre*, În: LR 1/1981.
50. ERMAN, B. *Cognitive Processes as Evidence of the Idiom Principle*. In: International Journal of Corpus Linguistics, UK: Nottingham, 2007, nr. 12, p. 25-53.
51. EVANS, V. *Linguistic Relativity and Cognitive Linguistic*, In: Cognitive Linguistics: an Introduction. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006. pp. 95-101.
52. FERNANDO, C., FLAVELL, R. *On Idiom: Critical Views and Perspectives*. Exeter. 1981.
53. FIEDLER, S. *English Phraseology*, Tübingen, Gunter Narr Verlag. 2007.
54. FAUCONNIER, G. *Mental Spaces: Aspects of Meaning Construction in Natural Language*. Cambridge: Cambridge University Press, 1994. 190 p.
55. FAUCONNIER, G. *On Metaphor and Blending*. In: Journal of Cognitive Semiotics. 2009. Vol.5. nr 1/2. pp. 393-399.
56. FRASER, B. *Idioms within a Transformational Grammar*. In: *Foundations of Language* nr. 6 1970, pp. 22-42.
57. GĂITĂNARU, Șt., *Descrierea locuțiunilor prepoziționale cu genitivul*, În LR, p. 34, 1965.
58. GĂITĂNARU, ȘT., *Criteriile deosebirii locuțiunilor prepoziționale cu genitivul de grupările libere, analizabile*, Ăn: LLR, 2, 1999, p. 1214.
59. GEERAERTS, D. *Introduction. A Rough Guide to Cognitive Linguistics*, Berlin; 2006. pp. 1-28.
60. GLÄSER, R., *The Grading of Idiomaticity as a Presupposition for Taxonomy of Idioms*. In: Understanding the Lexicon: Meaning, Sense and World Knowledge in Lexical Semantics. Tübingen 1988, pp. 264-279.
61. GLÄSER, R., *The Stylistic Potential of Phraseological Units in the Light of Genre Analysis*. In: *Phraseology: Theory, Analysis, and Applications*. Oxford 1998, pp. 125-143.
62. GLEDHILL, J. C. *Collocations in Science Writing*. Tübingen: Narr, 2000. 268 p.
63. GLUCKSBERG, S. *Understanding Figurative Language. From Metaphors to Idioms*, Oxford: Oxford University Press, 2001. 134 p.

64. GRANGER, S., *Prefabricated Patterns in Advanced EFL Writing: Collocations and Formulae*. In: *Phraseology: Theory, Analysis, and Applications*. Oxford 1998, pp. 145-160.
65. GRANGER, S., MEUNIER F. *Phraseology: an Interdisciplinary Perspective*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2008. 422 p.
66. GRANGER, S., MEUNIER F., *Phraseology in Foreign Language Learning and Teaching*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2008. 259 p.
67. GRANT, L. E., BAUER L. *Criteria for Re-defining Idioms: Are we barking up the wrong Tree?* In: *Applied Linguistics*, 2004, nr. 25, pp. 38-61.
68. GRAUR, Al., *Tendințele actuale ale limbii române actuale*, București, Editura Științifică, 1968.
69. GRÉCIANO, G., *Signification et dénotation en allemand: La sémantique des expressions idiomatiques*. Paris. 1983.
70. GRÉCIANO, G. *Actualités Phraséologiques*. In: *Verbum* 9, 1986, nr. 3, pp. 319-340.
71. GROZA, L., *Arhaisme frazeologice de proveniență franceză*, În: *LL* III, 1982.
72. GROZA, L., *Câteva paralele frazeologice*, În: *LL* III, 1987. nr. 3, pp. 321-326.
73. GROZA, L., *Despre conceptul de unitate frazeologică*, În: *AUB*, 1987.
74. GROZA, L., *Despre locuțiuni și expresii*, În: *LL* nr. 2/1996, pp. 139-145.
75. GROZA, L., *Variante ale unor unități frazeologice de proveniență franceză*, În: *LL* I/1984.
76. GROZA, L., *Greșeli în folosirea unor unități frazeologice*, În: *LL* 34, 1995.
77. GROZA, L., *Unități frazeologice de proveniență romanică în limba română literară*, În *LL* 3/1986. nr. 3, p. 292-296.
78. GRUIȚĂ, G., *Locuțiuni recente*, În: *LL* nr. 1, 1995.
79. GOUADEC, D., *Nature et traitement des entités phraséologiques*, În: *Terminologie et phraséologie. Acteurs et aménageurs*, Paris, La Maison du Dictionnaire, 1994, pp. 167-193.
80. GUIRAUD, P. *Les Locutions Francaises*, Presses Universitaires de France, 1962.
81. HEALEY, A. *English Idioms*. In: *Kivung* 1, 1998, pp. 71-108.
82. HEBEDEAN, D., *Frazeologia – considerații teoretice*. *Philologica Banatica*, VIII (1), p. 98, 2014. P.98.
83. HOCKETT, C.F. *Idiom Formation*. In: *For Roman Jakobson. Essays on the Occasion of his 60 th Birthday 11 October 1956*. The Hague 1956, pp. 222-229.
84. HOWARTH, P. *Phraseology in English Academic Writing: Some Implications for Language Learning and Dictionary Making*. *Lexicographica Series Major* 75. Tübingen: Max Niemeyer, 1996. 230 p.

85. HRISTEA, Th., *Contribuții la studiul etimologic al frazeologiei românești moderne*, În: LR nr.6, 1977. pp. 587-598.
86. HRISTEA, Th., *Din problemele etimologiei frazeologice românești*, În LR nr.2, 1987. pp. 123-135.
87. HRISTEA, Th., *Frazeologia și importanța ei pentru studiul limbii române*, În LL 1, 1984. nr. 1, pp. 5-13.
88. HRISTEA, Th., *Frazeologie și etimologie* În: Limba română, București, 1997, nr. 2, pp. 8-12.
89. HRISTEA, Th. *Introducere în studiul frazeologiei*. În: Sinteze de limbă română. București: Albatros, 1984, p. 134-159.
90. HOLLEMAN, J. *American English Idiomatic Expressions in 52 Weeks: An Easy Way to Understand English Expressions and Improve Speaking*. China: Chinese University Press, 2006. 454 p.
91. HOWARTH, P. *The Phraseology of Learners' Academic Writing*. In: Cowie A. P. (ed.) *Phraseology: Theory, Analysis, and Applications*. Oxford: OUP, 1998, pp. 161-186.
92. JACKSON, H., *Words and their Meaning*. London, New York. 1988.
93. JOHNSON-LAIRD, P.N. *Mental Models: Towards a Cognitive Science of Language, Inference, and Consciousness*, In: *Cognitive Science. Series 6*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 2003. 513 p.
94. IRUJO, S. *A Piece of Cake: Learning and Teaching Idioms*. In: *English language Teaching Journal*, 2006, nr. 40, pp. 236-242.
95. KATZ, J.J., POSTAL, P.M. *Semantic Interpretation of Idioms and sentences containing them*. In: *Quarterly Progress Report 70*, 1963, pp. 275-282.
96. KNAPPE, G. *Idioms and Fixed Expressions in English Language Study before 1800: a contribution to English historical phraseology*. New York: Peter Lang, 2014. 664 p.
97. KÖVESCES, Z. *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford; N.Y.: Oxford University Press, 2010. 375 p.
98. KÖVECSSES, Z. *Metaphor in culture: universality and variation Kövecses, Zoltán. Metaphor in culture: universality and variation*, Cambridge: Cambridge University Press, 2005.
99. LAKOFF, G., JOHNSON, M. *Metaphors We Live*, Chicago: University of Chicago Press, 1980. 242 p.
100. LAKOFF, G. *More than Cool Reason: A Field Guide to a Poetic Metaphor*. Chicago, London: University of Chicago Press, 1989. 237 p.

101. LANGACKER, R.W. *Concept, Image and Symbol. The Cognitive Basis of Grammar*, Berlin; N. Y.: Mouton de Gruyter, 2002. 395 p.
102. LANGACKER, R.W. *Cognitive Grammar*, The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics / eds. D. Geeraerts, H. Cuyckens. Oxford; N. Y.: Oxford University Press, 2007. pp. 421-463.
103. LANGLOTZ, A., *Ambiguity and the creative use of idioms in commercial print advertisements*. In: *Ranam: Recherches Anglaises et Nord-Americaines* 34,2001, pp. 111-127.
104. LAPORTE, E., *La reconnaissance des expressions figees lors de l'analyse automatique*, în *Langages. Les expressions figees*, Paris, juin 1990.
105. LATTEY, E. *Pragmatic Classification of Idioms as an Aid for the Language Learner*. IRAL, 1986, nr. 24, p. 217-33.
106. LAUFER, B. *Avoidance of Idioms in a Second Language: The effect of L1-L2 Similarity*. In: *Studia Linguistica*, 2000, nr. 54, pp. 186-196.
107. LENNON, P. *Approaches to the Teaching of Idiomatic Language*. In: IRAL, 1998, nr. 36, p. 13.
108. LIFARI, V. *Metode de cercetare a conceptelor din perspectiva lingvisticii cognitive*, În: *Limba română. Revistă de știință și cultură*. Nr. 4 (240). Chișinău, 2017. P. 86-95. ISSN 0235-911.
109. LIFARI, V. *Categorii conceptuale ale emoțiilor redată de expresii frazeologice somatice în limbile engleză, română și rusă din perspectiva lingvisticii cognitive*, 2018, <https://ojs.iliauni.edu.ge/index.php/eish/article/view/396> .
110. LIPSHITZ, E., *La nature semantostucturelle des phraseologismes verbaux*, Paris, 2001.
111. MAKKAI, A., *Idiom Structure in English*. The Hague, Paris, 1992.
112. MAKKAI, A., *The Cognitive Organization of Idiomaticity: Rhyme or Reason*. In: *Georgetown University Working Papers on Language and Linguistics* 11, 1975, p.10-29.
113. MARGERIE, C., MOIRAND, S., PORQUIER, R., *Les constructions verbales avec "faire", "laisser", "voir" etc.*, În: *Le Francais dans le monde*, Paris, nr. 98, 1973.
114. MIHĂILESCU U., VENERA, U., *Considerations sur la frequence des verbes dans les constructions phraseologiques roumaines et francaises*, În: *Actele celui de al XII-lea Congres Internațional de Lingvistică și Filologie Romanică*, Vol. I, București, EA, 1990.
115. MILICĂ, I. *Expresivitatea argoului*. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2009. p. 17. ISBN 978-973-703-495-3.

116. MILICĂ, I. *Lumi discursive. Studii de lingvistică aplicată*. Iași: Editura Junimea, 2013. p. 38.
117. MILICĂ, I. *Norma argotică* [online]. În: *Argotica*, I. Secțiunea Varia, Craiova: Editura Universitaria, 2012. pp. 134-154. [citată 09.04.2019]. Disponibil: http://cis01.central.ucv.ro/litere/argotica/argotica.nr.1/Milica/Milica_Norma_argotica.pdf.
118. MILICĂ, I. *Noțiuni de stilistică*. Iași: Vasiliana '98, 2014. 247 p. ISBN 978-973-116-382-6.
119. MOLEA V. *Oralitatea în textul publicistic actual românesc*. Chișinău: Editura Prut Internațional, 2016, 252 p. ISBN 978-9975-54-272-2.
120. MOLEA V. *Revalorificarea tezaurului frazeologic în textul publicistic actual*, *Studia Universitatis Moldaviae*, 2015, nr.10 (90), seria „Științe umanistice”, ISSN 1811 – 2668;
121. MOLEA V. *Reflections about the Spoken Language* In: *Modern Romanian International Journal of Humanities Social Sciences and Education (IJHSSE)* Volume 4, Issue 11, November 2017.
122. MOLEA V. *Valorificarea expresiv-estetică a oralității în creația lui Ion Creangă*, În: *Materialele Simpozionului științific cu participare internațională*, Chișinău, 11 mai 2018. Chișinău: CEP, USM, 2018, p. 20-27, ISBN 978-9975-42-02-1.
123. MOLEA V. *Regionalismele – registru stilistic al oralității Lumina verbului matern*. In: *Honorem Magistri Iraida Condrea. Materiale ale Conferinței științifice cu participare internațională Profesorul și Savantul Irida Condrea – prezență remarcabilă în spațiul academic și cultural din Republica Moldova*, Chișinău, CEP: USM, 2019, p.72-80.
124. MOON, R., "The Analysis of Fixed Expressions in Text". In: *Advances in Written Text Analysis*. London 1994, p. 117-135.
125. MOON, R., *Fixed Expressions and Idioms in English. A Corpus-Based Approach*. Oxford, 1998. 338 p.
126. MUNTEANU, C., *Paralelisme frazeologice*, în *LR* nr.6, 1988 p. 505-510.
127. MUNTEANU C., *Sinonimia frazeologică în limba română din perspectiva lingvisticii integrale*, Pitești, Editura Independența Economică, 2007 .
128. NACISCIONE A. *Stylistic Use of Phraseological Units in Discourse*. John Benjamins Publishing Company, 2010. 308p.
129. NICA, D., *Locuțiunile substantivale în limba română*, în *LR* nr. 5, 1963, p. 514-526.
130. PANĂ-DINDELEGAN, G., *Locuțiuni și/sau grupuri sintactice libere analizabile?*, în *LL* nr. 1/1991.
131. POALELUNGI, AL. *Locuțiunile adjectivale*. În: *LR*, 1963, nr. 2, p. 133-146.

132. POPA. Gh. Viziunea lingvală asupra lumii din perspectivă coșeriană. În: Anuar de lingvistică și istorie literară. T. LI. 2011. Număr special : Lucrările Colocviului Internațional Eugeniu Coșeriu – 90 de ani de la naștere (Iași-Bălți, 27-29 iul. 2011). București, 2012. pp. 323-330.
133. POPA.Gh. Locuțiunea și expresia: termeni corelativi? În: Studia lingvistica et philologica: In memoriam Magistri Nicolae Corlăteanu. – Chișinău, 2009. Pp. 80-84.
134. RASINSKI T., KNOBLOCK K. Idioms and Other English Expressions, Grades 1-3. London: Shell Education, 2008. 96 p.
135. REY, A., CHANTREAU, SOPHIE, Dictionaire des expressions et de locutions, deuxieme edition mise a jour, Paris, 1993.
136. RIZESCU, I., Observații asupra îmbinărilor de cuvinte, în *LR* 5, 1962.
137. ROSEMARIE GLÄSER, The Translation aspect of phraseological units in English and German, în *Topics in Phraseology. Theory and Practice*, vol. 1.
138. ROSCH, E. Cognitive Reference Points / E. Rosch // *Cognitive Psychology*. – 1975 b. – Vol.7. – P. 532-547.
139. ROSCH, E. *Family Resemblances: Studies in the Internal Structure of Categories*, În: *Cognitive Psychology*. 1975. Vol. 7. pp. 573-605.
140. ROSCH, E. *Natural Categories* În: *Cognitive Psychology*. 1973. Vol. 4. pp. 328-350.
141. SAVIN-ZGARDAN, A. *Motivația unităților polilexicale stabile în limba română*. Chișinău: Tipogr. „Dina AP”, 2019. 274 p. ISBN 978-9975-3236 -1-1.
142. SAVIN-ZGARDAN, A. *Evoluția sensului unităților polilexicale stabile* În: Materialele simpozionului științific internațional Anatol Ciobanu – omul cetății “Limba română”. In memoriam: 85 de ani de la naștere. Chișinău: CEP USM, 2019. pp. 21-29. Rez. în lb. rom. și engl. Referințe bibliogr. p. 29.
143. SAVIN-ZGARDAN, A. *Componentele unităților polilexicale stabile ce exprimă fenomene din domeniul superstițiilor*. În: Lecturi in memoriam acad. Silviu Berejan. Materialele Colocviului științific național. Chișinău, 12 noiembrie 2019. Coord.: dr. Felicia Cenușă. Chișinău, 2020, vol. IV, p..94-100. ISBN 978-9975-3392-1-6.
144. SCHWARTZ, L. *Power Practice: Analogies and Idioms*. London: Creative Teaching Press, 2007. 48 p.
145. SMITH, L.P. *Words and Idioms*. London, Tübingen 2007, p. 280-290.
146. SORNIG, K. *Idioms in Language Teaching*. In: *Understanding the Lexicon: Meaning, Sense and World Knowledge in Lexical Semantics* 2008.
147. STRÄSSLER, J., *Idioms in English: A Pragmatic Analysis*. Tübingen. 2002.

148. STOIANOVA, I. Semantic Aspects of English Body Idioms. În: Interconexiuni metodologice, pragmatice și didactice în științele limbii. Chișinău: IRIM,2008 p. 108 -116. ISBN 975-9975-9764-5-9.
149. STOIANOVA, I. *The Concept of „Woman” in Chinese, English, Romanian and Russian Paremyology*, În: Paradigme ale culturii chineze – fond valoric și imagine civilizațională, chisinau, ULIM, 2011, pp. 123-131. ISBN 978-99-75101-65-3.
150. STOIANOVA, I. Language and Culture Interference in Translation Gaffes, La Francopolyphonie 7, vol 2. Chisinau: ULIM, 2012, pp.56-66, ISSN 1857-1883.
- STOIANOVA, I. *Metaphor as a Process of Cognitive Thinking*. În: The Contemporary Issues of the Socio-Humanistic Sciences, ed. X. 2019. Chișinău: "Print Caro", 2019, p. 100. ISBN 978-9975-3371-4-4.
151. STUBBS, M. *Words and Phrases: Corpus Studies of Lexical Semantics*. Oxford: Blackwell, 2001. 267 p.
152. TABOSSO, P. ȘI ZARDON F. *The Activation of Idiomatic Meaning*. In: Everaet E. et. al. (Eds.). *Idioms: Structural and Psychological Perspective* Hilldale, Lawrence Erlbaum, 2003. p. 273-282.
153. TAVERNER, T.G., *Idioms and Idiom Forming Verbs: A Case Grammar Analysis*. Washington. 2017.
154. TAYLOR, J.R. *Linguistic categorization: Prototypes in linguistic theory*. Oxford: Clarendon Press, 1995. 328 p.
155. TELIA, V. N. *Cultural strata in phraseological units and discursive practices*. YaSK. 2004. 344 p.
156. TELIA, V. N. *Secondary nomination and its types*. In: Language nomination (Types of names). Nauka, 1977. pp. 129-221.
157. TELIA, V. N. *The connotative aspect of the semantics of nominative units*. Nauka. 1986. 143 p.
158. VEZHBITSKAYA, A. Prototypes and invariants. In: Language. The culture. Cognition. Rus. Dictionaries, pp.201-230. 1997.
159. VINOGRADOV, V. V. *Questions of studying phrases (on the material of the Russian language): The main questions of the syntax of the sentence*. In: Selected works: research on Russian grammar. Nauka, pp. 56-87. 1975.
160. ZAHARIA C. *Expresiile idiomatice în procesul comunicării*. Iași: Universitatea „A.I. Cuza”, 2004, 399 p.
161. VARRA R. *Easy American Idioms*, SUA: Living Language, 2006. 60 p.

162. WALD H, *Realitate*, p. 48
163. WEINREICH U. *Problems in the Analysis of Idioms*, In: Puhvel (Ed.), *Substance and Structure of Language* Berkeley. California: University of California Press, 2019. pp. 23-81.
164. WOOD M. *A Definition of Idiom*, Indiana: Indiana University Linguistics Club, 2006. 105p.
165. YORIO C. A. *Idiomaticity as an Indicator of Second Language Proficiency*, In: K. Hyltenstam and L. K. Obler (Eds), *Bilingualism across the Life Span: Aspects of Acquisition, Maturity and Loss*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. p.p 55-72.
166. ZAHARIA C. *Expresiile idiomatice în procesul comunicării*. Iași: Universitatea „A.I. Cuza”, 2004, 399 p.

Bibliografie în limba rusă

167. АЛЕФИРЕНКО, Н.Ф. *Фразеология в свете современных лингвистических парадигм*: монография. М.: Элипс, 2008. 271 p.
168. АЛЕФИРЕНКО, Н.Ф. *Современные проблемы науки о языке*: учеб. пособие для студентов высш. учеб. зав. М.: Флинта: Наука, 2009а. 412 p.
169. АМОСОВА Н.Н. *Основы английской фразеологии*. Ленинград: Изд-во Ленинградского университета, 1963. 208 p.
170. АРХАНГЕЛЬСКИЙ, В.Л. *Устойчивые фразы в современном русском языке. Основы теории устойчивых фраз и проблемы общей фразеологии*. Ростов: Изд-во Рост. ун-та, 1964. 315 p.
171. БАБКИН, А.М. *Лексикографическая разработка русской фразеологии*. М.;Л.: Наука, 1964. 75 p.
172. БАБУШКИН, А.П. *Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка*. Воронеж: ВГУ, 1996. 104 p.
173. БАБУШКИН, А.П. *Типы концептов в лексико-фразеологической семантике языка, их личностная и национальная специфика*: дис. ... д-ра филол. наук. Воронеж, 1997. 330 p.
174. БОЧИНА Т. Г. *Зооморфизмы как семантические дериваты эмоциональной оценки // История русского языка: словообразование и формообразование*. Казань, 1997. pp. 125 – 132.
175. БРОСЛАВСКАЯ Е.М. *Этнокультурные особенности зооморфизмов в русском, украинском и английском языках // Вестник МСУ*, 2001. т. 4. №. 6. pp. 49 – 52.
176. БРЕМ, А. *Жизнь животных* / пред. и комм. М.С. Галиной и М.Б. Кориноловой. М.: Олма-Пресс: Красный пролетарий, 2004. 1192 p.

177. ВЕЖБИЦКАЯ, А. *Семантические универсалии и базисные концепты*. М.: Языки слав. культуры, 2011. 568 р.
178. ВЕЖБИЦКАЯ А. *Сопоставление культур через посредство лексики и прагматики*. М.: Языки слав. культуры, 2001. 272 р.
179. ВЕРЕЩАГИН Е. М., КОСТОМАРОВ В. Г., *Национально-культурная семантика русских фразеологизмов // Словари и лингвострановедение*. М., 1982. pp. 86 - 93.
180. ВИНОГРАДОВ В.В., *Основные понятия русской фразеологии как лингвистической дисциплины*, Ленинград, 1946.
181. ВИНОГРАДОВ В.В., *О некоторых семантических особенностях фразеологических сочетаний // ЛГУ. Учёные 1961, No 283, Сер. Филол. наук, вып. 56, р.196*.
182. ВОРОНИНА, Л.В. *Универсальные и национально-культурные признаки в структуре концепта / Л.В. Воронина // Антропология языка М.: Флинта: Наука, 2012. Вып. 2. pp. 21-28*.
183. ГРИГОРЬЕВА Г. С. *Фразеологические единицы с зоонимами в аспекте теории номинации (на материале современного английского языка) // Автореферат диссертации на соискание учёной степени кандидата филологических наук*. Одесса, 1985. 16 р.
184. ДЕМЬЯНКОВ, В.З. *Теория прототипов в семантике и прагматике языка / В.З. Демьянков // Структуры представления знаний в языке: сб. науч.-аналит. обзоров. Серия Теория и история языкознания*. М.: ИНИОН РАН, 1994а. pp.32-86.
185. ДОБРОВОЛЬСКИЙ Д. О. *Типология идиом // Фразеология в машинном фонде русского языка*. М.: 1990. pp. 24 - 35.
186. ИВАНОВА, Е.В. *Концепт как одна из основных единиц когнитивной лингвистики / Вестник С.-Петербургского ун-та. Серия 9 (Филология. Востоковедение. Журналистика)*. – 2006а. – Вып. 3. pp. 40-48.
187. ИВАНОВА Е. В. *Пословичные картины мира (на материале английских и русских пословиц)*. СПб.: Филологический факультет СПбГУ, 2002. 155 р.
188. ЖУКОВ В. П. *Семантика фразеологических оборотов*. М.: «Просвещение», 1998. 190 р.
189. КАРАСИК, В.И. *Лингвокультурный концепт как единица исследования / В.И. Карасик, Г.Г. Слышкин // Методологические проблемы когнитивной лингвистики: сб. науч. тр. / под ред. И.А. Стернина*. Воронеж: ВГУ, 2001. pp.75-80.
190. КИПРИЯНОВА А. И. *Функциональные особенности зооморфизмов (на материале фразеологии и паремиологии русского, французского и новогреческого языков)*. //

- Автореферат диссертации на соискание учёной степени кандидата филологических наук. Кубанский государственный университет. Краснодар, 1999. 23р.
191. КИПРИЯНОВА, А. А. *Функциональные особенности зооморфизмов: на материале фразеологии и паремологии русского, английского, французского и новогреческого языков*: дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / А. А. Киприянова. Краснодар, 2001. 217 р.
192. КОВШОВА, М.В. *Культурно-национальная специфика фразеологических единиц (когнитивные аспекты)*: автореф. ... канд. филол. наук: 10.02.01 / М. Л. Ковшова. Москва, 1996. 22 р.
193. КРАСНЫХ В.В. *Этнопсихолингвистика и лингвокультурология: Лекционный курс*, М. : Гнозис, 2002. 282 р.
194. КОЗЛОВА, Т.В. *Семантика фразеологизмов с названиями животных в современном русском языке*. М.: Изд-во Моск. ун-та, 2003. 192 р.
195. КУРАЖОВА, И.В. *Имена животных как отражение ценностной картины мира в английской лингвокультуре*: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.04 / И. В.Куражова. – Иваново, 2007. 201 р.
196. КУРБАНОВ, И.А. *Анализ зоосимволики в русском и английском языках*: дис. ... канд. филол. наук: 10.02.19 / И.А.Курбанов. Москва, 2000. – 437 р.
197. КУНИН А. В. *Курс фразеологии современного английского языка*, Москва: Высшая школа, 1986. 336 р.
198. КУНИН А. В. *Английская фразеология: Теоретический курс*, Москва: Высшая школа, 1970. 341 р.
199. КУНИН А. В. *Фразеология современного английского языка*, Москва: Высшая школа, 2005. 288 р.
200. РЫЖКОВА В.В. *К проблеме изучения фразеологических единиц в современном английском языке (к постановке вопроса)* Харків, 1996. pp.109-110.
201. МАСЛОВА В.А. *Когнитивная лингвистика: учеб. пособие*. Минск: ТетраСистемс, 2008. 273 р.
202. МЕЛЕРОВИЧ, А.М. *Современная русская фразеология (семантика - структура - текст)*: монография, Кострома: КГУ им. Н.А. Некрасова, 2011. 456 р.
203. МЕЛЬЧУК, И.А. *Опыт теории лингвистических моделей «Смысл↔Текст»*: семантика, синтаксис. М.: Языки рус. культуры, 1999. 346 р.

204. МИРОНИЮК Л. Ф. *Семантико-типологическая характеристика славянских зооморфических глаголов* // Язык: этнокультурный и прагматический аспекты. Днепропетровск, 1988. pp. 18 – 25.
205. СИТЯНИНА, Н.В. *Структурно-семантическое исследование наименований объектов и явлений природы в современном английском языке: автореф. ... канд. филол. наук.* СПб., 2004. 22 p.
206. СОКОЛОВА, Т.И. *Морфологические концепты и терминологическая система их воплощения в грамматических исследованиях Н. И. Греча: дис. ... канд. филол. наук.* – Вологда, 2009. 240 p.
207. ТЕЛИЯ, В.Н. *Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты.* М.: Языки рус. культуры, 1996. 288 p.
208. Телия В.Н. Культурно-национальные коннотации фразеологизмов (от мировидения к миропониманию) Славянское языкознание. XXI съезд славистов. Доклады российской делегации. М., 1993. 313 p.
209. Телия В.Н. Фактор культуры и воспроизводимость фразеологизмов – знаков-микротекстов // Сокровенные смыслы: Слово. Текст. Культура: Сборник статей в честь Н.Д. Арутюновой. М., 2004. 213p.
- 210.202. Телия В.Н., Дорошенко А.В. Лингвокультурология – ключ к новой реальности феномена воспроизводимости несколькихсловных образований // Язык. Культура. Общение: Сборник научных трудов в честь юбилея С.Г. Тер-Минасовой. – М.: Гнозис, 2008. 419p.

Surse online

211. Cambridge Dictionary. URL: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/> (data accesării: 28.05.2017).
212. Merriam-Webster Dictionary. URL: <http://www.merriam-webster.com> / (data accesării: 28.05.2017).
213. Oxford Dictionaries. URL <http://www.oxforddictionaries.com> / (data accesării: 28.05.2017).
214. The Dictionary. URL: <http://www.dictionary.com> / (data accesării: 28.05.2017).
215. The Free Dictionary. URL: <http://idioms.thefreedictionary.com> / (data accesării: 28.05.2017).

ANEXE

Anexa 1 Concepte exprimate prin intermediul zoonimelor

	DENUMIRE CONCEPT	ZOONIM
Trăsăturile de caracter ale omului care reflectă atitudinea sa față de semenii		
	rău, crud, nepoliticos	animal, beast, bear, cat, hog, porcupine shrew, wolf, lion, cock, hornet
	plictisitor, agasant, cicălit	limpet
	încăpățânat	ass/mule, bull, dog, pig
	bun	Bear, lamb, dove/pigeon, halcyon, goose
	necomunicativ/nesociabil	cattle, rat, wolf, turkey
	viclean	dog, fox, coon, bird
	gâlcevitor, arțăgos	hedgehog, porcupine, urchin
	naiv	cat, lamb, sheep
	secretos	horse, mole
Trăsături de caracter ale omului care reflectă încrederea în sine		
	orgolios, trufaș, arogant	hog, cock, bird
Trăsături de caracter ale omului care reflectă atitudinile față de muncă		
	harnic	bear, beaver, horse, dog, bee
Trăsături de caracter ale omului care reflectă atitudinile sale față de lucruri		
	zgârcit	pig, wolf, squirrel
Trăsături de caracter ale omului care reflectă latura morală		
	mândrie	peacock
	înșelăciune	cat, dog, fox, weasel, tiger, wolf
	atitudine disprețuitoare	ape, bat, dog
	credincios	dog
Trăsături de caracter ale omului care reflectă calitățile volitive		
	răbdare	camel
	frică, lașitate	dog, hare, mouse, rat, cat, chicken, duck, pigeon
	nehotărâre, indecidere	ass
	neputință, blândețe	lamb, lemming, mouse, ox, sheep, ass, flea
	voință, curaj	lion, bear, bull, pigeon
Acțiuni voluntare		
	inevitabilitatea pedepsei	whale, chicken

	impunitate	eel, duck
Activități intelectuale și stări		
	prostie	ape, ass, bat, coot, donkey, hare, mouse, ox, bunny, rat, goose, hen, cuckoo, turkey, gull, snipe, duck, dodo, turkey, bug, owl, nit, beetle, maggot
	intelect	bug, bee
	memorie	elephant
	neatenție,	bear
	premoniție	rat
	abilitate	hog
	gândire	bull, ass
	înțelegere / neînțelegere	sheep, horse, whale
	surprindere/mirare	pig
	eroare, greșală	mare, horse, lion, pig, sheep
Acțiuni și stări emoționale		
	dragoste	puppy, calf, dove, bird
	fericire	lark, bird
	bucurie	animal, ape, monkey, bull, dog, cat
	dor	dog
	nebunie	hare, hog
	furia	monkey, bull, tiger
	rușine, jenă	buffalo, turkey-cock, cat
	anxietate, neliniște	cat, kitten, cow, buck, horse, butterfly
	frica, groaza	dog, cat, rabbit, wolf
	nemulțumire	goat, hog, rat, owl
	surprindere, mirare	sparrow, pig
Senzație și percepție		
	văz	bat, mole, gander, owl, hawk, eagle, beetle
	auz	adder
	senzația de temperatură	goose, ape
Aspectul exterior		
	trasături generale	cat, cow, puppy, fox, lion, wolf, bird, duckling

	ochi	cow, sheep, eagle, cock, crow, beetle, bug
	nas	eagle, hawk
	păr	coot, fox, pig, raven, eagle
	barbă	beaver goat walrus
	gât	bull, swan
	picioare	sparrow, pigeon, bird, dog
	statura scundă	grasshopper
	slab/gras	bull, horse, swine, whale
Mișcare, poziție a corpului		
	trasături generale	mare, cat, horse, crane, eagle
	mers	swan, peacock
	agilitate	monkey, cat
	neîndemânare	elephant, ox, bull, ape
	încetineală	elephant, snail
	lejeritate / mobilitate	deer, bunny, rabbit
Corpul/organismul uman		
	sănătate	cat, dog, horse, bull, flea
Abilități și condiții fizice		
	slab/puternic	bear, bull, greyhound, horse, ox, flea, fly, butterfly, mite
	fecund	rabbit
	oboseală	dog
	transpirație	pig, rat, duck
	beție	elephant,, monkey, cock, skunk
	somnolență	cat
Etape ale vieții omului		
	viață/moarte	dog, elephant, rat, mackerel, herring
	vârstă	lamb, ox, rat
Necesități		
	hrană/alimente	bear, calf, cat, dog, horse, pig, swine, rabbit rat, wolf, bird, sparrow, ostrich
	alcool	monkey, mule, sheep
	somn	cat, moose, pig, sheep

	vestimentație	monkey, hog, bird, peacock, parrot, jaybird
Activități		
	Condamnarea trândăviei, leneviei	cat, mice, fish
Etapele de activitate		
	Consecvent/inconsecvent	horse
Rezultat		
	predictibil/nepredictibil	bear, calf, hare, pig, bird, chicken, goose
	șansă/noroc	bull, dog, hog, bird, hen
	ghinion	horse, hare, pig, crow, sparrow, cuckoo, hen, duck
Factori care afectează activitatea		
	condiții	cat, mouse, horse, ox, rabbit, nightingale bird
	cauza/influență/efect	cat, dog, horse, chickens
	ordin/organizare	cow

Anexa 2 Numele de animale, păsări, insecte care apar în Biblie

1. Addax (a light-colored, antelope native to the Saharan Desert) - Deuteronomy 14:5
2. Ant - Proverbs 6:6 and 30:25
3. Antelope - Deuteronomy 14:5, Isaiah 51:20
4. Ape - 1 Kings 10:22
5. Bald Locust - Leviticus 11:22
6. Barn Owl - Leviticus 11:18
7. Bat - Leviticus 11:19, Isaiah 2:20
8. Bear - 1 Samuel 17:34-37, 2 Kings 2:24, Isaiah 11:7, Daniel 7:5, Revelation 13:2
9. Bee - Judges 14:8
10. Behemoth (a monstrous and mighty land animal; some scholars say it's a mythical monster of ancient literature, while others think it could be a possible reference to a dinosaur) - Job 40:15
11. Buzzard - Isaiah 34:15
12. Camel - Genesis 24:10, Leviticus 11:4, Isaiah 30:6, and Matthew 3:4, 19:24, and 23:24
13. Chameleon (a type of lizard with the ability to change color rapidly) - Leviticus 11:30
14. Cobra - Isaiah 11:8
15. Cormorant (a large black water bird) - Leviticus 11:17
16. Cow - Isaiah 11:7, Daniel 4:25, Luke 14:5
17. Crane (a type of bird) - Isaiah 38:14
18. Cricket - Leviticus 11:22
19. Deer - Deuteronomy 12:15, 14:5
20. Dog - Judges 7:5, 1 Kings 21:23-24, Ecclesiastes 9:4, Matthew 15:26-27, Luke 16:21, 2 Peter 2:22, Revelation 22:15
21. Donkey - Numbers 22:21-41, Isaiah 1:3 and 30:6, John 12:14
22. Dove - Genesis 8:8, 2 Kings 6:25, Matthew 3:16 and 10:16, John 2:16.
23. Dragon (a monstrous land or sea creature.) - Isaiah 30:7
24. Eagle - Exodus 19:4, Isaiah 40:31, Ezekiel 1:10, Daniel 7:4, Revelation 4:7 and 12:14
25. Eagle Owl - Leviticus 11:16
26. Egyptian Vulture - Leviticus 11:18
27. Falcon - Leviticus 11:14
28. Fish - Exodus 7:18, Jonah 1:17, Matthew 14:17 and 17:27, Luke 24:42, John 21:9
29. Flea - 1 Samuel 24:14 and 26:20
30. Fly - Ecclesiastes 10:1
31. Fox - Judges 15:4, Nehemiah 4:3, Matthew 8:20, Luke 13:32
32. Frog - Exodus 8:2, Revelation 16:13
33. Gazelle - Deuteronomy 12:15 and 14:5
34. Gecko - Leviticus 11:30
35. Gnat - Exodus 8:16, Matthew 23:24
36. Goat - 1 Samuel 17:34, Genesis 15:9 and 37:31, Daniel 8:5, Leviticus 16:7, Matthew 25:33
37. Grasshopper - Leviticus 11:22
38. Great Fish (whale) - Jonah 1:17
39. Great Owl - Leviticus 11:17
40. Hare - Leviticus 11:6
41. Hawk - Leviticus 11:16, Job 39:26
42. Heron - Leviticus 11:19
43. Hoopoe (an unclean bird of unknown origin) - Leviticus 11:19
44. Horse - 1 Kings 4:26, 2 Kings 2:11, Revelation 6:2-8 and 19:14
45. Hyena - Isaiah 34:14
46. Hyrax (either a small fish or a small, gopher-like animal known as a rock badger) - Leviticus
47. Kite (a bird of prey.) - Leviticus 11:14

48. Lamb - Genesis 4:2, 1 Samuel 17:34
49. Leech - Proverbs 30:15
50. Leopard - Isaiah 11:6, Jeremiah 13:23, Daniel 7:6, Revelation 13:2
51. Leviathan - (could be an earthly creature like a crocodile, a mythical sea monster of ancient literature, or a reference to dinosaurs.) Isaiah 27:1, Psalms 74:14, Job 41:1
52. Lion - Judges 14:8, 1 Kings 13:24, Isaiah 30:6 and 65:25, Daniel 6:7, Ezekiel 1:10, 1 Peter 5:8, Revelation 4:7 and 13:2
53. Lizard (common sand lizard) - Leviticus 11:30
54. Locust - Exodus 10:4, Leviticus 11:22, Joel 1:4, Matthew 3:4, Revelation 9:3
55. Maggot - Isaiah 14:11, Mark 9:48, Job 7:5, 17:14, and 21:26
56. Mole Rat - Leviticus 11:29
57. Monitor Lizard - Leviticus 11:30
58. Moth - Matthew 6:19, Isaiah 50:9 and 51:8
59. Mountain Sheep - Deuteronomy 14:5
60. Mourning Dove - Isaiah 38:14
61. Mule - 2 Samuel 18:9, 1 Kings 1:38
62. Ostrich - Lamentations 4:3
63. Owl (tawny, little, short-eared, great-horned, desert.) - Leviticus 11:17, Isaiah 34:15, Psalms 102:6
64. Ox - 1 Samuel 11:7, 2 Samuel 6:6, 1 Kings 19:20–21, Job 40:15, Isaiah 1:3, Ezekiel 1:10
65. Partridge - 1 Samuel 26:20
66. Peacock - 1 Kings 10:22
67. Pig - Leviticus 11:7, Deuteronomy 14:8, Proverbs 11:22, Isaiah 65:4 and 66:3, Matthew 7:6 and 8:31, 2 Peter 2:22
68. Pigeon - Genesis 15:9, Luke 2:24
69. Quail - Exodus 16:13, Numbers 11:31
70. Ram - Genesis 15:9, Exodus 25:5.
71. Rat - Leviticus 11:29
72. Raven - Genesis 8:7, Leviticus 11:15, 1 Kings 17:4
73. Rodent - Isaiah 2:20
74. Roe Deer - Deuteronomy 14:5
75. Rooster - Matthew 26:34
76. Scorpion - 1 Kings 12:11 and 12:14, Luke 10:19, Revelation 9:3, 9:5, and 9:10.
77. Seagull - Leviticus 11:16
78. Serpent - Genesis 3:1, Revelation 12:9
79. Sheep - Exodus 12:5, 1 Samuel 17:34, Matthew 25:33, Luke 15:4, John 10:7
80. Short-eared Owl - Leviticus 11:16
81. Snail - Psalms 58:8
82. Snake - Exodus 4:3, Numbers 21:9, Proverbs 23:32, Isaiah 11:8, 30:6, and 59:5
83. Sparrow - Matthew 10:31
84. Spider - Isaiah 59:5
85. Stork - Leviticus 11:19
86. Swallow - Isaiah 38:14
87. Turtledove - Genesis 15:9, Luke 2:24
88. Viper (a poisonous snake, adder) - Isaiah 30:6, Proverbs 23:32
89. Vulture (griffon, carrion, bearded, and black) - Leviticus 11:13
90. Wild Goat - Deuteronomy 14:5
91. Wild Ox - Numbers 23:22
92. Wolf - Isaiah 11:6, Matthew 7:15

Anexa 3 Conceptul „animal” și „bird”

Concept/Metafora	Zoonim	Frecvența
An animal has an unpleasant personality/	Animalul are o personalitate neplăcută	631
An animal is unpleasant	alligator, animal, ape, bear, beast, bitch, buffalo, camel, cat, coon, cow, coyote, dog, donkey, hound, mare, mongrel, monkey, orangutan, possum, poodle, polecat, pig, rat, swine, sow, weasel, yak	221
An animal is lecherous	animal, ape, beast, bitch, bull, cat, dog, donkey, fox, heifer, hound, monkey, pussy, rabbit, ram, rat, stag, stallion, stud, tomcat, wolf	195
An animal is aggressive/ violent	alligator, ape, baboon, bandog, bear, beast, bitch, bull, bulldog, cat, dog, goat, gorilla, hound, rat, stud, tiger, wolf	90
An animal is foolish	ape, baboon, bear, buffalo, bull, bunny, calf, coon, cow, dog, donkey, goat, hare, hyena, kangaroo, monkey, mouse, mutton, mule, neddy, rabbit, sheep, squab, wombat	69
An animal is wild	animal, ape, buck, cat	19
An animal is cunning	coon, fox, rat	17
An animal is dangerous	animal, ape, bulldog, dingo, tiger, wolf	8
An animal is rude	ape, bear, bull	6
An animal is greedy	alligator, bear	4
An animal is short-tempered	wildcat	1
An animal is inquisitive	cat	1
2. An animal has a body/Animalul are corp		477
2.1. An animal is furry:		161
An animal has fur	bear, beaver, tabby, bunny, cat, coon, cony, goat, kitten, poodle, pussy, rabbit, rat, squirrel	119
An animal is black	baboon, buffalo, monkey, orangutan, hare	14
An animal has stripes	skunk, tiger, zebra	11
An animal has grayish fur	coon	9
An animal has colored fur	tiger	3
An animal has wool	sheep	3
An animal has bright fur	tiger	3
An animal has warm fur	monkey	2

An animal has short fur	cat, rat	2
An animal has silky fur	cat	1
An animal has commercially important fur	bear	1
An animal is white	rabbit	1
An animal has a light-brown coat	mongoose	1
2.2. An animal has eyes:		41
An animal has small eyes	pig	13
An animal has eyes	bull	7
An animal has black eyes	bullock, mouse	7
An animal has big eyes	bull	6
An animal has round eyes	bull, cat	4
An animal has glowing eyes	cat	1
An animal has green-grey eyes	cat	1
An animal has red eyes	mongoose	1
An animal can see in the dark	cat	1
2.3. An animal has skin:		27
An animal has skin used as barter	buck	10
An animal is a source of skin for parchment	sheep	6
An animal has skin used in leather production	calf, cow	5
An animal has black skin	mole	3
An animal has skin	buck, mutton	2
An animal has skin used for contraceptives	sheep	1
2.4. An animal has a nose		18
An animal has a black nose	dog	2
An animal has a pointed nose	rat	1
An animal has a snout	hog, pig	15
2.5. An animal has feet:		11
An animal has a paw	dog, rabbit	4
An animal has thin legs	cat, donkey	3
An animal has feet	hare, puppy	2
An animal has short legs	calf	1
An animal has long feet	hare	1
2.6. An animal has a mouth:		7
An animal has a big mouth	alligator, donkey, horse	5
An animal has a mouth	cow, mule	2
2.7. An animal has hair:		5
An animal has hair between horns	buffalo, bull	4
An animal has a forelock	bull	1
2.8. An animal has a head:		4

An animal has a head	calf, cat	2
An animal has a large head	calf	1
An animal has a round head	cat	1
2.9. An animal has ears:		3
An animal has big ears	elephant, rabbit	2
An animal has ears	elephant, rabbit	1
2.10. An animal has a tail:		2
An animal has a broad tail	beaver	1
An animal has a narrow tail	rat	1
An animal is ugly/ unattractive	ape, baboon, bear, beast, cow, coyote, grizzly, hedgehog, monkey, moose, mule, ox, pig, poodle, sow, wombat,	63
An animal is large	bear, buffalo, elephant, gorilla, monkey, moose, whale	46
An animal has horns	buck, bull, ram, stag, tup	9
An animal is clumsy	buffalo, elephant	8
An animal has a small body	mice, mouse, rat	6
An animal has teeth	alligator, elephant	2
An animal has lips	monkey	1
An animal has dangling arms	monkey	1
An animal has blood	bull	1
An animal has a trunk	elephant	1
An animal is blind when born	puppy	1
An animal has claws	hedgehog	1
An animal is fat	whale	1
3. An animal has a gender/Animalul are gen		306
An animal is female	bear, beast, bitch, bunny, cat, cow, doe, ewe, gilt, hare, heifer, horse, kitten, lioness, mare, nag, mink, mouse, mutton, poodle, pussy, pug, squirrel, sow, tabby, wolverine	238
An animal is male	bear, boar, buck, buffalo, bull, dog, goat, horse, rabbit, ram, stag, wolf	68
4. An animal inhabits particular areas (places)/ Animalul locuiește în anumite spații (areal)		
An animal lives on a farm	cow, rabbit	12
An animal lives in a house	cat, mouse, rat	8
An animal inhabits riverfronts	dog, rat	7
An animal leads a nomadic life	wallaby	7
An animal lives in a stable	horse, mare	6
An animal lives in a box	dog	5

An animal inhabits remote areas	dog, wildcat	5
An animal lives in a sty	boar	2
An animal lives in a den	bear, tiger	2
An animal lives in narrow holes	rat	1
An animal lives in a Zoo	ape	1
An animal is arboreal	possum	1
An animal inhabits forests	bear	1
An animal lives out of towns	coon	1
4.2. An animal inhabits a certain country		27
An animal inhabits the Middle East	camel	8
An animal inhabits Australia	kangaroo, koala	5
An animal inhabits Wales	sheep	2
An animal inhabits Egypt	camel	1
An animal inhabits Scotland	sheep	1
An animal inhabits Canada	moose	1
An animal inhabits China	panda	1
An animal inhabits Africa	baboon	1
An animal inhabits the USA	alligator, gopher, buck, weasel	7
5. An animal has various (physical, mental) abilities:		
An animal is nocturnal	badger, cat, dog	27
An animal produces milk	cow, goat	21
An animal butts with a horn	bullock, cow, goat, ram	10
An animal has good sniffing	bandog, beagle, dog, rat	9
An animal is a good hunter/ hound	beagle, cat, dog, hound	8
An animal bites	monkey, puppy, tiger	6
An animal is feigning death when threatened	possum	6
An animal kicks	mule	5
An animal is a good guard	dog	5
An animal grimaces	ape, monkey	5
An animal breathes	bear, camel, goat	3
An animal scratches	cat, rat	2
An animal yawns	donkey	2
An animal freezes during the winter time	rabbit	1
An animal grins	cat	1
An animal sleeps with one open eye/ feign asleep	fox	1
An animal sprays a smelly liquid	skunk	1
An animal cleanses itself	cat	1
An animal has good hearing	elephant	1
An animal uses whiskers as extrasense	cat	1

An animal is ill-treated:		104
An animal is punched	bullock, camel, cattle, cow, mule, mutton	21
An animal is trapped	bear, mouse, rabbit, rat, wolf	17
An animal is beaten	bull, dog, donkey, mutton	11
An animal is kept in a cage	elephant, monkey, squirrel, tiger	10
An animal is whipped [with a stick]	calf, cow, horse, pony, tiger	9
An animal is hunted	cony, dog, elephant, hare, tiger	8
An animal suffers from bestiality	sheep	5
An animal is slaughtered	cow, hog, rabbit	4
An animal is tied	animal, bull, cow, goat	4
An animal is killed	baboon, dingo, mongoose	3
An animal is leashed	dog	2
An animal is baited	bear	1
An animal is poisoned	rat	1
An animal is eaten	horse	1
An animal is noosed	horse	1
An animal is shot	mutton	1
An animal is endangered	squirrel	1
An animal is starved	beast	1
7. An animal is victimized:		88
An animal is a coward	bitch, cow, dog, donkey, hound, mutton, possum, puppy, pussy, rabbit, rat	30
An animal is victimized	bunny, cony, doe, lamb, mouse, pussy, rabbit, sheep	28
An animal is vulnerable	cattle, horse, mare, mule, nag	16
An animal is weak	bitch, bunny, pussy, rabbit	14
8. An animal is subjected to various actions		
An animal is ridden	cattle, horse, mare, mule, nag, pony	17
An animal is rustled/ stolen	cattle, horse, prad	8
An animal is driven to pasture	bull, cattle, cow	7
An animal is herded	cow, sheep	5
An animal is sold	bull, mutton, rabbit	5
An animal is fed	monkey, mutton, pony	4
An animal is equipped with a horseshoe	horse, mule	4
An animal is tranquillized to calm	animal, horse, wolf	3
An animal is watered	horse, nag	3
An animal is treated by a veterinarian	cow, horse	2
An animal is milked	goat	2
An animal is delivered by a woman	rabbit	2

An animal is bought	pig	1
An animal is bred for agricultural needs	cow	1
An animal is officially protected	koala	1
9. An animal makes a sound:		39
An animal barks	bitch, bulldog, dog, hound	35
An animal roars	bull, wolf	11
An animal bellows	bull, cow	11
An animal meows	cat, tabby	6
An animal howls	camel, dog	2
An animal brays	mule	1
An animal chirps	mouse	1
An animal can't speak	dog	1
An animal is noisy	wombat	1
10. An animal moves in a certain manner:		
An animal jumps	cat, hare, monkey, squirrel	10
An animal moves in a stealthy manner	cat, coon, pussy	6
An animal runs fast	rabbit, racehorse	6
An animal moves in a proud manner	dog	4
An animal moves aimlessly along the streets	dog	4
An animal moves fast	beast, cat	4
An animal moves slowly	alligator	2
An animal wanders over bushes	ape, monkey	2
An animal climbs	monkey	1
An animal walks in a pompous manner	cat	1
An animal prowls	cat	1

DECLARAȚIE PRIVIND ASUMAREA RĂSPUNDERII

Subsemnata, Banu Felicia declar pe răspundere personală că materialele prezentate în teza de doctorat sunt rezultatul propriilor cercetări și realizări științifice. Conștientizez că, în caz contrar, urmează să suport consecințele în conformitate cu legislația în vigoare.

Banu Felicia

30.05.2021

Curriculum Vitae

INFORMAȚII PERSONALE	Banu Felicia
	📍 Str. N. Testemițanu 23/2 ap.13, Chișinău, Republica Moldova
	☎️ 📠 068065511
	✉️ feliciabanu27@gmail.com
	Data nașterii 27/11/1978
	Naționalitatea Republica Moldova

EXPERIENȚA PROFESIONALĂ

02/01/2020 - present	Șef, Direcția Evaluare Învățământ Superior, Agenția Națională de Asigurare în Educație și Cercetare (ANACEC), Chișinău, Republica Moldova
15.04.2017- 02.01.2020	Specialist principal Direcția Evaluare Învățământ Superior la Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional (ANACIP), Chișinău, Republica Moldova
30/09/2015- 15.04.2016	Șef Direcția Evaluare Învățământ Superior (ANACIP), Chișinău, Republica Moldova
03/05/2007-29/09/2015	Șef Secția Managementul Calității, Ghidare și Consiliere în Carieră la Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul, Republica Moldova
03.08.2006 - 03.05.2007	Șef Catedra de Filologie Engleză, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” , Cahul, Republica Moldova
03.08.2002 – present	Lector universitar superior la catedra de Limbi Moderne, Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu” , Cahul, Republica Moldova

EDUCAȚIE ȘI FORMARE	
01/09/1993 – 30/06/1998	Diploma de Studii Superioare Incomplete Colegiul de Pedagogie și Arte ”Iulia Hasdeu” din Cahul Specialitatea: Învățământ primar
01/09/1998 - 30/06/2002	Diploma de licență Universitatea de Stat din Moldova Facultatea de Limbi și Literaturi Străine Specialitatea: Limbă și literatură franceză – limbă și literatură engleză
01/09/1999 - 30/06/2003	Diploma de licență Facultatea de Drept Specialitatea: Drept internațional
01/09/2002 -	Diploma de Master

30/06/2003	Facultatea de Limbi și Literaturi Străine Specialitatea: Limbi germanice: limba engleză				
Limba maternă	Limba română				
Alte limbi străine cunoscute	INTELEGERE		VORBIRE		SCRIERE
Limba engleză	C2	C2	C2	C2	C2
Limba franceză	C2	C2	C2	C2	C2
Limba rusă	C2	C2	C2	C2	C2
Competențe organizaționale/ manageriale	<p>Cunoașterea detaliată a componentelor și proceselor de management al alității în învățământul superior</p> <p>Competențe manageriale dobândite în cursul carierei, ca urmare a ocupării unor funcții de conducere</p> <p>Promptitudine, consecvență și acuratețe în organizarea și planificarea muncii;</p> <p>Capacitate de analiză și stabilire a modalităților și termenelor de realizare a obiectivelor;</p> <p>Corectitudine și rapiditate în luarea deciziilor în situații normale sau speciale;</p> <p>Consecvență în verificarea calității îndeplinirii obiectivelor stabilite și capacitate de a utiliza rezultatele controlului pentru îmbunătățirea activităților;</p> <p>Realizarea unui climat de muncă optim prin motivarea subordonaților, conducere prin exemplu și prin asumarea responsabilității pentru efectele acțiunilor proprii sau ale structurii coordonate;</p>				
Competențe și abilități sociale	<p>Abilități de lucru în echipă</p> <p>O bună capacitate de integrare în medii culturale diferite</p> <p>Abilități comunicare scrisă și orală</p> <p>Disponibilitate de colaborare cu colegii în scopul realizării atribuțiilor;</p> <p>Capacitate de integrare în colectivul de muncă și de a dezvolta relații armonioase cu colegii și subordonații;</p> <p>Capacitate de a lucra în cadrul unor grupuri constituite pentru îndeplinirea unor misiuni și atribuții și pentru derularea unor proiecte;</p> <p>Capacitate de relaționare cu instituțiile care concură la realizarea actului profesional;</p>				
Competențe informatice	<p>Utilizare MS Office (Word, Excel, Power Point), Windows,</p> <p>Stăpânire a utilizării internetului, motoarelor de căutare, rețelelor sociale și a altor resurse web</p>				

GLOSAR

Cadru (frame) – o structură de date prin care se prezintă o situație stereotipică; un fragment al lumii lingvistice care structurează un anumit domeniu noțional; o schematizare a experienței, care este reprezentată la nivel conceptual și păstrată în memoria de lungă durată și care unește elementele și entitățile asociate unei anumite scene, situații sau eveniment din experiența umană.

Categorie – noțiune introdusă de E. Rosch în 1973. Este un ansamblu de obiecte considerate ca fiind echivalente și de obicei desemnate printr-un substantiv. Categoriile se prezintă într-o organizare ierarhică cu mai multe niveluri, mergând de la cele generice și ajungând la cele specifice. În lingvistica cognitivă, categoria este utilizată pentru a face referire la categorizarea cognitivă a experienței noastre despre lume.

Categorie conceptuală – un construct mental abstract; un element al sensului exprimat printr-o variație sistematică a formei. De exemplu, timpul trecut este o categorie conceptuală în engleză, deoarece vorbitorii se așteaptă ca fiecare verb să aibă o formă specifică pentru a reda timpul trecut.

Categorie lingvistică – categorie conceptuală care a fost transpusă în semne lingvistice

Categorie lexicală – membrul cel mai reprezentativ este prototipul – ceea ce ne vine în minte în primul rând.

Categorie gramaticală – cadrul structural pentru categoriile lexicale.

Categorizarea este un proces care se produce în mintea ființei umane prin care obiecte și evenimente independente sunt tratate echivalent, iar categoriile care rezultă din acest proces pot fi identificate unor concepte depozitate în minte. Toate acestea formează așa-numitul lexicon mental.

Concept – un construct științific, prin care se caracterizează resursele mentale sau psihologice ale conștiinței noastre, cea sursă de informații care reflectă cunoștințele și experiența omului.

Conceptualizarea – procesul de construire sau formare a sensului. Aceasta este subiectivă deoarece depinde de modul în care conceptualizatorul prezintă o anumită situație.

Cogniția – facultatea de a cunoaște, este un proces sau un fenomen, dar și un produs al activității umane.

Imaginea lingvistică a lumii (tabloul lingvistic al lumii) – este o interpretare, dar nu o reflectare a realității prin intermediul limbii, care poate fi exprimat prin declarații despre lume, oameni, obiecte, lucruri și evenimente.

Lexicalizare – proces prin care diferite elemente semantice sunt îmbinate sau lexicalizate într-un anumit item lexical.

Paradigmă – model de cercetare cu teorii și legi formulate, un sistem unitar de standarde recunoscute de comunitatea științifică, care are menirea de a direcționa perspectivele de investigare.

Prototip – reprezentare mentală, un punct de referință cognitiv.

Realitatea proiectată – construirea realității de către om, reieșind din specificul mecanismelor și proceselor cognitive, neurologice și perceptuale ale ființei umane.

Schematizare – este un proces cognitiv de bază; perceperea anumitor lucruri prin intermediul unei categorii comprehensive;

Sistem conceptual – „depozitul” conceptelor disponibile ființelor umane.

Tabloul lumii – un model sau o anumită idee despre lume, apărute în rezultatul interacțiunii dintre om și mediul înconjurător.

Universalii – tipare ce se întâlnesc în toate limbile naturale.